

SBÍRKA
ROZHODNUTÍ
NEJVYŠŠÍHO
SPRÁVNÍHO
SOUDU

7^{2004 / II. ročník / 26. 7. 2004}

OBSAH

242. Veřejná obchodní soutěž:
posouzení a hodnocení
nabídek; povinnosti
a oprávnění orgánu dohledu ... 567
243. Daň z příjmů: výpočet příjmů
spolupracujících osob 570
244. Řízení před soudem:
nepřezkoumatelnost rozhodnutí
pro nesrozumitelnost
Azyl: zamítnutí žádosti jako
zjevně nedůvodné 574
245. Správní trestání: odpovědnost
původce odpadu 577
246. Státní kontrola: povinnost
kontrolované osoby oznámit
podjatost kontrolního
pracovníka 579
247. Daňové řízení: obnova řízení ... 582
248. Vdovský důchod: podmínky
vzniku nároku 585
249. Daňové řízení: výhody pro
daňový subjekt při stanovení
daně podle pomůcek 588
250. Restituce a rehabilitace:
současný vznik dvou nároků ... 593
251. Řízení před soudem: kasační
stížnost proti usnesení
o přiznání odměny znalci 596
252. Řízení před soudem:
počítání lhůt 597
253. Správní řízení: odstraňování
vad podání 598
254. Řízení před soudem: zjištění
skutečného stavu věci 599
255. Daňové řízení: dokazování 605
256. Celní řízení: celní režim
uskladnění zboží v celním skladu 607
257. Daňové řízení: důkazní
břemeno správce daně 608
258. Důchodové pojištění:
k podmínkám odnětí sirotčího
důchodu 616
259. Daň z příjmů: osvobození
příjmů z prodeje nemovitostí
nabytých podle zákona o půdě 619
260. Azyl: vztah důvodů pro udělení
azylu a překážky vycestování ... 622
261. Azyl: zastavení řízení 624
262. Horní právo: věcná působnost
báňského úřadu 625
263. Služební poměr: rozhodné
období pro zjištění průměrného
hrubého měsíčního platu 630
264. Daň z příjmů: výdaje vynaložené
na dosažení, zajištění a udržení
zdanitelných příjmů 633
265. Správní řízení: závaznost
podkladového stanoviska 637
266. Spolkové právo: registrace
občanského sdružení 638
267. Grantová agentura České
republiky 642
268. Účastníci národního boje za
osvobození a političtí vězni:
k dvojímu právnímu vymezení
pojmu 643
269. Zahraniční obchod s vojenským
materiálem
Rozhodnutí správního orgánu:
nepřezkoumatelnost 646
270. Vázanost správního orgánu
právním názorem soudu 648
271. Živnostenské podnikání:
k pojmu bezúhonnosti 651
272. Řízení před soudem: přihlížení
k vadám správního řízení
z úřední povinnosti 653
273. Rozhodnutí správního orgánu:
nicotnost 655
274. Služební poměr: převedení
na jinou funkci 657
275. Řízení před soudem:
obnova řízení 659

Veřejná obchodní soutěž: posouzení a hodnocení nabídek; povinnosti a oprávnění orgánu dohledu

k § 36 a § 57 odst. 5 zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění zákona č. 148/1996 Sb. a zákona č. 28/2000 Sb.)*

I. Členové komise pro posouzení a hodnocení nabídek nehodnotí shromážděné informace a poznatky jako důkazy podle obecných zásad práva procesního, neboť nejednají a nerozhodují ve správním řízení. Nemají ani povinnost ověřovat a vyjasňovat si informace deklarované uchazeči v nabídkách – s jedinou výjimkou, kterou jsou mimořádně nízké nabídkové ceny (§ 36 zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek).

II. Podle § 57 odst. 5 zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, je orgán dohledu oprávněn přezkoumat napadené rozhodnutí zadavatele v celém rozsahu; nelze z toho však dovodit povinnost činit tak vždy a nad rámec uchazečova návrhu. Tím není dotčeno oprávnění, resp. povinnost orgánu dohledu z vlastního podnětu zahájit řízení za podmínek stanovených v odstavci prvním citovaného paragrafu.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 3. 2004, čj. 2 A 9/2002-62)

Věc: Společnost s ručením omezeným R. v Ú. proti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže o přezkoumání rozhodnutí zadavatele veřejné zakázky.

Předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) dne 18. 3. 2002 zamítl rozklad podaný do rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 12. 2001, kterým byl zamítnut návrh žalobkyně na přezkoumání rozhodnutí zadavatele – města Litvínov ze dne 13. 9. 2001 o výběru nevhodnější nabídky v obchodní veřejné soutěži na veřejnou zakázku „Koldům“ Litvínov.

Žalobkyně napadla rozhodnutí o rozkladu žalobou u Vrchního soudu v Olomouci. Její žalobní námitky se týkaly hodnocení jednotlivých kritérií (zejména vznesla výhrady k zárukám nabídnutým vítěznou společností E.), postupu při hodnocení referencí, termínu plnění

a omezení předmětu veřejné zakázky. Namítla, že se orgán dohledu nevypořádal v žádném ze svých rozhodnutí s argumenty žalobkyně, neprověřil postup zadavatele a nevyužil oprávnění k provedení dohledu.

Nejvyšší správní soud, který věc převzal k dokončení řízení, přezkoumal rozhodnutí, jakož i řízení, jež jeho vydání předcházelo, a napadené rozhodnutí o rozkladu zrušil.

Z odůvodnění:

Město Litvínov vyhlásilo dne 20. 12. 2000 v Obchodním věstníku obchodní veřejnou soutěž na „Koldům“ Litvínov

**) Zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, byl s účinností od 1. 5. 2004 zrušen zákonem č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách (srov. jeho § 61 a § 96 a násl.).*

podle zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů. Dne 10. 9. 2001 provedla ustanovená komise na základě rozhodnutí zadavatele hodnocení nabídek uchazečů, sestavila pořadí a jako nejvhodnější doporučila nabídku společnosti E. Oznámení o výběru nejvhodnější nabídky zaslal zadavatel všem hodnoceným uchazečům, tedy i žalobkyni, dne 13. 9. 2001. Žalobkyně podala dne 11. 10. 2001 návrh na přezkoumání výsledku obchodní veřejné soutěže k Úřadu. Ve správním řízení, které tím bylo zahájeno, zpochybňuje žalobkyně reálnost nabídky předložené vítězným uchazečem. Především – co se týče nabízené délky záruk – namítá, že trvání záruky v délce 131 měsíců výrazně převyšuje délku maximální obvyklé záruky, ale i výrazně přesahuje délku vlastní existence a popř. dokonce přesahuje v některých případech délku životnosti některých použitých prvků. Zadavatel měl dle názoru žalobkyně postupovat analogicky dle § 36 odst. 4 zákona č. 199/1994 Sb. a nabídku ze soutěže vyřadit. Žalobkyně dále zpochybňuje možnost předložení adekvátních referencí vítěznou společností, přičemž vychází z výše jejího ročního obrátu, jakož i z neexistence srovnatelné zakázky, kterou by tato společnost realizovala. Nesouhlasí rovněž s hodnocením kritéria termínu plnění, neboť žalobkyně předložila nejkratší termín plnění. Za porušení ustanovení § 11 zákona č. 199/1994 Sb. pak považuje skutečnost, že zadavatel vítězně společnosti umožnil provedení prací na rekonstrukci jednoho z bytů v objektu „Koldům“. Uvedené námitky – včetně námitky nedostatečné činnosti dohledového orgánu, která je mu zákonem svěřena – byly rovněž předmětem rozkladu, o němž bylo rozhodnuto rozhodnutím, které je nyní předmětem soudního přezkoumání.

Přezkoumání úkonů zadavatele je v České republice prováděno při uplatnění subsidiarity správního řádu (§ 61 zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů), tzn. že správní řád se použije tehdy, pokud zákon o zadávání veřejných zakázek neobsahuje odlišnou právní úpravu. Subjektem provádějícím řízení je vždy Úřad, jehož působnost jakožto orgánu dohledu je upravena v § 2 písm. b) zákona č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, v platném znění, v návaznosti na ustanovení § 51 zákona č. 199/1994 Sb.

Přezkumná činnost orgánu dohledu spočívá v kontrole, zda byly dodrženy předepsané postupy a úkony zajišťující rámec pro vlastní posouzení a hodnocení nabídek. Volba kritérií hodnocení a jejich počet, jakož i jejich samotné vyhodnocení, je výlučně v kompetenci zadavatele, který musí respektovat jisté podmínky, přičemž zejména počet kritérií, popř. subkritérií, musí být přiměřený předmětu a rozsahu veřejné zakázky, kritéria musejí být transparentní a hodnotitelná a jedním z kritérií musí být vždy nabídková cena. V případě veřejné obchodní soutěže musí být kritéria uvedena v sestupném pořadí podle stupně významu, který jim zadavatel přisuzuje (§ 5 odst. 3 zákona č. 199/1994 Sb.). Je výlučně v pravomoci zadavatele zvolit si v zadání veřejné zakázky kritéria hodnocení nabídek s ohledem na daný předmět veřejné zakázky a potřeby zadavatele. Z tohoto důvodu nejsou ani přípustné námitky proti způsobu zadání [§ 54 písm. a) zák. č. 199/1994 Sb.]. Obligatorně stanovené kritérium hodnocení, tj. nabídková cena, bylo v daném případě splněno. O výběru nejvhodnější nabídky může rozhodnout pouze zadavatel, a to na základě doporučení komise pro posouzení

a hodnocení nabídek, přičemž nejvhodnější nabídkou se rozumí nabídka nejlépe splňující kritéria vymezená zadavatelem v podmínkách soutěže.

Zákon č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, není předpisem obsahujícím procesní pravidla pro řízení před zadavatelem, ale zakotvuje postupy, které je třeba dodržovat, aby mohl být vytvořen rámec pro objektivní posouzení a výběr nejvhodnější nabídky. Cílem zákona je zajistit nejvyšší možnou průhlednost procesu zadávání veřejných zakázek a *fair* prostředí, pokud jde o použití veřejných prostředků [§ 2 písm. b) zákona]. S výjimkou přezkumávání úkonů zadavatele orgánem dohledu nejde o správní řízení; zákon tedy neobsahuje procesní normu, jíž by se mělo zadávání veřejných zakázek řídit, nýbrž postup závazný stejnou měrou pro zadavatele i pro uchazeče. Přezkumná činnost orgánu dohledu spočívá v kontrole, zda byly řádně dodrženy předepsané postupy a úkony zajišťující rámec pro vlastní posouzení a hodnocení nabídek.

Žalobkyně však v podané žalobě zpochybňuje zákonnost vlastního posouzení nabídky, resp. nevhodnost nabídky vítězného uchazeče. Přitom právě zde je hranice, kterou žalovaný nesmí překročit, neboť potom by se stal sám hodnotitelem jednotlivých nabídek. Jeho pravomoci sahají do úrovně těch zadavatelských činností, které vytvářejí prostor pro *fair* podmínky pro účast uchazečů v soutěži, ale končí tam, kde nastupuje vlastní úvaha o tom, která nabídka splnila konkrétní kritérium a v jaké kvalitě. Nelze přezkoumávat úvahy členů komise, neboť tím by se žalovaný ve svých důsledcích sám stylizoval do role zadavatele a určoval by, která zakázka má vyhovět zadaným kritériím a také v soutěži zvítě-

zit. Orgán dohledu nemůže přebírat zodpovědnost za výběr nejvhodnější nabídky, neboť k tomu nemá ani odborné předpoklady; totéž nelze požadovat ani po soudu. Úkolem obou je kontrola rámce, v němž se výběr provádí, nikoliv samotné kvality výběru. V opačném případě by se totiž výběr nejvhodnější nabídky mohl stát záležitostí znaleckých posudků a pak by existence zákona postrádala smysl.

Vlastní akt posouzení a hodnocení nabídek, pokud je napadán, nemůže podléhat dohledové činnosti, neboť jde nikoli o dodržení zákonem stanovených postupů, ale o myšlenkový proces odehrávající se ve sféře vědomí hodnotitelů. Členové komise nehodnotí shromážděné informace a poznatky podle obecných zásad práva procesního jako důkazy a nejednají a nerozhodují ve správním řízení. Komise, která nabídky posuzovala, zasedala v zákonem předepsaném složení a měla k dispozici veškeré podklady potřebné pro to, aby se její členové mohli rozhodnout pro výběr nejvhodnější nabídky.

Zákon nestanoví ani povinnost komise při hodnocení nabídek ověřovat a vyjasňovat si informace deklarované uchazeči v nabídkách. Tato povinnost se týká jen mimořádně nízké nabídkové ceny ve smyslu ustanovení § 36 zákona č. 199/1994 Sb., jež stíhá zadavatele ještě ve fázi před hodnocením komise. Uvedené ustanovení, které je taxativní povahy, nelze analogicky aplikovat na případ jiných kritérií, např. garantovaných záruk, jak požaduje žalobkyně. Chtěl-li by zákonodárce takovou možnost připustit, musel by přistoupit k výctu demonstraativnímu, což však neučinil. Jakýkoli extenzivní výklad daného ustanovení je nutno považovat za výklad *contra legem*. To se týká i prověřování referencí o usku-

tečněných zakázkách, případně prověřování samotných uchazečů.

V dané věci nelze než konstatovat, že orgánu dohledu za popsané situace nepřísluší vstupovat do úvah o vhodnosti výběru jednotlivých nabídek, neboť není zmocněn k tomu, aby zastoupil zadavatele v jeho postavení, které mu vymezuje zákon. Žalovaný již při rozhodování v I. stupni konstatoval nesprávné posuzování kritéria termínu plnění, avšak nevyvodil z toho důsledek příznivý pro žalobkyni, když zdůraznil, že ani při shodném počtu bodů by se žalobkyně neumístila v celkovém pořadí na prvním místě. Podle stanoveného způsobu hodnocení komise pro posouzení a hodnocení nabídek je patrné, že kritériu „termín plnění“ (termíny v nabídkách uchazečů si byly velmi blízké a připadaly na závěrečnou dekádu měsíce září 2002) byl přiřazen koeficient 0,2 a získané body sčítané do celkového pořadí se odvíjely od násobku koeficientu a přiděleného pořadí; uchazeč umístěný na 1. místě tedy získal 0,2 bodů, kdežto uchazeč umístěný až na 3. místě 0,6 bodů. Vítězná nabídka je proto charakterizována nejnižším počtem bodů a celkově získala u devíti hodnotitelů 13,82 bodů (8 x 1,48 + 1,98), kdežto nabídka žalobkyně 17,53 (8 x 1,92 + 2,17). Pokud by však žalobkyně v tomto bodě zvítězila, znamenalo by to při respektování přístupu v hodnocení jednotlivých hodnotitelů změnu v bodovém ohodnocení pro stávajícího vítěze v nejhorším případě

17,42 bodů, kdežto pro žalobkyni v nejlepším případě 13,93 bodů. Nastíněná situace je pouze modelová a může se lišit od reality vlastního hodnocení, neboť soudu nepřísluší dávat zde hodnotitelům závazný pokyn, jak mají při udělení bodů postupovat. Možnou situaci soud uvádí do protikladu k názoru žalovaného, který nikterak neodůvodnil, proč má za to, že by správný přístup k hodnocení třetího kritéria nemohl výsledek zvrátit. Soud považuje toto pochybení za závažné, nakořím nelze spekulovat o umístění žalobkyně v tomto kritériu.

Došlo-li ke změně rozsahu předmětu veřejné zakázky tím, že po vyhlášení soutěže byl omezen předmět díla, a to vypuštěním požárního schodiště, čímž soutěž v původní podobě dle zadání neprobíhala, pak žalobkyně tuto námitku neuplatnila již v řízení před správním orgánem. Žalovaný se nedopustil porušení zákona; soud přezkoumává zákonost rozhodnutí žalovaného správního orgánu, který v řízení, jež vedl, postupoval podle hlavy III zákona č. 199/1994 Sb. Podle ustanovení § 57 odst. 5 cit. zákona je správní orgán oprávněn přezkoumat napadené rozhodnutí zadavatele v celém jeho rozsahu, nelze však z toho dovodit povinnost činit tak vždy a nad rámec uchazečova návrhu. Tím není dotčeno oprávnění, ale i povinnost žalovaného Úřadu z vlastního podnětu zahájit řízení, a to ve lhůtě čtyř let ode dne, kdy došlo k porušení zákona (§ 57 odst. 1 cit. zákona).

(ovo)

243

Daň z příjmů: výpočet příjmů spolupracujících osob

k § 13 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 35/1993 Sb., zákona č. 323/1993 Sb., zákona č. 259/1994 Sb., zákona č. 149/1995 Sb. a zákona č. 210/1997 Sb. (v textu též „zákon o daních z příjmů“)

Ustanovení § 13 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, upravuje dvě odlišné skutkové situace, mezi nimiž daňový poplatník nemá možnost volby podle toho, který výpočet příjmů spolupracujících osob se mu bude jevit výhodnější. Zatímco první věta tohoto ustanovení pamatuje na případy činnosti provozované výhradně za spolupráce daňového poplatníka s jeho manželem, vztahuje se druhá věta na případy, kdy s daňovým poplatníkem spolupracuje nejen jeho manžel, ale i ostatní osoby žijící s ním ve společné domácnosti, případně kdy daňový poplatník spolupracuje jen s ostatními osobami žijícími s ním ve společné domácnosti.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 3. 2004, čj. 2 Afs 33/2003-62)

Věc: Ing. Jiří R. v P. proti Finančnímu ředitelství pro hlavní město Prahu o daň z příjmů, o kasační stížnosti žalobce.

Finanční úřad pro Prahu 8 vyměřil žalobci platebním výměrem ze dne 25. 7. 2000 rozdíl mezi vyměřenou daní a daní vypočtenou ve výši 311 276 Kč, způsobený tím, že podle ustanovení § 13 zákona o daních z příjmů se v případě spolupráce manžela a ostatních osob žijících v domácnosti rozdělují příjmy dosažené při podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti na spolupracující osoby tak, aby jejich podíl na společných příjmech a výdajích činil v úhrnu nejvýše 30 %, přičemž u spolupracujících osob musí být výše podílu na společných příjmech a výdajích stejná a částka připadající v úhrnu na spolupracující osoby, o kterou příjmy přesahují výdaje, smí činit nejvýše 180 000 Kč. To však žalobce nerespektoval, neboť na spolupracující manželku a syna převedl v celkovém úhrnu téměř 50 % příjmů a výdajů, a to v nestejně výši.

Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu rozhodnutím ze dne 23. 10. 2001 zamítlo žalobcovu odvolání proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně. Ustanovení § 13 zákona o daních z příjmů podle jeho názoru řeší v první větě situaci, kdy je spolupracující osobou pouze manžel, a ve druhé větě případy, kdy spolupráci vykonávají manžel a další

osoby, tzn. musí platit obě podmínky současně. Jelikož v daném případě probíhala v roce 1999 spolupráce žalobce s manželkou i synem, bylo možno na tyto osoby rozdělit v úhrnu maximálně 30 % příjmů a výdajů. Žalovaný proto dospěl k závěru, že citované ustanovení § 13 neumožňuje dvojí výklad a je jednoznačné.

Rozhodnutí odvolacího orgánu napadl žalobce správní žalobou, kterou rozsudkem ze dne 3. 9. 2003 zamítl Městský soud v Praze. Tento soud sice akceptoval názor, že pokud je právní předpis v oblasti veřejného práva neurčitý či nesrozumitelný, a umožňuje tak dvojí výklad, je nutné zvolit výklad příznivější pro občana. V daném případě nicméně dvojí výklad ustanovení § 13 zákona o daních z příjmů možný není. Toto ustanovení totiž upravuje dvě skutkové podstaty: pokud jsou příjmy dosaženy za spolupráce druhého z manželů, vztahuje se na tento případ věta první; ostatní případy spolupráce jsou regulovány větou druhou. Zákon tak neumožňuje postupovat buď podle věty první, nebo podle věty druhé. V souzené věci se jednalo o spolupráci manželky a ostatních osob žijících v domácnosti dle věty druhé a pod pojmem „manžel“ je jednoznačně míněn

spolupracující manžel, a nikoliv poplatník.

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížností napadl rozsudek Městského soudu v Praze, a to z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.: domníval se, že Městský soud v Praze v předcházejícím řízení nesprávně posoudil právní otázku, neboť za situace, kdy ustanovení § 13 zákona o daních z příjmů umožňuje dvojí výklad, soud tento dualismus nepřipustil, aniž se vyrovnal se stěžovatelovou argumentací. Stěžovatel tvrdil, že v daném případě bylo prokázáno, že k dosažení příjmů stěžovatelem došlo za spolupráce jeho manželky ve smyslu věty první ustanovení § 13. Stěžovatel nesouhlasí s právním názorem Městského soudu v Praze, podle něhož dikce „v ostatních případech“, obsažená ve druhé větě citovaného ustanovení, jednoznačně vymezuje, že v případě, kdy poplatník použije pro výpočet příjmu § 13, musí postupovat buď podle věty první, nebo podle věty druhé. Zmíněná dikce „v ostatních případech“ totiž není vylučovací, nýbrž souřadná, a v daném případě rozšiřuje skutkové podstaty obsažené ve větě první. V souzené věci došlo u stěžovatele k dosažení příjmů za spolupráce jeho manželky (věta první) a dále i za spolupráce se synem (věta druhá), a mělo být proto postupováno nejprve podle věty první a následně i podle věty druhé citovaného ustanovení. Poplatník je totiž držitelem podnikatelského oprávnění, je skutečným příjemcem příjmů i nositelem rozhodnutí o jejich rozdělení na spolupracující manželku a spolupracující osoby. Spolupráce manželky s ostatními osobami se může týkat oblastí, které s dosažením příjmů ani s poplatníkem nesouvisí, a proto nemůže podmiňovat postup podle předmětného zákonného ustanovení. Stěžovatel namítá, že v cito-

vaném ustanovení jsou použity pojmy „druhý z manželů“, „spolupracující manžel“, z čehož vyplývá, že pokud je druhý manžel spolupracující, musí být prvním manželem poplatník. Navíc použitý pojem „v domácnosti s poplatníkem“ údajně nemá žádný vztah k výkladu pojmu „spolupráce manželky“.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti k interpretaci ustanovení § 13 zákona o daních z příjmů uvedl, že první věta řeší situaci, kdy spolupracující osobou je pouze manželka či manžel. Druhá věta tohoto ustanovení se na spolupracujícího manžela vztahuje tehdy, pokud s daňovým subjektem spolupracuje ještě další osoba či osoby, které s ním žijí v domácnosti. V daném případě probíhala v roce 1999 spolupráce manželky a syna, a proto na tyto osoby bylo možno rozdělit pouze 30 % příjmů a výdajů, nikoliv 50 %, jak učinil stěžovatel. Pokud by totiž zákon umožňoval na spolupracujícího manžela podle věty první rozdělit 50 % příjmů a výdajů a současně na ostatní osoby podle věty druhé 30 %, mohl by poplatník v celkovém úhrnu rozdělit až 80 % příjmů a výdajů. Žalovaný se proto zcela ztotožňuje s interpretací provedenou v napadeném rozsudku Městským soudem v Praze a stěžovatelův výklad označuje za nelogický.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle poslední věty § 110 odst. 1 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Nejvyšší správní soud především – v obecné rovině – souhlasí s názorem, že jedním ze základních požadavků na právní předpisy musí být jejich srozumitelnost, jednoznačnost a předvídatelnost následků, které mohou vyvolat,

a v tomto směru pro stručnost odkazuje na obecně známou konstantní judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu. Smyslem právní reglementace společenských vztahů je totiž stanovit práva a povinnosti subjektů práva a již z této povahy věci musí být zmíněné atributy naplňovány. Uvedené platí o to více v oblasti práva veřejného, kde základním principem (vyjádřeným v čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR a v čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) je, že státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. V oblasti daňového řízení, kde se státní moc projevuje velmi výrazným způsobem, je tedy nezbytné, aby vymezení práv a povinností daňových subjektů bylo zcela jednoznačné, a zabránilo se tak potenciálnímu riziku libovůle ze strany správních orgánů.

Podstata stěžovatelových námitek v souzené věci, které byly uplatněny již v předchozím řízení a s nimiž se správní orgány i městský soud řádně vypořádaly, spočívá v tvrzení, že ustanovení § 13 zákona o daních z příjmů umožňuje dvojí způsob výkladu, přičemž správce daně zvolil výklad pro stěžovatele méně příznivý. Nejvyšší správní soud se s touto stěžejní a prakticky jedinou stížnostní námitkou neztotožňuje, neboť názor o možném dvojím výkladu citovaného ustanovení, kdy jeden výklad je pro daňového poplatníka příznivější a druhý příznivý méně, a je proto mezi nimi možno volit ten správný, nepovažuje za odpovídající znění a smyslu tohoto ustanovení; tento názor v konečném důsledku odporuje i zmíněným ústavním principům. Z dikce předmětného ustanovení totiž vyplývá, že obě věty se vztahují na odlišné skutkové situace, kdy daňový poplatník nemá možnost volby mezi nimi

podle toho, který výpočet příjmů se mu bude jevit výhodnější. Celý problém se tak ve skutečnosti jeví jako prostá subsumpce konkrétních skutkových okolností pod jeden ze dvou regulovaných případů a následný postup při výpočtu příjmů spolupracujících osob podle této úpravy, nikoliv jako možnost uvážení daňového poplatníka a jeho volba jednoho ze dvou alternativních řešení.

První věta § 13 zákona o daních z příjmů pamatuje na případy činnosti provozované (výhradně) za spolupráce druhého z manželů. To znamená, že ke spolupráci dochází toliko mezi poplatníkem a jeho manželkou. Druhá věta pamatuje na případ odlišný (viz uvození „v ostatních případech“), kdy spolupracují poplatník, jeho manželka a ostatní osoby žijící s poplatníkem ve společné domácnosti, případně spolupracuje daňový poplatník jen s ostatními osobami žijícími s ním ve společné domácnosti. Dikce „ostatní případy“ se zjevně vymezuje vůči postupu podle první věty, tzn. zákon vylučuje při postupu podle druhé věty výhradní spolupráci daňového poplatníka s manželkou. Zároveň však tato druhá věta používá termín „manžel (manželka)“, což v kontextu prvé věty nemůže znamenat nic jiného než manžel (manželka) daňového poplatníka. Jakýkoliv jiný výklad by zákonné dikci odporoval, neboť použití pojmu „manžel“ by postrádalo jakýkoliv smysl. Přitom Nejvyšší správní soud vychází z toho, že při interpretaci zákonů je nutno primárně vycházet z předpokladu racionálního zákonodárce, kdy gramatické znění zákonů má racionální podstatu a musí být vykládáno v jeho celkovém kontextu a v souladu s účelem zákona.

Nelze se tedy ztotožnit se stěžovatelovým názorem, že pojem „v ostatních pří-

padech“ nemá být chápán jako vylučovací, nýbrž jako souřadný. Z kontextu tohoto ustanovení je totiž zřejmé, že ostatními případy spolupráce nejsou míněny jiné formy spolupráce, nýbrž spolupráce prováděná jiným okruhem osob. Citované ustanovení tak upravuje dvě možné výchozí skutkové situace výpočtu příjmů spolupracujících osob, ke kterým může dojít. Pro tento závěr svědčí logická interpretace předmětného zákonného ustanovení, kdy první věta pracuje s termínem „spolupracující manžel“ a druhá věta hovoří o „spolupráci manžela a ostatních osob“. Je totiž zřejmé, že pokud by se druhá věta týkala spolupráce poplatníka toliko s ostatními osobami, a nikoliv i s manželem, nemělo by jakýkoliv důvod označení tohoto poplatníka jako manžela, přičemž by nastala

zjevně absurdní situace, kdy v jedné větě zákonného ustanovení by stejná osoba byla označena jednou jako manžel a jednou jako poplatník. Úvaha o spolupráci poplatníkovy manžela s ostatními osobami žijícími ve společné domácnosti pak jde zcela mimo rámec této zákonné úpravy, jejímž primárním účelem je výpočet daně poplatníka, a nikoliv dalších osob.

Nejvyšší správní soud tak dospívá k závěru, že způsob interpretace citovaného ustanovení provedený Městským soudem v Praze v napadeném rozsudku je v souladu s jeho gramatickým zněním a v konečném důsledku i s jeho smyslem a že výklad nabídnutý stěžovatelem je nutno považovat za *contra legem*.

(ček)

244

Řízení před soudem: nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nesrozumitelnost

Azyl: zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné

k § 103 odst. 1 písm. d) soudního řádu správního

k § 12 a § 16 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002 Sb.

I. Za nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze považovat zejména ta rozhodnutí, která postrádají základní zákonné náležitosti, z nichž nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodováno či jak bylo rozhodnuto, která zkoumají správní úkon z jiných než žalobních důvodů (pokud by se nejednalo o případ zákonem předpokládaného přezkumu mimo rámec žalobních námitek), jejichž výrok je v rozporu s odůvodněním, která neobsahují vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jejichž důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné.

II. Naplnění podmínek pro zamítnutí žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné podle § 16 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, vylučuje posouzení žádosti podle § 12 téhož zákona.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, čj. 2 Azs 47/2003-130)

Věc: David B. (Slovenská republika) proti Ministerstvu vnitra o udělení azylu, o kasační stížnosti žalobce.

Ministerstvo vnitra dne 4. 3. 2003 zamítlo podle § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu žádost žalobce o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou a současně mu neudělilo azyl ani podle § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona o azylu. Zároveň vyslovi- lo, že se na žalobce nevztahuje překáž- ka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Městský soud v Praze zamítl žalobu proti rozhodnutí správního orgánu kasační stížností napadeným rozsudkem ze dne 24. 3. 2003.

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) v kasační stížnosti namítal, že rozhodnutí soudu je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost a že spočívá na nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení [§ 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.]. Soudu vytýkal, že v rozporu se skutečností považoval za naplněný důvod pro zamítnutí žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné a nerozhodoval již vů- bec podle § 12 zákona o azylu o důvo- dech žádosti spočívajících v politickém pronásledování.

Ze spisu vyplynulo, že stěžovatel po- žádal o azyl až poté, co byl zadržen a umístěn do vydávací vazby Městského soudu v Praze ve věznici Praha-Pankrác. Podkladem k tomu byly zatýkácí rozkazy ze dne 22. 5. 2002 a 21. 11. 2002 vydané Okresním soudem v Košicích. V České republice se stěžovatel zdržoval již od února r. 2001, avšak Slovensko stále navštěvoval. Svou mateřskou zemi přestal z obav před trestním stíháním navštěvo- vat v dubnu 2002.

Nejvyšší správní soud kasační stíž- nost zamítl jako nedůvodnou podle po- slední věty § 110 odst. 1 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Stěžovatel především namítá, že roz- hodnutí Městského soudu v Praze je ne- přezkoumatelné pro nesrozumitelnost a že je tím naplněn kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Za rozhodnutí nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost lze považovat ze- jména rozhodnutí postrádající základní zákonné náležitosti, rozhodnutí, z něhož nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodová- no či jak bylo o věci rozhodnuto, roz- hodnutí zkoumající správní úkon z ji- ných než žalobních důvodů (pokud by se nejednalo o případ zákonem předpo- kládaného přezkumu mimo rámec žalob- ních námitek), rozhodnutí, jehož výrok je v rozporu s odůvodněním, rozhodnu- tí, které vůbec neobsahuje právní závě- ry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jehož důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné atd.

Stěžovatel nekonkretizuje, v čem by v daném případě měla nesrozumitelnost napadeného rozsudku spočívat, a obec- ně napadený rozsudek za nesrozumitel- ný ani považovat nelze. Rozsudek má všechny zákonem předpokládané náleži- tosti, je vymezen předmět řízení i hle- diská, z nichž bylo správní rozhodnutí zkoumáno, je detailně popsán rozhodný skutkový stav a rozvedeny právní závěry z něho vyplývající; výrok soudu má v dů- vodech oporu. V rozsudku je jasně a jed- noznačně uvedeno, jak soud rozhodl

o žalobě, z jakých důvodů, i jak uvážil o žalobních námitkách a žalobcových tvrzeních. Nejvyšší správní soud proto neshledal naplnění kasačního důvodu podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Dále stěžovatel namítá, že soud nesprávně posoudil právní otázku v předcházejícím řízení ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., a že jde tedy o rozhodnutí nezákonné. Nesprávnost právního posouzení pak spatřuje v tom, že soud v rozporu se skutečností považoval za naplněný důvod pro zamítnutí žádosti o azyl jako zjevně nedůvodné a nehodnotil pak již vůbec, že stěžovatel označil a doložil důvody žádosti o azyl spočívající v politickém pronásledování – tedy ve skutečnosti, že rozhodnutí žalovaného chybně neobsahuje výrok podle § 12 zákona o azylu.

K dané námitce je třeba především zhodnotit vztah ustanovení § 12 a § 16 zákona o azylu. Institut azylu plní funkci ochrany osob, které jsou v zemi původu pronásledovány za uplatňování politických práv a svobod, nebo ochrany osob, které mají odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů v zemi původu. Zákon o azylu přitom v § 2 odst. 5 vymezuje, co lze za pronásledování považovat. Zákon o azylu ovšem – a to v souladu s podmínkami mezinárodní ochrany osob pronásledovaných státní mocí – vymezuje případy žádostí, o nichž lze zrychleným a zjednodušeným způsobem rozhodnout. Mezi tyto případy, kdy lze žádost zamítnout jako zjevně nedůvodnou ve lhůtě 30 dnů od jejího podání, byl novelou zákona o azylu (zákonem č. 2/2002 Sb.), účinnou ke dni 1. 2. 2002, zařazen i důvod uvedený v § 16 odst. 1 písm. k), tedy případ žádosti o udělení azylu podané

s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění nebo vydání k trestnímu stíhání do ciziny, ačkoliv žádost mohla být podána dříve. Zákon o azylu v ustanovení § 16 obsahuje jednak případy, kdy k naplnění podmínek zamítnutí žádosti jsou rozhodné důvody, pro které se žadatel o azyl azylové ochrany dovolává a kdy je třeba tvrzení žadatele a doložení tvrzených skutečností vážit (např. ekonomické důvody, tvrzení všeobecné nouze, jiné než azylově relevantní důvody, nevěrohodná tvrzení atp.), jednak případy objektivních skutečností, u nichž jsou důvody žádosti o azyl zcela nerozhodné (např. neexistence či padělání cestovního dokladu, hrozba vyhoštění či vydání k trestnímu stíhání). Přes rozdílnost obou kategorií zjevné nedůvodnosti (z hlediska nezbytnosti hodnocení žadatelem uváděných důvodů) rozhodne správní orgán při naplnění podmínek kteréhokoliv důvodu a dodržení zákonné lhůty pro rozhodnutí o zamítnutí žádosti, čímž je vyloučeno rozhodnutí podle § 12 zákona o azylu. Je tak zcela nerozhodné, jaké důvody stěžovatel tvrdil a jaké důkazy předkládal k doložení svého tvrzení o politickém pronásledování. Podstatné ovšem je, zda byly v jeho případě podmínky ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu naplněny.

K tomu ze spisu vyplývá, že stěžovatel požádal o azyl až poté, kdy byl zadržen a umístěn do vydávací vazby Městského soudu v Praze ve věznici Praha-Pankrác. Podkladem k tomu byly zatýkácí rozkazy vydané Okresním soudem v Košicích, a to zatýkácí rozkaz ze dne 22. 5. 2002 pro trestný čin zpronevěry a zatýkácí rozkaz ze dne 21. 11. 2002 pro trestný čin založení, zosnování a podporování zločinecké a teroristické skupiny a pro trestný čin podvodu. Stěžovatel přitom uvedl, že v České republice se

zdržoval od února r. 2001 (žádost ze dne 6. 2. 2003), trvale pak od dubna r. 2002 (protokol o pohovoru ze dne 19. 2. 2003), což upřesnil tak, že v době od února r. 2001 do dubna r. 2002 Slovensko navštěvoval, pak už nikoliv, a to z obavy před trestním stíháním. To koresponduje s údaji o zahájení trestního stíhání a zejména s vydáním prvního zatýkacího rozkazu.

K naplnění podmínek ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu však samotné trestní stíhání a nebezpečí vydání nestačí. Další podmínkou je, že o azyl mohlo být požádáno dříve. Je pravda, že zákon o azylu nestanoví povinnost požádat o azyl ihned po vstupu na území republiky, ovšem vzhledem k tomu, že institut azylu slouží k ochraně před pronásledováním v zemi původu, je nanejvýš logické podání takové žádosti ihned potom, kdy se osobě pronásledované či osobě důvodně se pronásledování obávající podaří vstoupit na území země, která je schopna mu takovou nezbytnou ochranu poskytnout. Stěžovatel, subjektivně vnímající trestní stíhání na Slovensku jako kriminalizaci své podnikatelské činnosti a politické pronásledování, si tohoto stíhání byl vědom již v době před-

cházející jeho zadržení, a to nejméně od dubna 2002 (tedy před dobou reálné hrozby vydání k trestnímu stíhání do ciziny), a současně měl objektivní možnost požádat o azyl dříve, než tato hrozba nastala. Naplnění podmínek ustanovení § 16 odst. 1 písm. k) zákona o azylu je tak třeba považovat za odůvodněné a zamítnutí žádosti o azyl jako odpovídající zákonu. Za takové situace jsou tvrzené důvody žádosti o azyl i doklady tato tvrzení podporující nerozhodné. Pokud se jimi soud v napadeném rozsudku zabýval, činil tak jen ve vztahu k důvodům správního rozhodnutí a s ohledem na žalobní námitky.

Pokud je žádost o azyl zamítnuta jako zjevně nedůvodná, nelze současně rozhodovat o splnění podmínek podle § 12 zákona o azylu a na místě není ani výrok podle § 13 a § 14 zákona o azylu, odvozovaný od negativního výroku opírajícího se o ustanovení § 12. To je také správně a dostatečně odůvodněné uvedeno v napadeném rozsudku. Nejvyšší správní soud tak neshledal naplněným ani kasační důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

(oš)

245

Správní trestání: odpovědnost původce odpadu

k § 5 odst. 3 zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech (v textu též „zákon o odpadech“)*)

Původce odpadu je podle § 5 odst. 3 zákona č. 125/1997 Sb., o odpadech, odpovědný za nakládání s odpady do doby jejich předání k využití nebo zneškodnění oprávněné osobě, kterou je provozovatel řádné skládky. Umožnila-li právnická osoba, která není osobou oprávněnou ve smyslu zákona o odpadech, původci odpadu uložit odpad na pozemek, který k uklá-

*) Zákon č. 125/1997 Sb., o odpadech, byl s účinností od 1. 1. 2002 zrušen zákonem č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů. K rozsahu povinnosti původce odpadu při nakládání s odpady nyní srov. jeho § 16 odst. 4.

dání odpadu nebyl určen, nemůže se původce odpadu dovolávat spoluodpovědnosti této právnické osoby.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 12. 2003, čj. 6 A 79/2001-53)

Věc: Společnost s ručením omezeným A. proti Ministerstvu životního prostředí o odstranění návozu stavebního odpadu.

Magistrát města Ostravy rozhodl dne 8. 12. 2000 o odstranění návozu stavebního odpadu, jenž žalobkyně neoprávněně umístila na pozemek parc. č. 348/1 v k. ú. K., jehož vlastníkem byla akciová společnost O.

Ministerstvo životního prostředí žalobou napadeným rozhodnutím ze dne 5. 4. 2001 potvrdilo rozhodnutí správního orgánu I. stupně a odvolání žalobkyně zamítlo.

Žalobkyně namítala, že správní orgán nesprávně posoudil míru její odpovědnosti za závadný stav, neboť závadný stav byl způsoben několika subjekty. Odpovědnost byla stanovena pouze žalobkyni, ač ta byla pouze původcem odpadu, jenž byl ukládán na dotčené místo se souhlasem pracovníka právnické osoby, která dotčený pozemek spravovala.

Ze správního spisu vyplynulo, že rozhodnutím Města Ostravy, Úřadu městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz, ze dne 29. 1. 1999 bylo žalobkyni dáno povolení k odstranění stavby obytného domu za podmínek v rozhodnutí vyjmenovaných; pod bodem 3 těchto podmínek byla stanovena povinnost odvážet neupotřebitelný materiál na předem dohodnutou skládku. Na základě ústní dohody žalobkyně s autodopravcem však byl stavební odpad odvážen na pozemek ve vlastnictví akciové společnosti O., který nebyl určen k odkládání odpadů. Z této příčiny bylo žalobkyni uloženo odstranit na vlastní náklady sta-

vební odpad – v množství cca 544 tun – z uvedeného pozemku.

Nejvyšší správní soud, který věc převzal podle § 132 s. ř. s. k dokončení řízení, žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Žalobkyně nepopírá, že je původcem části odpadů navezených na pozemek parc. č. 348/1 v k. ú. K., jehož vlastníkem je akciová společnost O., a že tento pozemek nebyl skládkou ve smyslu zákona o odpadech; pouze namítá, že je dána nejen její odpovědnost k odstranění odpadů, ale i odpovědnost společnosti V., neboť k navážení odpadu na dotčený pozemek došlo se souhlasem jejího pracovníka.

Především nutno uvést, že obdobnou námitkou žalobkyně se zabýval již žalovaný v rámci odvolacího správního řízení a nepochybil, když ji neshledal důvodnou.

Nejvyššímu správnímu soudu nezbyvá než opětovně poukázat na rozhodnutí Města Ostravy, Úřadu městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz, ze dne 29. 1. 1999, jímž bylo žalobkyni dáno povolení k odstranění stavby, přičemž jednou z podmínek bylo, že neupotřebitelný materiál bude odvážen na předem dohodnutou skládku. Žalobkyně takto nepostupovala a aby ušetřila náklady spojené s uložení odpadů na řádnou skládku (jak jednatel žalobkyně Ing. K. při soudním jednání potvrdil), rozhodla se uložit

odpad na dotčeném pozemku. Nepochybné je, že tento pozemek není skládkou odpadů ve smyslu § 2 odst. 10 zákona o odpadech; takovouto skládkou je zařízení nebo místo, které je určeno k trvalému uložení odpadů za účelem jejich zneškodnění. Zákon o odpadech v § 3 odst. 4 výslovně stanoví, že odpady lze podle tohoto zákona upravovat, využívat nebo zneškodňovat pouze v zařízeních, místech a objektech k tomu určených ve smyslu tohoto zákona nebo za podmínek stanovených zvláštními předpisy. Žalobkyně se ve smyslu § 3 odst. 5 zákona o odpadech mohla odpadu zbavit pouze způsobem, který je v souladu s tímto zákonem a jinými právními předpisy.

Původce odpadu je podle § 5 odst. 3 zákona o odpadech odpovědný za nakládání s odpady do doby jejich využití nebo zneškodnění, pokud toto zajišťuje sám jako oprávněná osoba, nebo do doby jejich předání k využití nebo zneškodnění oprávněné osobě. Oprávněná osoba (jíž je míněn provozovatel řádné skládky), která převezme od původce

odpady, přejímá na sebe též veškeré povinnosti původce stanovené tímto zákonem (§ 5 odst. 4 zákona o odpadech).

Z toho vyplývá, že žalobkyně se mohla zbavit odpovědnosti za nakládání s odpady pouze tehdy, pokud by odpady od ní převzal provozovatel řádné skládky. Tím však v žádném případě nebyla společnost V., která užívala pozemek pronajatý od akciové společnosti O. pouze pro skládku říčního písku, jak vyplývá z nájemní smlouvy uzavřené mezi uvedenými subjekty. Případná dohoda mezi žalobkyní a pracovníkem společnosti V. o ukládání odpadu na pozemek, který neplnil funkci skládky, nemůže zakládat spoluodpovědnost společnosti V. k odstranění odpadů z pozemku, jenž k ukládání odpadů nebyl určen.

Správní orgány obou stupňů proto postupovaly správně, když žalobkyni uložily odstranit návoz stavebního odpadu z označené parcely.

(zdi)

246

Státní kontrola: povinnost kontrolované osoby oznámit podjatost kontrolního pracovníka

k § 10 odst. 3 zákona ČNR č. 552/1991 Sb., o státní kontrole

Oznámení skutečností nasvědčujících podjatosti kontrolního pracovníka podle § 10 odst. 3 zákona ČNR č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, je nejen právem, ale zároveň i povinností kontrolované osoby. Nelze je interpretovat jako právo kontrolované osoby účelově sdělit pochybnosti o nepodjatosti kontrolního pracovníka teprve v rámci přezkumného řízení poté, co kontrolovaná osoba vyčká, zda rozhodnutí správního orgánu I. stupně pro ni bude představovat negativní zásah, či nikoliv.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 9. 2003, čj. 5 A 37/2002-32)

Věc: Společnost s ručením omezeným B. v J. proti Ministerstvu práce a sociálních věcí o pokutu za porušení pracovních předpisů.

Úřad práce v Jeseníku rozhodnutím ze dne 24. 3. 2001 uložil žalobci jako zaměstnavateli podle ustanovení § 9 odst. 1 a § 12 odst. 1 písm. g) zákona ČNR č. 9/1991 Sb., o zaměstnanosti a působnosti orgánů České republiky na úseku zaměstnanosti (dále jen „zákon č. 9/1991 Sb.“), pokutu ve výši 20 000 Kč za porušení pracovněprávních předpisů.

Ministerstvo práce a sociálních věcí dne 4. 2. 2002 rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdilo a žalobcovu odvolání zamítlo.

Rozhodnutí odvolacího orgánu napadl žalobce správní žalobou, v níž krom jiného namítal, že kontrolu prováděl podjatý pracovník úřadu práce, který se v minulosti v konkursním řízení ucházel o zaměstnání u žalobce, avšak nebyl přijat. Tento pracovník neakceptoval žalobcovu argumentaci v tom smyslu, že vždy postupoval podle zákoníku práce, a snažil se žalobce co nejvíce poškodit.

Žalovaný ve svém vyjádření uvedl, že pracovník provádějící kontrolu nebyl podjatý, pokud se před třemi lety ucházel o místo u žalobce, a že žádná námitka v tomto směru nebyla vznesena. Žalobce údajně spoléhal na neuložení pokuty – jak sám uvedl v odvolání – a až po uložení „překvapivě vysoké pokuty“ zjistil tento důvod, aniž skutečný důvod spatřoval ve svém protiprávním jednání.

Ze správního spisu vyplynulo, že Úřad práce v Jeseníku zahájil dne 26. 2. 2001 se žalobcem správní řízení o uložení pokuty podle ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 9/1991 Sb. a informoval jej o tom, že prověrkou byly shromážděny dostatečné podklady pro vydání rozhodnutí, zpracované v protokolu ze dne 9. 1. 2001. Z citovaného protokolu je zejména zřej-

mé, že žalobce (zaměstnavatel) porušil § 55, § 61, § 109 odst. 2, § 110b odst. 2 písm. a), § 110b odst. 2 písm. c), § 246 odst. 1 s návazností na § 8 odst. 3 a § 246 odst. 1 s návazností na § 8 odst. 3 zákoníku práce. Tento protokol, podepsaný (mimo jiné) vedoucím kontrolní skupiny J. L., převzala jednatelka žalobce dne 9. 1. 2001. Protokol obsahoval poučení o možnosti podat proti němu písemné námitky ve lhůtě deseti dnů ode dne seznámení s protokolem. Této možnosti však žalobce nevyužil. Proto Úřad práce v Jeseníku shora citovaným rozhodnutím, vydaným na základě zmíněného protokolu, uložil žalobci pokutu ve výši 20 000 Kč. Žalobce vznesl námitku podjatosti pracovníka J. L. teprve v odvolání proti tomuto rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud, který věc podle § 132 s. ř. s. převzal k dokončení řízení, žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Nejvyšší správní soud především konstatuje, že k provedení kontroly a k následnému udělení pokuty došlo ve shodě s ustanovením § 12 odst. 1 písm. g) zákona č. 9/1991 Sb., podle něhož úřad práce vykonává kontrolní činnost na úseku zaměstnanosti včetně udělování pokut, přičemž výše pokuty byla stanovena v rámci mezi obsažených v ustanovení § 9 odst. 1 stejného zákona, podle něhož je orgán kontroly oprávněn za zaviněné porušení povinností, jejichž dodržování je oprávněn kontrolovat, udělovat pokuty až do částky 250 000 Kč. O udělení pokuty tedy rozhodoval kompetentní správní orgán v mezích zákonem stanovené věcné působnosti.

Podstata žaloby spočívá v tvrzení, že kontrolu prováděl podjatý pracovník

úřadu práce. K tomu Nejvyšší správní soud především uvádí, že důvody vyloučení pracovníků nebo členů správního orgánu upravuje ustanovení § 9 a násl. správního řádu a v případě provádění státní kontroly také zvláštní zákon ČNR č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, podle jehož ustanovení § 10 odst. 1 nesmějí kontrolu provádět ti kontrolní pracovníci, u nichž se zřetelem na jejich vztah ke kontrolovaným osobám nebo k předmětu kontroly jsou důvodné pochybnosti o jejich nepodjatosti. Podle odst. 3 citovaného ustanovení oznámí kontrolované osoby kontrolnímu orgánu skutečnosti nasvědčující podjatosti kontrolního pracovníka, jakmile se o těchto skutečnostech dozví.

V souzené věci ze shora uvedeného vyplývá, že blíže vymezenou kontrolou u žalobce byli pověřeni ředitele Úřadu práce v Jeseníku ze dne 2. 10. 2000 pověřeni J. L., M. O. a ing. N. R. Jmenovaní kontrolu provedli a na základě jimi vyhotoveného protokolu ze dne 9. 1. 2001 bylo vydáno citované rozhodnutí Úřadu práce v Jeseníku ze dne 24. 3. 2001 o udělení pokuty. Je proto zřejmé, že žalobce měl úřadu práce (kontrolnímu orgánu) oznámit skutečnosti nasvědčující podjatosti pracovníka J. L. ihned poté, co se o těchto skutečnostech dozvěděl (tzn. již při zahájení kontroly), což však neučinil a podjatost namítl až poté, co správní orgán I. stupně rozhodl o uložení pokuty, tzn. v podaném odvolání.

Jakkoliv tedy měl správní orgán rozhodnout o uplatnění námitky podjatosti samostatně (§ 10 zákona ČNR č. 552/1991 Sb., o státní kontrole), nemohl Nejvyšší správní soud přehlédnout, že se s touto námitkou žalovaný dostatečně vypořádal v odůvodnění napadeného rozhodnutí, a Nejvyšší správ-

ní soud za těchto okolností neshledal důvod zpochybňovat názor žalovaného o tom, že podjatost J. L. je nutno považovat za neprokazatelnou domněnku, přičemž kontrolu prováděl nejen J. L., nýbrž také M. O. a ing. N. R.

K tomu Nejvyšší správní soud doplňuje, že žalobce nikterak blíže nespecifikuje, jakým způsobem se J. L. snažil žalobce co nejvíce poškodit. Tímto poškozením totiž nemůže být skutečnost, že J. L. nebyl ochoten akceptovat argumenty a podklady předložené žalobcem a svědčící o tom, že žalobce postupoval podle zákoníku práce. Úkolem J. L. (a dalších kontrolních pracovníků) totiž bylo provést kontrolu na úseku zaměstnanosti; při svém rozhodování proto musely kontrolující osoby vycházet z řady podkladových materiálů shromážděných i z vlastní iniciativy, a nikoliv pouze z žalobcových tvrzení, neboť v opačném případě by tato kontrola zjevně postrádala jakýkoliv racionální smysl. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že i když o námitce podjatosti nebylo rozhodnuto samostatně, nelze v této skutečnosti spatřovat důvod zpochybňující zákonnost napadeného rozhodnutí jako celku.

Nad tento rámec Nejvyšší správní soud uvádí, že tvrzení o možné podjatosti J. L. se skutečně jeví jako účelové (viz vyjádření žalovaného k žalobě), jelikož z obsahu žalobcova odvolání proti citovanému rozhodnutí Úřadu práce v Jeseníku vyplývá, že nedostatky zjištěné úřadem práce považoval žalobce za nepodstatné, a nepokládal proto za žádoucí se touto záležitostí zabývat a předkládat další důkazy, neboť podle jeho informací se za podobná provinění žádné pokuty nevyměřují. Teprve po „překvapivém udělení vysoké pokuty“ si proto nastalou situaci vyložil tak, že se může ze strany J. L.

jednat o formu odplaty. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že oznámit skutečnosti nasvědčující podjatosti kontrolního pracovníka je nutno vykládat nejen jako právo, nýbrž i jako povinnost kontrolované osoby, které koresponduje povinnost vedoucího kontrolního orgánu o podjatosti rozhodnout. Tento právní institut proto nelze interpretovat svévol-

ným způsobem jako právo kontrolované osoby sdělit pochybnosti o nepodjatosti kontrolního pracovníka teprve v rámci přezkumného řízení poté, co kontrolovaná osoba vyčká, zda rozhodnutí správního orgánu I. stupně pro ni bude představovat negativní zásah, či nikoliv.

(ček)

247

Daňové řízení: obnova řízení

k § 31 odst. 9 a § 54 odst. 1 písm. a) zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (v textu též „daňový řád“)

Pokud v průběhu daňové kontroly daňový subjekt nesplnil svou povinnost podle § 31 odst. 9 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, a neprokázal tak výši prodejních cen, neboť žádnou evidenci cen nevedl, není nalezení neúplné evidence cen v pozůstalosti bývalé zaměstnankyně novou skutečností nebo důkazem, který nemohl být bez zavinění daňového subjektu již dříve v řízení uplatněn a mohl mít podstatný vliv na výrok rozhodnutí [§ 54 odst. 1 písm. a) téhož zákona].

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2003, čj. 7 A 124/2001-42)

Věc: Růžena K. v D. proti Ministerstvu financí o povolení obnovy řízení.

Finanční ředitelství v Ústí nad Labem zamítlo dne 5. 5. 1997 dvě žádosti žalobkyně o povolení obnovy řízení.

Rozhodnutí správního orgánu I. stupně napadla žalobkyně odvoláním, které Ministerstvo financí žalobou naříkaným rozhodnutím ze dne 24. 8. 2001 zamítlo.

Proti rozhodnutí Ministerstva financí ze dne 24. 8. 2001 podala žalobkyně žalobu, v níž krom jiného namítala, že dodatečné doložení skutečností, které jsou rozhodující pro určité postupy daňového řízení, je právně významné a daňový orgán se těmito skutečnostmi musí zabývat. Žalovanému rovněž vytkla, že svým rozhodnutím nesprávně posoudil

její nově předložený důkaz soupisem prodejních cen zboží.

Skutkový příběh lze shrnout takto: Na základě provedené kontroly vyměřil správce daně – Finanční úřad v Děčíně – za použití pomůcek podle § 31 odst. 5 daňového řádu žalobkyni dodatečným platebním výměrem ze dne 14. 9. 1995 daň z příjmů obyvatelstva za rok 1992 ve výši 37 692 Kč a dodatečným platebním výměrem ze dne 13. 9. 1995 vyměřil správce daně žalobkyni daň z příjmů fyzických osob za rok 1993 ve výši 218 590 Kč. Uvedená rozhodnutí napadla žalobkyně odvoláním. Finanční ředitelství v Ústí nad Labem zamítlo odvolání proti oběma dodatečným platebním

výměrům rozhodnutími ze dne 2. 7. 1996. Dne 12. 5. 1997 byl vydán exekuční příkaz na přikázání pohledávky na peněžní prostředky daňových dlužníků na účtech vedených u bank podle § 73 odst. 6 písm. a) daňového řádu. Dne 30. 10. 1996 podala žalobkyně u správce daně žádosti o obnovu řízení podle § 54 daňového řádu, a to obou řízení, která vyústila v dodatečné vyměření daně. Žádosti o povolení obnovy řízení podala žalobkyně s odůvodněním, že po nabytí právní moci rozhodnutí o zamítnutí odvolání proti dodatečným platebním výměrům za rok 1992 a 1993 zjistila, že v pozůstalosti její sestry, paní Věry Z., zemřelé dne 27. 5. 1995 a předtím zaměstnané u žalobkyně, byly zjištěny podklady (evidence spočívající v sešitu s prodejními cenami ovoce a zeleniny v částech let 1991 až 1993). Ty prokazovaly tvrzení žalobkyně učiněné již v průběhu daňového řízení, že byly vedeny záznamy o prodejních cenách, čímž mohlo být zjištěno, že rozdíl mezi nákupní cenou zboží a prodejní cenou prodávávaného sortimentu zboží nemohl být 47,06 % či 37 % a ani 43,23 % či 33,25 %. Žádosti žalobkyně o obnovu řízení byly Finančním ředitelstvím v Ústí nad Labem v obou případech rozhodnutími ze dne 5. 5. 1997 zamítnuty. Proti rozhodnutím o zamítnutí svých žádostí o obnovu řízení podala žalobkyně odvolání. Rozhodnutí Ministerstva financí ze dne 3. 10. 1997, kterým bylo toto odvolání zamítnuto, napadla žalobkyně žalobou u soudu. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 31. 8. 1999 zrušil rozhodnutí Ministerstva financí ze dne 3. 10. 1997 podle § 250j odst. 2 o. s. ř., ve znění tehdy účinném, a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Rozhodnutím ze dne 24. 8. 2001 pak Ministerstvo financí opět zamítlo odvolání žalobkyně proti rozhodnutím Finančního ředitelství v Ústí nad

Labem ze dne 5. 5. 1997, kterými byl zamítnut návrh na obnovu řízení.

Nejvyšší správní soud, jemuž byla věc podle § 132 s. ř. s. postoupena k dokončení řízení, žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Dle § 56a odst. 2 daňového řádu je použití mimořádných opravných prostředků podle části páté citovaného zákona nepřipustné vůči těm rozhodnutím správců daně, která byla pravomocně přezkoumána soudem. V projednávané věci však nejde o tento případ.

Pro povolení obnovy řízení musejí být splněny taxativní důvody a zároveň i lhůty – subjektivní i objektivní, ve kterých lze návrh na povolení obnovy u správce daně podat a ve kterých může správce daně obnovu řízení povolit nebo nařídit.

Dle § 54 odst. 3 daňového řádu musí být žádost o obnovu řízení podána do šesti měsíců ode dne, kdy se žadatel prokazatelně dozvěděl o důvodech obnovy řízení, nejpозději však před uplynutím lhůty, ve které zaniká právo daň vyměřit nebo doměřit.

V projednávané věci byla žádost o povolení obnovy řízení na Finanční ředitelství v Ústí nad Labem podána prostřednictvím Finančního úřadu v Děčíně dne 30. 10. 1996. Neúplná evidence prodejních cen byla podle tvrzení žalobkyně, obsaženého v její žádosti o povolení obnovy řízení, nalezena v pozůstalosti prodavačky Věry Z., která zemřela dne 27. 5. 1995, až v době před podáním návrhu na povolení obnovy řízení. Uvedené tvrzení odůvodnila žalobkyně tím, že nechtěla zatahovat zaměstnance do problémů

firmy při provádění kontrole; též hoolest způsobená ztrátou blízké osoby zapříčinila, že až v době před podáním návrhu na povolení obnovy zjistila, že si sestra vedla účetnictví.

V probíhajícím řízení byla předmětem přezkumu otázka, zda žalobkyní uplatněné důvody jsou nebo nejsou právně relevantními důvody pro povolení obnovy daňového řízení.

Jako důvod k obnově řízení ve věci doměření daně z příjmů obyvatelstva za rok 1992 a daně z příjmů fyzických osob za rok 1993 žalobkyně uvedla, že v pozůstalosti své sestry, která byla její zaměstnankyní do května 1992 a která zaučovala další prodavačku, našla evidenci cen (sešit se zapsanými prodejními cenami ovoce a zeleniny od října 1991 do 17. 4. 1992 a od 1. 9. 1992 do 30. 12. 1992 a od dubna 1993 do 5. 11. 1993), ve které tato prodavačka pokračovala. V průběhu daňového řízení žalobkyně evidenci cen nepředložila, protože o ní nevěděla.

K obnově řízení tedy žalobkyně uplatnila důvod, který spadá pod § 54 odst. 1 písm. a) daňového řádu, a sice, že vyšly najevo nové skutečnosti nebo důkazy, které nemohly být bez jejího zavinění uplatněny již dříve v daňovém řízení a mohly mít podstatný vliv na výrok rozhodnutí.

V souladu s § 54 odst. 1 písm. a) daňového řádu se řízení ukončené pravomocným rozhodnutím obnoví na žádost příjemce rozhodnutí nebo z úřední povinnosti, jestliže vyšly najevo nové skutečnosti nebo důkazy, které nemohly být bez zavinění daňového subjektu nebo správce daně uplatněny již dříve v řízení a mohly mít podstatný vliv na výrok rozhodnutí.

Otázkou dalšího posouzení tedy je, zda tyto nové skutečnosti nebo důkazy nemohly být bez zavinění daňového subjektu nebo správce daně uplatněny již dříve v řízení a zda mohly mít podstatný vliv na výrok rozhodnutí.

Dle § 31 odst. 9 daňového řádu prokazuje daňový subjekt všechny skutečnosti, které je povinen uvádět v přiznání, hlášení a vyúčtování nebo k jejichž průkazu byl správcem daně v průběhu daňového řízení vyzván; při nesplnění této povinnosti není možné stanovit daňovou povinnost dokazováním (usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 161/02). Jestliže daňový subjekt při dokazování jim uváděných skutečností nesplní některou ze svých zákonných povinností, stanoví správce daně daň podle pomůcek.

Ze spisu vyplývá, že nepředložení důkazních prostředků v daňovém řízení bylo zaviněno žalobkyní, pro kterou z daňového řádu vyplývaly povinnosti, které ovšem nesplnila, a proto se svým zaviněním v průběhu daňové kontroly dostala do situace, v níž nemohla prokázat vyšší prodejních cen ovoce a zeleniny: uvedla, že prodejní ceny si již nepamatuje a evidenci cen si nevedli a o skutečnosti, že neúplnou evidenci prodejních cen vedla prodavačka Věra Z., v průběhu daňové kontroly ani nevěděla. Evidenci z pozůstalosti prodavačky tedy nelze považovat za novou skutečnost nebo důkaz, který nemohl být bez zavinění daňového subjektu již dříve v řízení uplatněn. Nad rámec je nutno uvést, že pouhá okolnost, že poplatník neznal příslušné právní předpisy nebo jim nerozuměl, a z toho plynoucí nesprávný názor na rozhodné okolnosti nemůže být důvodem obnovy řízení.

Dále je nutné se ztotožnit se závěrem obsaženým již v odůvodnění rozhodnutí žalovaného, že nalezení sešitu se zapsanými prodejními cenami ovoce a zeleniny od října 1991 do 17. 4. 1992 a od 1. 9. 1992 do 30. 12. 1992 a od dubna do 5. 11. 1993 pouze potvrzuje skutečnost, že prodejní ceny ovoce a zeleniny nebyly evidovány po celé zdaňovací období roku 1992 a 1993. Takováto neúplná evidence by v žádném případě neměla vliv na výrok rozhodnutí správce daně, který požadoval prokázání výše příjmů uvedených v daňovém přiznání.

Je pravda, že se žalobce nevypořádal dostatečným způsobem s otázkou, zda evidence cen ovoce a zeleniny nalezená v pozůstalosti prodavačky Věry Z. je důkazem, který existoval již v době původního daňového řízení, které předcházelo vydání dodatečných platebních výměrů za rok 1992 a 1993. Vzhledem k pečlivé-

mu vyvrácení uplatněných důvodů obnovy řízení dle § 54 odst. 1 písm. a) daňového řádu zjištěním a přesvědčivým odůvodněním závěru, že uplatněné důkazy nebyly zaviněním daňového subjektu uplatněny již dříve v řízení a nemohly mít podstatný vliv na výrok rozhodnutí, by však toto další dokazování bylo nadbytečné.

Při shrnutí výše uvedených skutečností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že žaloba není důvodná. Ministerstvo financí rozhodlo správně, když odvolání proti rozhodnutí Finančního ředitelství v Ústí nad Labem, kterým byla zamítnuta žádost žalobkyně o povolení obnovy řízení, zamítlo, neboť podmínky pro obnovení řízení podle ustanovení § 54 odst. 1 písm. a), ale ani podle písm. b) či písm. c) daňového řádu splněny nebyly.

(ale)

248

Vdovský důchod: podmínky vzniku nároku

k § 30 odst. 2 písm. d) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení

Pro splnění podmínky nároku na vdovský důchod podle § 30 odst. 2 písm. d) zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení, podle něhož vdově náležel vdovský důchod i po uplynutí jednoho roku od smrti manžela, pokud dosáhla věku 45 let a vychovala dvě děti, nebylo nutné, aby se jednalo o děti zemřelého manžela.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2003, čj. 2 Ads 2/2003-57)

Věc: Marie Š. ve V. proti České správě sociálního zabezpečení o vdovský důchod, o kasační stížnosti žalobkyně.

Žalovaná dne 21. 6. 1999 zamítla žádost žalobkyně o vdovský důchod; Krajský soud v Hradci Králové dne 23. 11. 1999 toto rozhodnutí potvrdil a jeho rozsudek k odvolání žalobkyně potvrdil i Vrchní soud v Praze dne 9. 6. 2000.

Vrchní soud uzavřel s tím, že žalobkyně jednoznačně nesplňuje nárok na vdovský důchod podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Při řešení otázky, zda žalobkyni v roce 1974 zanikl její druhý vdovský důchod, vyšel z obecně

přijímaného právního názoru, že nárok na vdovský důchod při dosažení věku 45 let a při vychování dvou dětí byl vázán na podmínku, že jde o děti zemřelého manžela, po němž vdově náleží vdovský důchod.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze žalobkyně napadla u Nejvyššího soudu dovoláním; soud totiž nepřihlédl ke všem důkazům, zejména k tomu, že jí byl v minulosti vdovský důchod protiprávně odebrán. S ohledem na nejednoznačnou právní úpravu, pokud jde o podmínku výchovy dětí zemřelého manžela, by soud měl vzít v úvahu, že vychovala celkem čtyři děti a mělo by být nerozhodné, po kterém z manželů jsou.

Nejvyšší soud s ohledem na změnu právní úpravy dovolání postoupil věc podle § 129 odst. 4 s. ř. s. Nejvyššímu správnímu soudu k dokončení řízení. Nejvyšší správní soud rozsudek Vrchního soudu v Praze a rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové zrušil a věc krajskému soudu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Z dávkového spisu vyplývá, že stěžovatelka (nar. 10. 11. 1928) měla dvě děti se svým prvním manželem Josefem B., který zemřel v roce 1957. Po jeho smrti pobírala vdovský důchod do roku 1966, kdy jí byl pozastaven proto, že žila s druhým Augustinem Š. Toho si pak v roce 1967 vzala za manžela a po jeho smrti v roce 1973 pobírala vdovský důchod po dobu jednoho roku (na základě žádosti z roku 1973). Žádost o obnovení důchodu po Josefu B. byla zamítnuta rozhodnutím z prosince roku 1974. Další žádost o vdovský důchod, a to po druhém manželovi Augustinu Š., podala žalobkyně 8. 6. 1999 a tato žádost byla rozhodnu-

tím žalované ze dne 21. 6. 1999 zamítnuta. K důvodům dovolání ze spisu vyplývá, že stěžovatelka měla dva syny, a to Jaroslava B. (nar. 1948) a Josefa B. (nar. 1953). Pokud v dovolání zmiňuje čtyři děti a míní tím zřejmě i výchovu dětí druhého manžela, nic tomu ze spisu nenasvědčuje. Naopak v usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 11. 1966 je konstatována její výpověď, že vychovává dva syny a manžel platí na dvě děti výživné; stejně tak v dopise zaslaném žalované v roce 1983 v reakci na malou výši starobního důchodu žalobkyně rovněž uvedla, že vychovala dva syny a manžel platil výživné.

Poslední žádost o důchod (po druhém manželovi) byla podána za účinnosti zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Soudy obou stupňů dospěly ke správnému závěru, že podle tohoto zákona (§ 55, § 69) stěžovatelce nárok na vdovský důchod vzniknout nemohl, a stěžovatelka tento názor akceptuje.

Soudy obou stupňů se dále zabývaly otázkou, zda stěžovatelka splňovala podmínky nároku na vdovský důchod po druhém manželovi v roce 1974, neboť v roce 1973 jí byl přiznán pouze na dobu jednoho roku. Tento postup vychází z ustanovení § 56 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, podle něhož lze přiznat důchod v případě, kdy se zjistí, že byl neprávem odepřen (k oprávnění soudu dodatečně posuzovat předchozí pravomocné rozhodnutí srovnaj rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. 3 Cao 198/93). Oba soudy shledaly odepření vdovského důchodu po Augustinu Š. oprávněným, neboť stěžovatelka sice v době úmrtí druhého manžela dosáhla věku 45 let a vychovala dvě děti, ale nejednalo se o děti zemřelého manžela; zejména Vrchní soud v Praze k tomuto zá-

věru s ohledem na nejednoznačnost zákona dospěl logickým a historickým výkladem.

Historickým výkladem lze zpravidla rozumět hodnocení okolností a doby vzniku zákona, úmyslu zákonodárce, aplikační praxe. Teorie tento způsob výkladu hodnotí jako nedostatečně spolehlivý s tím, že je třeba jej užívat společně s jiným způsobem výkladu. Jako z historického výkladu lze tak těžko vycházet ze srovnání jednotlivých důchodových předpisů, neboť není vyloučeno, aby zákonodárce v různých dobách změnil podmínky nároku. Nelze tedy za rozhodující považovat porovnání obdobných podmínek nároku na vdovský důchod v zákoně č. 101/1964 Sb. (§ 30), zákoně č. 121/1975 Sb. (§ 37) a zákoně č. 100/1988 Sb. (§ 46 odst. 3).

Srovnáním znění citovaných a dalších rozhodných zákonů totiž ani k takovému závěru dospět nelze. Zákon č. 55/1956 Sb. stanovil v § 21 odst. 2 písm. d), že vdovský důchod náleží nadále po uplynutí jednoho roku od smrti zaměstnance (důchodce) vdově, jestliže dosáhla věku 45 let a vychovala aspoň dvě děti [odkaz na sirotčí důchod tento zákon užívá pouze u nároku podle písm. a) téhož ustanovení]. Zákon č. 101/1964 Sb. v § 30 odst. 2 písm. d) stanovil podmínky shodně [odkaz na sirotčí důchod užil jen ve vztahu k nároku podle písm. b), c)]. Zákon č. 121/1975 Sb. stanovil v § 37 odst. 2 písm. d) podmínky v základu shodně – ovšem zde výslovně použil odkaz na § 40 (upravující sirotčí důchod). Zákon č. 100/1988 Sb. v § 46 odst. 2 písm. d) opět odkazu na sirotčí důchod nepoužil a navíc v ustanovení § 46 odst. 3 vyložil, že dítětem podle odst. 2 písm. b) až d) se rozumí dítě, které má nebo by mělo po zemřelém manželů ná-

rok na sirotčí důchod, a dítě, které bylo v rodině zemřelého vychováváno, jde-li o vlastní (osvojené) dítě vdovy. Zákon č. 155/1995 Sb. již v § 50 odst. 2 obdobný nárok nezakládá (vztahuje jej pouze k věku). Jedině tedy zákon č. 121/1975 Sb. výslovně spojoval nárok na vdovský důchod při dosažení věku 45 let s výchovou dvou dětí s nárokem na sirotčí důchod. Srovnání citovaných zákonů tedy nemůže být spolehlivým podkladem pro závěr, že i podle zákona č. 101/1964 Sb. se v daném případě muselo jednat o děti zemřelého manžela. Navíc argumentace užitá vrchním soudem ve vztahu k ustanovení § 46 odst. 3 zákona č. 100/1988 Sb. podkladem pro jeho názor ani být nemůže, jelikož výslovně staví na opaku. Součástí historického výkladu je i aplikační praxe daného zákona. V judikatuře se nachází z tohoto období rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské republiky ze dne 19. 11. 1971, zn. 4 Co 115/1971 (jde o dobu společného státu a vykládán je pro případ rozhodný zákon č. 101/1964 Sb.), podle kterého se pro splnění podmínky, že vdova vychovala dvě děti, nevyžaduje, aby šlo o společné děti vychovávané v manželství s manželem, od kterého vdova odvozuje svůj nárok na vdovský důchod. Stanovisko tak dává odpověď na vztah dítěte a zemřelého, neboť preferuje určitý rodinný vztah – tedy společnou výchovu dítěte, a podle odůvodnění nemusí jít o společné dítě vdovy a zemřelého.

Vrchní soud dále argumentuje vzájemným vztahem ustanovení § 30 odst. 2 písm. b), c) a písm. d) téhož ustanovení zákona č. 101/1964 Sb. s tím, že z hlediska legislativně technického se u písm. d) jedná pouze o vynechání závorky s odkazem na ustanovení upravující sirotčí důchod; logicky by měly být podmínky nároku odvozované od výchovy dětí

shodné. Teoreticky by názor, že nároky vdov odvozené od výchovy dětí měly být posuzovány co do podmínek stejně, obstál. Fakticky však zákonodárce v zákoně shodné podmínky nevyjádřil a tuto skutečnost nelze označit za nepodstatné opomenutí. Zákonodárce použil pojem výchovy dětí buď obecně, nebo omezeně s odkazem na ustanovení o sirotčím důchodu a činil tak i v jiných než v rozhodném zákoně. Zákonodárce považoval za podstatné zdůraznit u podmínky podle § 30 odst. b), c) zákona č. 101/1964 Sb. odkaz na ustanovení o sirotčím důchodu a v případě ustanovení písm. d) tak neučinil – tedy stanovil podmínky rozdílně, stejně jako v případě zákona č. 55/1956 Sb. [kde odkaz učinil jen u § 21 odst. 2 písm. b)], a naopak stejně je stanovil v případě zákona č. 121/1975 Sb. (kde odkaz na ustanovení o sirotčím důchodu užil u všech podmínkách vztahujících se

k dětem); u dalšího zákona (č. 100/1988 Sb.) pak naopak děti vychovávané v rodině zemřelého postavil na stejnou úroveň jako děti zemřelého. Nároky vdovy odvozené od výchovy dětí jsou tedy stanoveny buď obecně, nebo – a to ve výslovně uvedených případech – jsou omezeny ve vztahu k dětem majícím nárok na sirotčí důchod. Logickým výkladem vrchního soudu by došlo k zúžení aplikace zákonného ustanovení, v němž podmínky nebyly omezeny tak, jako výslovně u ustanovení, které soud ke srovnání užil. Založení nároku nad výslovné znění zákona na základě výkladu obdobných ustanovení by bylo lze připustit; opačný postup, kdy by na základě srovnání byl omezen nárok a zákonné ustanovení vyloženo úžeji, než je v zákoně uvedeno, se nejeví výkladem přijatelným.

(oš)

249

Daňové řízení: výhody pro daňový subjekt při stanovení daně podle pomůcek

k § 46 odst. 3 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (v textu též „daňový řád“, „d. ř.“)

I. Okolností, ke kterým je správce daně povinen přihlédnout jako k výhodě pro daňový subjekt ve smyslu § 46 odst. 3 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, nemůže být výběr srovnatelného subjektu jako pomůcky pro stanovení daně.

II. Je-li daň stanovena podle pomůcek (§ 31 odst. 5 a 6 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků), nemůže se k prokázaným nákladům daňového subjektu přihlížet jako k okolnosti, z níž pro něj vyplývají výhody ve smyslu § 46 odst. 3 téhož zákona.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2003, čj. 2 Afs 2/2003-69)

Věc: Martin K. v Č. proti Finančnímu ředitelství České Budějovice o dodatečný platební výměr, o kasační stížnosti žalobce.

Rozhodnutím ze dne 9. 10. 2002 zamítl žalovaný žalobcovu odvolání proti dvěma dodatečným platebním výměrům Finančního úřadu v Českých Budějovicích ze dne 25. 8. 1999, jimiž byla žalobci vyměřena daň z příjmů fyzických osob za rok 1994 ve výši 35 519 Kč a za rok 1995 ve výši 135 552 Kč.

Žalobu proti uvedenému rozhodnutí Krajský soud v Českých Budějovicích zamítl rozhodnutím ze dne 27. 1. 2003.

V kasační stížnosti žalobce jako stěžovatel uplatnil kasační důvod založený na § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy na nesprávném posouzení právní otázky soudem. Zejména zpochybnil názor soudu o tom, že pomůcky byly při stanovení daňové povinnosti použity důvodně. Stěžovatel přesto, že měl určité nedostatky ve vedení povinných evidencí, vedl věrohodné účetnictví umožňující stanovení daně postupem podle § 31 odst. 1 - 4 daňového řádu. Na to nemohlo mít vliv neprovedení inventarizace hmotného investičního majetku a pohledávek a závazků, ani nevedení evidence denních tržeb. Žalovaný navíc při stanovení daně podle pomůcek nepřihlédl k výhodám pro daňový subjekt. Jako srovnatelný subjekt pro stanovení daně podle pomůcek byl použit ten, který měl nižší tržby a nižší obchodní rozpětí než žalobce. Ve skutečnosti však měly být jako výhoda uznány žalobcovy prokazatelné a nezpochybnitelné výdaje (nájemné, teplo, voda, energie, mzdy atp.). Žalovaný k nim však nepřihlédl přesto, že se jedná o skutečnosti výrazně ovlivňující daňový základ. Tržby vykázané žalobcem jsou podstatně vyšší než u srovnávaného subjektu a žalobce se domnívá, že byl poškozen neuznáním prokazatelných a účelně vynaložených nákladů.

Žalovaný v písemném vyjádření ke kasační stížnosti zejména zdůraznil, že pokud daňový subjekt neunese důkazní břemeno, o čemž v daném případě není pochyb, je důvodné stanovení daně podle pomůcek. Je vyloučeno, aby byly oba způsoby stanovení daně kumulovány, tedy aby např. příjmy byly posuzovány podle pomůcek a výdaje na základě důkazů. Není ani možné, aby správce daně plnil povinnosti daňových subjektů rekonstrukcí jejich nedostatečně vedeného účetnictví. Aplikaci ustanovení § 46 odst. 3 daňového řádu tedy nelze spatřovat v uznání prokázaných výdajů při stanovení daně podle pomůcek.

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zamítl ji jako nedůvodnou.

Z odůvodnění:

Ke stížným důvodům vplynuly ze soudního a správních spisů následující rozhodné skutečnosti:

Na základě zpráv o daňových kontrolách za r. 1994 a r. 1995 vydal správce daně dne 25. 8. 1999 dodatečné platební výměry; odvolání proti nim zamítl žalovaný rozhodnutími ze dne 12. 7. 2000. Žaloby proti těmto rozhodnutím byly zamítnuty rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 17. 1. 2001; tento rozsudek byl však zrušen nálezem Ústavního soudu České republiky ze dne 31. 8. 2001, sp. zn. IV. ÚS 179/01, stejně jako obě odvolací rozhodnutí žalovaného. Současně Ústavní soud zamítl návrh na zrušení části ustanovení § 23 odst. 2 a § 50 odst. 5 daňového řádu. Důvodem ke zrušení uvedených rozhodnutí byla skutečnost, že správce daně neuplatnil při stanovení daně podle pomů-

cek ustanovení § 46 odst. 3 daňového řádu a nevzal v úvahu okolnosti, z nichž plynou pro daňový subjekt výhody. Za ty je podle názoru Ústavního soudu třeba považovat např. okolnosti, za jakých podmínek daňový subjekt podniká, v jakém oboru činnosti podniká, v jaké lokalitě má umístěnou provozovnu apod. Ústavní soud tak uzavřel, že je-li daň stanovena podle pomůcek, je součástí posouzení v odvolacím řízení nejen to, zda byl důvodný postup podle pomůcek, ale také zda bylo přihlíženo k výhodám. Žalovaný dalšími rozhodnutími ze dne 19. 2. 2002 opět odvolání proti dodatečným platebním výměrům zamítl. Tato rozhodnutí žalovaného byla zrušena rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 10. 7. 2002 z důvodů nerespektování právního názoru Ústavního soudu ve vztahu okolnostem, z nichž plynou pro daňový subjekt výhody. Ve vztahu k užití pomůcek však byl postup správce daně označen za doložený. Naposledy rozhodl žalovaný o zamítnutí stěžovatelova odvolání proti dodatečným platebním výměrům rozhodnutími ze dne 9. 10. 2002. V důvodech označil za skutečnosti, které vzal v úvahu podle § 46 odst. 3 daňového řádu, že jako pomůcka byly užity výsledky hospodaření subjektu podnikajícího ve stejném oboru, v obdobném prostředí i rozsahu a za obdobných podmínek, a dále přihlédl k nezdanitelné částce daně podle § 15 odst. 1 písm. a) zákona o daních z příjmů. Žaloby podané stěžovatelem proti těmto odvolacím rozhodnutím krajský soud zamítl stížností napadeným rozsudkem. V něm zrekapituloval průběh řízení a poukázal na závěry Ústavního soudu v této věci ve vztahu k důvodnosti stanovení daně podle pomůcek. Pokud jde o postup podle § 46 odst. 3 daňového řádu, shledal krajský soud postup žalovaného za odpovídající zákonu; za na-

plnění daného ustanovení přitom uznal skutečnost, že jako srovnávaný subjekt při stanovení daně podle pomůcek byl užit subjekt dosahující nižší obchodní marže než stěžovatel a s méně výhodným umístěním provozovny ve vztahu k historickému centru města.

Při stanovení daně za obě rozhodná zdaňovací období tedy správce daně postupoval podle pomůcek ve smyslu § 31 odst. 5 daňového řádu. Způsob stanovení daně podle pomůcek je způsobem náhradním, pokud daň nelze stanovit dokazováním. Daň je tak stanovena podle pomůcek, které má správce daně k dispozici nebo které si opatří bez součinnosti s daňovým subjektem. Vzhledem k tomu, že za jedno zdaňovací období se platí jedna daň z příjmů, je třeba stanovit tuto daň podle pomůcek nebo dokazováním; není možno, aby část daně byla vypočtena za použití pomůcek a část dokazováním. Pokud daň byla stanovena podle pomůcek, žalovaný podle § 50 odst. 5 daňového řádu v odvolacím řízení pouze zkoumá dodržení zákonných podmínek pro použití tohoto způsobu stanovení daně. Stejně tak soud při posuzování zákonnosti rozhodnutí žalovaného, které je opřeno o § 50 odst. 5 d. ř., přezkoumává, zda žalovaný dostal své povinnosti přezkoumat dodržení zákonných podmínek pro použití stanovení daně podle pomůcek, neboť jiné oprávnění mu zákon nesvěřuje. Jestliže je žalovaný v odvolacím řízení ustanovením § 50 odst. 5 d. ř. vázán, soud může k žalobě toliko přezkoumat, zda se žalovaný neodchýlil při svém rozhodování z rámce zákonem mu vymezeného a zda o odvolání rozhodl způsobem stanoveným zákonem.

V daném případě byla důvodnost postupu stanovení daně podle pomůcek opakovaně zkoumána krajským soudem

i Ústavním soudem. Ústavní soud v označeném nálezu neshledal pochybení správce daně v tom, že za dané situace užil ke stanovení daně pomůcky. Rozhodnutí Ústavního soudu je podle čl. 89 odst. 2 Ústavy závazné pro všechny orgány i osoby. Závěr Ústavního soudu v dané věci byl tedy závazný jak pro žalovaného, tak i pro soud, jehož rozhodnutí bylo nálezem zrušeno. Tato závaznost v prvé řadě znamená, že v dalším řízení musí být odstraněno zjištěné porušení zákona. Pokud však Ústavní soud shledal některou z námitek nedůvodnou, a tedy postup správního orgánu i soudu zákoným, lze z toho v dalším řízení rovněž vycházet, s výjimkou případů, kdy by v dalším řízení došlo ke změně rozhodných skutkových okolností – o takový případ se nejedná. Stejně tak byl žalovaný při třetím rozhodování o opravných prostředcích proti dodatečným platebním výměrům vázán právním názorem soudu, který jeho předchozí rozhodnutí zrušil rozsudkem ze dne 10. 7. 2002 (§ 250j odst. 3 o. s. ř., ve znění účinném k 31. 12. 2002). Správní orgán přitom není při novém rozhodování po zrušení původního rozhodnutí vázán ve smyslu § 250j odst. 3 o. s. ř. jen tím právním názorem soudu, který byl vysloven jako důvod kasace. Vyslovil-li v původním řízení soud právní názor také o jiné (nedůvodné) námitce původní žaloby, je správní orgán vázán i takovým právním názorem a žaloba proti novému rozhodnutí správního orgánu nemůže úspěšně uplatnit námitku, že takovou právní otázku posoudil správní orgán shodně jako v původním řízení. I v tomto případě může být vázanost právním názorem soudu prolomena jen v důsledku nových skutkových zjištění nebo při změně právní úpravy (k tomu srovnej např. rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7A 57/99, publikovaný v časopise Soudní judikatu-

ra ve věcech správních č. 5/2001 pod č. 861). Jak výše konstatováno, ohledně užití pomůcek při stanovení daně z příjmů stěžovatele za zdaňovací období r. 1994 a r. 1995 nedošlo po nálezu Ústavního soudu ani po zrušení druhých odvolacích rozhodnutí žalovaného soudem (ovšem ani předtím) k žádným novým skutkovým zjištěním. Za takové situace nebyl žalovaný povinen posoudit podmínky užití pomůcek jinak a ani soud v posledním přezkumném řízení nebyl povinen tuto námitku věcně zkoumat. S ohledem na to nemůže být rozhodná kasační námitka, že soud nesprávně posoudil podmínky stanovení daně podle pomůcek, neboť tak v napadeném rozsudku po věcné stránce již ani činit nemusel.

Důvodem pro zrušení rozhodnutí krajského soudu ze dne 17. 1. 2001 i rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 7. 2000 Ústavním soudem bylo nerespektování podmínek stanovených v § 46 odst. 3 daňového řádu. Vzhledem k tomu, že žalovaný tento právní názor nerespektoval ani v dalším řízení, zrušil krajský soud jeho následná rozhodnutí ze dne 19. 2. 2002 a podobně jako Ústavní soud jej zavázal k akceptaci daného ustanovení. Podle § 46 odst. 3 daňového řádu platí, že stanoví-li správce daně základ daně a daň podle pomůcek, které má k dispozici nebo které si opatřil, přihledne také ke zjištěným okolnostem, z nichž vyplývají výhody pro daňový subjekt, i když jím nebyly za řízení uplatněny. Kasační stížností stěžovatel namítá nepochopení, co lze takovou výhodou rozumět. Výhodou podle jeho názoru nemůže být použití subjektu s nižší vykázanou tržbou a nižším obchodním rozpětím, ale pouze uznání jeho prokázaných a nezpochybnitelných nákladů.

Citované ustanovení daňového řádu nestanoví, co může být jako výhoda daňového subjektu uznáno; problém dosud neřeší ani judikatura. Stěžovateli lze přisvědčit v tom, že výběr srovnatelného subjektu pro stanovení daně jako výhodu ve smyslu § 46 odst. 3 daňového řádu hodnotit nelze, a to i kdyby tento výběr daňový subjekt skutečně zvýhodňoval. Postup podle tohoto ustanovení totiž přichází v úvahu tam, kde základ daně a daň jsou stanoveny podle pomůcek, tedy po jejich obstarání (výběru) a užití; teprve poté je nutno dále přihlížet k výhodám ve prospěch daňového subjektu – samozřejmě pouze tam, kde jsou nějaké okolnosti výhodné pro daňový subjekt zjištěny. Ústavní soud v předmětném nálezu příkladmo uvádí, že takovou výhodou může být zjištění podmínek, za kterých daňový subjekt podniká, v jakém oboru činnosti podniká, v jaké lokalitě má umístěnou provozovnu apod. Tato zjištění žalovaný provedl a zhodnotil, hodnocení provedl i soud. Žalovaný i správce daně podmínky stěžovatele hodnotí jako příznivější a tento závěr odůvodňují podrobným porovnáním podmínek obou provozoven. Ovšem, jak již řečeno, podle názoru Nejvyššího správního soudu jde o podmínky výběru pomůcek, a i kdyby byly použité pomůcky pro daňový subjekt z určitých hledisek výhodné, jde o výhodu v obecné poloze, nikoliv o výhodu ve smyslu ustanovení § 46 odst. 3 daňového řádu. Se stěžovatelem lze tedy, byť z jiných než tvrzených důvodů, souhlasit v tom, že výběr srovnávaného subjektu ke stanovení daně podle pomůcek není výhodou podle

§ 46 odst. 3 daňového řádu, neboť daně ustanovení je koncipováno tak, že je daň stanovena podle pomůcek a poté konečná výše určena s přihlédnutím ke zjištěným výhodám. Stěžovateli ale nelze přisvědčit v tom, že výhodou, ke které mělo být v jeho případě přihlédnuto, je uznání prokázaných výdajů. Uznání výdajů by bylo užitím dokazování současně s pomůckami. Za situace, kdy daň není stanovena dokazováním, tedy kdy se nevychází z prokázaných příjmů a výdajů (§ 23 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů), nelze doklady o výdajích považovat ani za pomůcky (§ 31 odst. 6 d. ř.), ani je hodnotit jako výhodu pro daňový subjekt (§ 46 odst. 3 d. ř.). K tomu nesměřují ani důvody citovaného nálezu Ústavního soudu, který sice rovněž uvádí, že se má přihlížet k určitým přiměřeným výdajům, ale takový postup podle názoru Nejvyššího správního soudu nepřichází v úvahu tam, kde se v rámci stanovení daně podle pomůcek vychází jak z příjmů, tak i z výdajů srovnávaného subjektu. Krajský soud tak nepochybil, pokud nepovažoval prokázané výdaje za výhodu podle § 46 odst. 3 daňového řádu. Určitá odlišnost v právním názoru na hodnocení výhodnosti použitých pomůcek se pak nijak neprojevila na zákonnosti napadeného rozsudku. K výhodám je správce daně povinen přihlížet tam, kde nějaké zjištěny byly, a to na základě tvrzení daňového subjektu nebo při zjištění v souvislosti s vedeným daňovým řízením; není povinností správce daně vyhledávat okolnosti, které by byly uznatelnou výhodou, vlastní činností.

(oš)

Restituce a rehabilitace: současný vznik dvou nároků

k § 1 odst. 1 a 2 a § 3 odst. 2 zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, ve znění zákona č. 261/2001 Sb. (v textu též „zákon č. 39/2000 Sb.“)

Splňuje-li oprávněná osoba současně podmínky podle § 1 odst. 1 a § 1 odst. 2 zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945, ve znění zákona č. 261/2001 Sb., tedy jednak jako účastnice národního boje za osvobození konající vojenskou službu v československých zahraničních armádách a jednak jako vdova po účastníku národního boje za osvobození konajícího vojenskou službu v československých zahraničních armádách, pak má nárok na tu jednorázovou peněžní částku podle tohoto zákona, která je vyšší (§ 3 odst. 2 zákona č. 39/2000 Sb.).

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 7. 2003, čj. 7 A 523/2002-23)

Věc: Olga S. v Ch. proti České správě sociálního zabezpečení o jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 39/2000 Sb.

Rozhodnutím ze dne 19. 3. 2002, jímž změnila své rozhodnutí ze dne 30. 5. 2000, žalovaná přiznala žalobkyni podle § 4 odst. 4 zákona č. 39/2000 Sb. jednorázovou peněžní částku 65 000 Kč s odůvodněním, že prokázala, že její manžel Jindřich S. konal vojenskou službu od 21. 3. 1944 do 5. 5. 1945, tedy po dobu jednoho roku a jednoho měsíce, a v souladu s § 4 odst. 4 cit. zákona jí náleží peněžní částka 65 000 Kč. V rozhodnutí žalovaná dále uvedla, že toto rozhodnutí vydává na podkladě nově zjištěných skutečností. V oznámení o výplatě pak dále uvedla, že jednorázová peněžní částka činí celkem 65 000 Kč; z toho bylo již žalobkyni na základě původního rozhodnutí ze dne 30. 5. 2000 poukázáno 60 000 Kč. Na doplatku jí proto náleží rozdíl 5000 Kč.

V opravném prostředku proti tomuto rozhodnutí žalobkyně namítla, že rozhodnutí je nezákonné, neboť by měla být

odškodněna celkem dvakrát: jednak jako vdova po příslušníku národního boje za osvobození, tj. manželovi, jednak za sebe, neboť se rovněž účastnila národního boje za osvobození. Dále namítla i to, že v napadeném rozhodnutí jí žalovaná sdělila částku k výplatě 5000 Kč, avšak zaslala jí poukázku jen na 500 Kč.

Vrchní soud v Praze o opravném prostředku nerozhodl do 31. 12. 2002, a věc tak přešla na Nejvyšší správní soud, který napadené rozhodnutí zrušil pro nezákonnost a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1, 4 s. ř. s.).

Z odůvodnění:

Z obsahu připojeného správního spisu vyplývá, že žalobkyně podala žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 – 1945 celkem dvakrát, a to

poprvé dne 6. 3. 2000 prostřednictvím Okresní správy sociálního zabezpečení v Chomutově, v níž uplatnila nárok za sebe jako oprávněnou osobu – příslušníka československé armády v zahraničí od 15. 7. 1944 do 5. 5. 1945. K žádosti předložila osvědčení vydané jí podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. Ministerstvem národní obrany, z něhož vyplývá, že Olga S., nar. 6. 1. 1926, je účastníkem národního boje za osvobození a započítává se jí doba od 15. 7. 1944 do 5. 5. 1945 jako příslušníku československé armády v zahraničí. Dne 30. 5. 2000 vydala žalovaná rozhodnutí, kterým žalobkyni podle § 4 odst. 3 zákona č. 39/2000 Sb. přiznala jednorázovou peněžní částku 60 000 Kč za prokázanou vojenskou službu od 15. 7. 1944 do 5. 5. 1945. Toto rozhodnutí bylo doručeno žalobkyni dne 20. 6. 2000. Dne 11. 2. 2002 podala žalobkyně u Okresní správy sociálního zabezpečení Chomutov žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 – 1945 jako vdova po Jindřichu S., nar. 20. 5. 1920, zemřelém 8. 12. 1989, přičemž k žádosti přiložila i fotokopii osvědčení vydaného podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. Ministerstvem národní obrany, podle něhož je Jindřich S., nar. dne 20. 5. 1920, účastníkem národního boje za osvobození a započítává se mu doba od 21. 3. 1944 do 5. 5. 1945 jako příslušníku československé armády v zahraničí. K žádosti přiložila žalobkyně i fotokopii úmrtního listu vystaveného Městským národním výborem v Chomutově, z něhož vyplývá, že Jindřich S. zemřel dne 8. 12. 1989, a též čestné prohlášení o tom, že manželství s Jindřichem S. uzavřela dne 21. 10. 1945. V obsahu správního spisu se nenachází rozhodnutí žalované ze dne 30. 5. 2000 přiznávající žalobkyni jednorázovou peněžní částku

podle § 4 odst. 4 zákona č. 39/2000 Sb. jako vdově za vojenskou službu jejího manžela v době od 21. 3. 1944 do 5. 5. 1945, jak žalovaná tvrdí ve svém písemném vyjádření ze dne 13. 5. 2002. Nenačází se v něm ani oddací list potvrzující uzavření manželství žalobkyně s Jindřichem S. Nevyplývá z něho ani, proč žalobkyně oddací list nemůže předložit, resp. kde a před jakým orgánem manželství uzavírala.

Rozhodnutí ze dne 19. 3. 2002 je nezákonné z toho důvodu, že tímto rozhodnutím žalovaná změnila své rozhodnutí ze dne 30. 5. 2000. Rozhodnutí žalované ze dne 30. 5. 2000 přiznávající žalobkyni podle § 4 odst. 3 zákona č. 39/2000 Sb. jednorázovou peněžní částku 60 000 Kč za prokázanou vojenskou službu žalobkyně od 15. 7. 1944 do 5. 5. 1945 bylo žalobkyni doručeno dne 20. 6. 2000 a podle obsahu správního spisu proti němu žalobkyně opravný prostředek nepodala. Toto rozhodnutí tedy nabylo právní moci (§ 6 odst. 3 zákona č. 39/2000 Sb., § 52 odst. 1 správního řádu). Žalobkyně nepodala návrh na obnovu řízení a obnova řízení nebyla nařizována ani rozhodnutím správního úřadu ve smyslu § 63 odst. 1 správního řádu. Ve věci nešlo ani o přezkoumání rozhodnutí mimo odvolací řízení podle § 65 správního řádu. O poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 – 1945 jako vdova po Jindřichu S. požádala žalobkyně poprvé dne 11. 2. 2002 u Okresní správy sociálního zabezpečení v Chomutově. Mohla tak učinit teprve v důsledku změny zákona č. 39/2000 Sb. zákonem č. 261/2001 Sb., jímž byla působnost zákona vztahována i na vdovy a vdovce po osobách uvedených v § 1 odst. 1 zákona č. 39/2000 Sb., jejichž

manželství bylo z důvodu nemožnosti uzavřít manželství dříve uzavřeno nejpozději do 31. 12. 1945. Na žalované bylo, aby o této žádosti rozhodla a své rozhodnutí vyjádřila ve výroku rozhodnutí. Takto žalovaná v rozhodnutí ze dne 19. 3. 2002, které je předmětem přezkumné činnosti soudu, nepostupovala. Výrokem citovaného rozhodnutí žalobkyni přiznala jednorázovou peněžní částku 65 000 Kč a v oznámení o výplatě jí sdělila, že jí již na základě rozhodnutí ze dne 30. 5. 2000 zaplatila 60 000 Kč, a že jí tedy poukazuje rozdíl 5000 Kč (poštovní poukázkou jí však zaslala jen 500 Kč).

Ve věci je nutné vycházet z toho, že žalobkyně podle zákona č. 39/2000 Sb. podala dvě žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky: jednak jako příslušnice národního boje za osvobození podle § 1 odst. 1 zákona č. 39/2000 Sb. dne 6. 3. 2000 a jednak jako vdova po příslušníku národního boje za osvobození podle § 1 odst. 2 zákona č. 39/2000 Sb. dne 11. 2. 2002. Žalobkyně prokázala, že je účastníkem národního boje za osvobození – příslušníkem československé armády v zahraničí od 15. 7. 1944 do 5. 5. 1945, a dále prokázala, že její zemřelý manžel je účastníkem národního boje za osvobození – příslušníkem československé armády v zahraničí od 21. 3. 1944 do 5. 5. 1945. Při současném splnění podmínek podle § 1 odst. 1 a § 1 odst. 2 zákona č. 39/2000 Sb. mají oprávněné osoby nárok na jednorázovou peněžní částku podle tohoto zákona, která je vyšší (§ 3 odst. 2 zákona č. 39/2000 Sb.). Ža-

lobkyně konala vojenskou službu v československých zahraničních armádách devět celých měsíců, tedy kratší než rok, avšak delší než tři měsíce, a náleží jí jednorázová peněžní částka ve výši 60 000 Kč podle § 4 odst. 3 zákona č. 39/2000 Sb. Manžel žalobkyně Jindřich S. konal vojenskou službu v československých zahraničních armádách v době od 21. 3. 1944 do 5. 5. 1945, tedy rok a jeden měsíc, a žalobkyni jako vdově po něm náleží jednorázová peněžní částka ve výši 60 500 Kč (polovina z částky 120 000 Kč za dobu alespoň jednoho roku a polovina z 1000 Kč za každý jeden další měsíc přesahující jeden rok – § 4 odst. 1, 4 zákona č. 39/2000 Sb.). Žalobkyni tedy náleží z důvodu jí uplatněných podle zákona č. 39/2000 Sb. jednorázová peněžní částka ve výši 60 500 Kč. Protože žalovaná žalobkyni již přiznala podle zákona č. 39/2000 Sb. 60 000 Kč pravomocným rozhodnutím ze dne 30. 5. 2000, může jí dalším rozhodnutím přiznat jen rozdíl mezi částkou již přiznanou a částkou, na kterou žalobkyni podle zákona č. 39/2000 Sb. vznikl nárok. Citované ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 39/2000 Sb. brání tomu, aby žalovaná – tak, jak si přeje žalobkyně – přiznala a vyplatila žalobkyni v celém rozsahu jednorázovou peněžní částku podle citovaného zákona jako účastnici národního boje za osvobození konající vojenskou službu v československých zahraničních armádách i jako vdově po účastníku národního boje za osvobození konajícího vojenskou službu v československých zahraničních armádách.

(ale)

251

Řízení před soudem: kasační stížnost proti usnesení o přiznání odměny znalci

k § 58 odst. 2 a § 104 odst. 2 soudního řádu správního

Rozhodnutí soudu podle § 58 odst. 2 s. ř. s. o přiznání odměny znalci (včetně náhrady hotových výdajů) za podaný znalecký posudek je svým obsahem i formou rozhodnutím o nákladech řízení podle § 104 odst. 2 s. ř. s., i když je učiněno v průběhu soudního přezkumu; kasační stížnost proti němu směřující soud odmítne podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.

(Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2003, čj. 5 As 22/2003-41)

Věc: Mgr. Pavel F. v P. proti Zeměměřickému a katastrálnímu inspektorátu v Pardubicích, o kasační stížnosti žalobce.

Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 5. 2003 byla přiznána znalci Ing. Arnoštu V. za podaný znalecký posudek ze dne 19. 5. 2003 odměna, včetně zvýšení odměny, a náhrada hotových výdajů, včetně náhrady ušlého vydělku, v celkové výši 4540 Kč.

Včas podanou kasační stížností se žalobce domáhal zrušení tohoto usnesení a vrácení věci k dalšímu řízení, kde bude opravena chyba ve výroku a titulu znalce, znalci přiznána odměna ve výši 50 % a nepřiznána náhrada hotových výdajů.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl jako nepřipustnou podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Z odůvodnění:

Hlava třetí soudního řádu správního v dílu prvním stanoví podmínky pro podání kasační stížnosti. Důvody kasační stížnosti jsou taxativně vyjmenovány v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) až e) s. ř. s. a samostatně jsou pak uvedeny pří-

pady, kdy je kasační stížnost nepřipustná, totiž mimo jiné podle § 104 odst. 2 s. ř. s., pokud směřuje jen proti výroku o nákladech řízení nebo proti důvodům rozhodnutí soudu. Kasační stížnost dle § 104 odst. 2 s. ř. s. není přípustná též proti výroku o nákladech řízení ve smyslu § 57 a násl. s. ř. s., nikoliv jen proti výroku o náhradě nákladů řízení.

V daném případě je rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové, jež není konečným rozhodnutím ve věci samé, rozhodnutím o nákladech řízení, což jednoznačně vyplývá z ustanovení § 58 s. ř. s., který je uveden pod legislativní rubrikou s názvem „Náklady řízení“. Za této situace kasační stížnost směřuje právě pouze proti usnesení, jehož jediným výrokem je výrok o nákladech řízení ve vztahu ke znalci, kterému byla určena odměna a náhrada hotových výdajů. Za této situace Nejvyšší správní soud nemohl než kasační stížnost pro překážku nepřipustnosti odmítnout.

(ovo)

Řízení před soudem: počítání lhůt

k § 40 odst. 2 soudního řádu správního

Bylo-li soudní rozhodnutí doručeno účastníku v pátek 2. května 2003, pak posledním dnem dvoutýdenní lhůty k podání kasační stížnosti byl pátek 16. května 2003.

(Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 8. 2003, čj. 5 Ads 43/2003-64)

Věc: Jan T. (Slovenská republika) proti České správě sociálního zabezpečení o plný invalidní důchod, o kasační stížnosti žalobce.

Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 27. 11. 2001 odňala žalobci plný invalidní důchod od 1. 1. 2002.

Správní žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 4. 2003, který byl žalobci doručen dne 2. 5. 2003.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel u Městského soudu v Praze dne 19. 5. 2003 odvolání, v němž žádal pravdivé prošetření svého zdravotního stavu. Městský soud v Praze posoudil dané podání jako kasační stížnost.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako opožděnou odmítl podle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s.

Z odůvodnění:

Žalobci byl rozsudek Městského soudu v Praze doručen dne 2. 5. 2003. Podle ustanovení § 106 odst. 2 s. ř. s. musí být kasační stížnost podána do dvou týdnů po doručení rozhodnutí, a bylo-li vydáno opravné usnesení, běží tato lhůta znovu od doručení tohoto usnesení. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout. Zásady pro počítání lhůt jsou upraveny v ustanovení

§ 40 s. ř. s. Lhůta určená podle týdnů pak v souladu s odstavcem druhým citovaného paragrafu končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje s dnem, který určil počátek lhůty. Není-li takový den v měsíci, končí lhůta uplynutím posledního dne tohoto měsíce. Podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s., nestanoví-li tento zákon jinak, soud usnesením odmítne návrh, jestliže návrh byl podán předčasně nebo opožděně.

Lhůta pro podání kasační stížnosti uplynula marně dnem 16. 5. 2003, kdy mohla být kasační stížnost předána soudu nebo jemu zaslána prostřednictvím držitele poštovní licence, popřípadě zvláštní poštovní licence, anebo předána orgánu, který má povinnost ji doručit, nestanoví-li tento zákon jinak (§ 40 odst. 4 s. ř. s.). V daném případě se tak nestalo a žalobce podal kasační stížnost podle prezenčního razítka pošty S. dne 19. 5. 2003, tj. tři dny po skončení lhůty, která počala běžet v pátek 2. 5. 2003 a skončila podle § 40 odst. 2 s. ř. s. rovněž v pátek dne 16. 5. 2003. Proto musela být žalobcova kasační stížnost odmítnuta, přičemž soud tak učinil ve shodě s ustanovením § 46 odst. 1 písm. b) a § 120 s. ř. s.

(ovo)

Správní řízení: odstraňování vad podání

k § 46 správního řádu

k § 3 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 (dále jen „zákon č. 261/2001 Sb.“)

Česká správa sociálního zabezpečení je při rozhodování o nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 3 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. povinna vést navrhovatele k odstranění vad žádosti tak, aby z ní bylo zřejmé, za jakou dobu věznění navrhovatel odškodnění požaduje. Nesplnění této povinnosti je vadou řízení, pro kterou správní soud napadené rozhodnutí zruší.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 7. 2003, čj. 6A 535/2002-22)

Věc: Jiří P. v P. proti České správě sociálního zabezpečení o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb.

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení ze dne 5. 3. 2002 byla žalobci přiznána jednorázová peněžní částka 60 000 Kč podle § 5 odst. 4 zákona č. 261/2001 Sb. pro jeho věznění z politických důvodů v době od 3. 1. 1973 do 3. 11. 1973.

Ve správní žalobě žalobce poukázal na to, že nebyla odškodněna doba jeho věznění od 26. 5. 1975 do 26. 3. 1976, a požádal, aby uvedená doba věznění byla dodatečně zhodnocena pro poskytnutí jednorázové peněžní částky.

Žalovaná ve vyjádření k žalobě uvedla, že žalobce byl sice vězněn po dobu dvaceti měsíců, byl mu však rehabilitován pouze trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců, takže mu náleží jednorázová peněžní částka za 10 měsíců věznění, tj. částka 60 000 Kč, která mu byla přiznána. Žalovaná proto navrhla zamítnutí žaloby.

Nejvyšší správní soud, který věc podle § 132 s. ř. s. převzal k dokončení říze-

ní, napadené rozhodnutí pro vady řízení zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení podle § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se tento zákon rovněž vztahuje na občany České republiky, kteří byli věznění mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 a u kterých bylo rozhodnutí o jejich věznění zcela nebo částečně zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu (dále jen „politický vězeň“).

Z obsahu správního spisu žalované vyplývá, že žalobce uplatnil žádost o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. dne 19. 12. 2001 u Pražské správy sociálního zabezpečení. Přestože žádost byla sepsána na předtištěném formuláři správním orgá-

nem, nemá potřebné náležitosti, neboť z ní není zřejmé, za jakou dobu věznění žalobce požaduje poskytnutí jednorázové peněžní částky. K upřesnění doby, za niž žalobce odškodnění požaduje, nebyl žalobce vůbec vyzván, přestože předložil potvrzení Vězeňské služby České republiky o výkonu vazby a trestu na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 3 (doba vazby a trestu od 3. 1. 1973 do 3. 11. 1973) a na základě rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 (doba trestu od 26. 5. 1975 do 26. 3. 1976); předložil pouze usnesení Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 2. 11. 1990, jímž byl podle § 2 odst. 1 písm. d) zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, v platném znění, prohlášen za zrušený rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 6. 4. 1973, kterým byl žalobce uznán vinným trestným činem opuštění republiky podle § 109 odst. 2 tr. zákona.

I přes uvedené nejasnosti žalovaná řízení nedoplňovala a napadeným rozhodnutím žalobci přiznala odškodnění pouze za dobu věznění od 3. 1. 1973 do 3. 11. 1973 a vůbec se nezabývala otázkou, zda žalobci náleží odškodnění i za další dolo-

ženou dobu věznění v době od 26. 5. 1975 do 26. 3. 1976. Z podaného opravného prostředku přitom vyplývá, že žalobce požaduje poskytnutí odškodnění i za posledně uvedenou dobu věznění. Na žalované proto bude, aby v dalším řízení objasnila, zda žalobci náleží poskytnutí jednorázové částky i za dobu věznění od 26. 5. 1975 do 26. 3. 1976. Za tím účelem musí žalovaná vést žalobce k předložení soudního rozhodnutí, jímž bylo rozhodnutí o jeho věznění v době od 26. 5. 1975 do 26. 3. 1976 zrušeno podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, v platném znění, nebo podle zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu; žalobce zatím takovéto rozhodnutí nepředložil, a to ani na základě výzvy zasláné mu Vrchním soudem v Praze.

Napadené rozhodnutí nebylo vydáno na základě spolehlivě zjištěného stavu věci (§ 46 správního řádu); Nejvyšší správní soud proto toto rozhodnutí zrušil pro vady řízení a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.).

(zdi)

254

Řízení před soudem: zjištění skutečného stavu věci

k § 103 odst. 1 písm. b) soudního řádu správního

k § 4 odst. 2 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění účinném od 1. 1. 1998 (v textu též „zákon č. 582/1991 Sb.“)

k § 3 vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění vyhlášky č. 28/1993 Sb. a vyhlášky č. 139/1998 Sb. (dále jen „vyhláška č. 182/1991 Sb.“)

Pokud odvolací soud*) při hodnocení podmínek plného invalidního důchodu podle § 39 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, po-

*) Právní věta vychází z právního stavu před 1. 1. 2003 (§ 250s odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném k 31. 12. 2003).

nechal na úvaze provedení dalších zdravotních vyšetření a posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí (§ 4 odst. 2 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a § 3 vyhlášky č. 182/1991 Sb.) při doplnění posudku jejich nutnost vyloučila, přičemž její úvaha byla podložená, logická a řádně zdůvodněná, nelze soudu I. stupně vytýkat nedosta-
tečné zjištění skutečného stavu věci [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 8. 2003, čj. 2 Ads 19/2003-56)

Věc: Aleš V. v B. proti České správě sociálního zabezpečení o odnětí plného invalidního důchodu, o kasační stížnosti žalobce.

Česká správa sociálního zabezpečení rozhodnutím ze dne 24. 9. 2001 odňala žalobci plný invalidní důchod.

Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 13. 11. 2002 rozhodnutí žalované potvrdil. Krajský soud rozhodoval ve věci poté, kdy jeho původní rozsudek ze dne 13. 3. 2002 byl usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 7. 2002 zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení z důvodů neúplného posouzení žalobcova zdravotního stavu. Krajský soud po vyžádání doplňujícího posudku posudkové komise dospěl k závěru, že žalobce je pouze částečně invalidní, nikoliv plně invalidní, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti byl zjištěn ve výši 35 %.

Stěžovatel v kasační stížnosti v prvé řadě poukázal na rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, který dal na zvážení posudkové komisi, zda nebude třeba u navrhovatele provést psychiatrické, případně nové psychologické vyšetření, s ohledem na časový odstup od těchto předchozích vyšetření. Tento pokyn měl být určen krajskému soudu, který měl posudkové komisi uložit provedení těchto vyšetření. Ponechání úvahy na posudkové komisi považuje stěžovatel za nepřípustné. Posudková komise také vyšetření neprovedla, neboť usoudila, že jich není třeba, a to dokonce se zdůvodněním, že důvody pro

uznání plné invalidity nebyly ani v r. 1994. Komisi takové posouzení nepříslušelo, neboť jejím úkolem bylo zjištění zdravotního stavu ke dni rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o odnětí invalidního důchodu, tedy ke dni 24. 9. 2001. Krajský soud měl tedy jasně a jednoznačně uložit posudkové komisi doplnění posudku o citovaná vyšetření. Navíc ortopedický nález MUDr. B. ze dne 29. 10. 2002 neobsahoval ani zmínku o tom, že stěžovatel utrpěl také zlomeniny obou ramének stydkých kostí vlevo a dolní vpravo, které byly zhojeny hypertrofickým svalkem s deformací. Konstatována byla také arthrosa symfysy a zlomeniny pánve, které podle lékaře nebyly léčeny. Toto pouhárové postižení zde bylo dáno bezpochyby již v okamžiku vydání rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení, ovšem nepřihlédl k němu ani správní orgán, ani posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí. Stěžovatel je názoru, že soud dosud neměl k dispozici dostatečná skutková zjištění pro úvahu, zda skutečně došlo k zániku nároku na plný invalidní důchod ve smyslu § 56 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a následně pro posouzení zákonosti rozhodnutí o jeho odnětí. Namítá proto důvody kasační stížnosti uvedené v § 103 odst. 1 písm. b, d) s. ř. s. a požaduje zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci soudu k dalšímu řízení podle § 110 s. ř. s.

Ze soudního a dávkového spisu vyplývá, že stěžovateli byl přiznán plný invalidní důchod v r. 1994; o odnětí rozhodla žalovaná dne 24. 9. 2001 podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1999Sb., o důchodovém pojištění, s odůvodněním, že stěžovatelova schopnost soustavné výdělečné činnosti z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu činí 50 %, a stěžovatel tedy již nenaplnuje podmínky pro plný invalidní důchod stanovené v § 39 zákona, ale pouze pro částečný invalidní důchod podle § 44 zákona. Podkladem pro rozhodnutí o odnětí plného invalidního důchodu bylo lékařské vyšetření a nález ze dne 24. 8. 2001 a 14. 9. 2001 konstatující uspokojivou stabilizaci zdravotního stavu a snížení míry poklesu výdělečné schopnosti. V řízení o stěžovatelově opravném prostředku proti rozhodnutí žalované postupoval krajský soud podle části páté hlavy třetí občanského soudního řádu, ve znění účinném k 31. 12. 2002, a podle § 250q odst. 1 mohl provést důkazy nezbytné k přezkoumání napadeného rozhodnutí. Krajský soud k ověření správnosti posouzení stěžovatelova nepříznivého stavu žalovanou opatřil posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (§ 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb.), která dospěla k závěru o stěžovatelově částečné invaliditě. V posudkovém zhodnocení z 21. 2. 2002 je uveden diagnostický souhrn (sdružené poranění při autohavárii v r. 1993, korekční operace palce v r. 1991 a 2001, korekční oční operace v r. 1997, stav po periferní paréze lícního nervu, obezita II. stupně, BMI 35 bez výrazného snížení výkonnosti); ze zdravotní dokumentace byl konstatován psychologický nález z 18. 12. 2000, ortopedický nález z 13. 6. 2001, oční nález z 28. 7. 2001 a neurologický nález z 3. 7. 2001. V posudku je konstatováno, že plná invalidita byla přiznána po sdruženém

poranění v r. 1993, při posouzení v r. 2001 však již plná invalidita nesouvisela s následky úrazu, ale byla uznána pro léčení těžké periferní parézy lícního nervu vpravo, jejíž vznik nesouvisel s úrazem. V době vyšetření došlo k výraznému zlepšení následků. Krajský soud rozsudkem ze dne 13. 3. 2002 rozhodnutí žalované o odnětí plného invalidního důchodu potvrdil; tento rozsudek však byl zrušen usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 7. 2002. Z důvodů vyplývá, že nebyl přesvědčivě doložen závěr o vymizení známek organického psychosyndromu, neboť tento syndrom byl uveden v psychologickém nálezu Mgr. Š. ze dne 18. 12. 2000 i v nálezu psychiatra MUDr. L. ze dne 18. 12. 1997. V tomto směru dal odvolací soud na zvažování, zda by se navrhovatel neměl podrobit novému psychiatrickému a psychologickému vyšetření, neboť uvedená vyšetření nevypovídají o stavu, který zde byl dán ke dni vydání přezkoumávaného rozhodnutí. Odvolací soud také označil za neúplné závěry týkající se očního postižení, ohledně nichž posudková komise nevyjádřila, jaký pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti by souvisel s tímto postižením. Nakonec odvolací soud poukázal na skutečnost, že navrhovatel tvrdí, že trpí epilepsií, avšak tato diagnóza se v lékařských podkladech neobjevila a posudková komise se k ní nevyjádřila. Posudková komise po projednání dne 10. 10. 2002 doplnila posudek se závěrem, že organický psychosyndrom byl již při prvním vyšetření v r. 1994 konstatován jako odplývající a již v této době neměl být uznán jako důvod plné invalidity. Výsledky nálezu z psychiatrického vyšetření provedeného v r. 1997 již nebylo možno posudkově vůbec hodnotit jako organickou duševní poruchu těžkého stupně. Psychologické vyšetření z r. 2002 nezjistilo vliv organicity na výkonnost

mentálních a paměťových schopností. Posudková komise konstatovala, že vyšetřeními nebyl nikdy prokázán organický psychosyndrom závažnějšího stupně, který by způsoboval neschopnost výkonu jakéhokoliv soustavného zaměstnání, a proto není třeba provádět další vyšetření ke stanovení přítomnosti organického psychosyndromu v době rozhodnutí, když navíc příznaky těžkého organického psychosyndromu, které jsou zjevné při jakémkoliv kontaktu i laikovi, nebyly shledány při vyšetření před komisí. Určité přetrvávající psychické potíže byly hodnoceny jako středně těžké a takto také zohledněny. Oční postižení podle přílohy č. 2 k vyhláše č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, odpovídá postižením uvedeným v kapitole VII oddílu A položce 10 písm. b), a tedy výši 10 %. Výskyt epileptických záchvatů nebyl objektivně dokumentován, léčba antiepileptiky byla po úraze nasazena z preventivních důvodů a byla ukončena v r. 1998, před vyšetřením komisí bylo provedeno EEG a výsledek byl v normě. K datu vydání rozhodnutí epilepsie zjištěna nebyla. Z těchto důvodů posudková komise setrvala na původním závěru o výši omezení soustavné výdělečné činnosti. Při jednání krajského soudu stěžovatel předložil lékařskou zprávu z ortopedické ambulance z 29. 10. 2002 a poukázal na skutečnost, že měl po úraze epileptické záchvaty, má velmi špatnou paměť a vážné problémy s očima. Krajský soud napadeným rozsudkem potvrdil rozhodnutí žalované ze dne 24. 9. 2001 s odůvodněním, že posudková komise provedla doplnění posudku podle pokynů odvolacího soudu s původním závěrem o poklesu soustavné výdělečné činnosti, kdy nejzávažnějším zdravotním postižením je stav po kraniocerebrálním postižení, bez prokázání organického psychosyn-

dromu závažnějšího stupně. Pokles soustavné výdělečné činnosti odpovídá podle přílohy č. 2 k vyhl. č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, kapitole VI odd. A pol. 1 písm. b), kdy se jedná o poškození mozku se středně těžkým snížením duševní a celkové výkonnosti organismu. Možný pokles u takového postižení je dán rozmezím 20 – 40 %, posudková komise zvolila a odůvodnila 35 % a ve vztahu k očnímu postižení dospěla k závěru o míře poklesu o 10 %. Zjištěný pokles výdělečné činnosti je nižší než 66 % a u žalobce se nejedná ani o postižení podle příl. č. 3 vyhl. č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění. Soud tak dospěl k závěru, že nejsou naplněny podmínky plného invalidního důchodu podle § 39 odst. 1 písm. a) nebo b) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a proto rozhodnutí žalované potvrdil.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle poslední věty § 110 odst. 1 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Předpokladem důvodnosti tvrzených vad řízení podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. je, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit závažnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu měl soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit.

V daném případě žalovaná vydala rozhodnutí podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém

pojištění (ve znění účinném v době vydání rozhodnutí); podle tohoto ustanovení se důchod odejme, zjistí-li se, že nárok na jeho výplatu zanikl. Stěžovatel pobíral plný invalidní důchod. Podle § 39 odst. 1 cit. zákona je pojištěnec plně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu a) poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 66 %, nebo b) je schopen pro zdravotní postižení soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek. Podle odst. 2 téhož ustanovení se při určování poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti pojištěnce vychází z jeho zdravotního stavu doloženého výsledky funkčních vyšetření a z jeho schopnosti vykonávat práce odpovídající zachovaným tělesným, smyslovým a duševním schopnostem, s přihlédnutím k výdělečným činnostem, které vykonával předtím, než k takovému poklesu došlo, a k dosaženému vzdělání, zkušenostem a znalostem; přitom se bere v úvahu, zda jde o zdravotní postižení trvale ovlivňující schopnost výdělečné činnosti pojištěnce, zda a jak je pojištěnec na své zdravotní postižení adaptován, a schopnost rekvalifikace pojištěnce na jiný druh výdělečné činnosti, než dosud vykonával. Žalovaná v době vydání rozhodnutí vycházela z posouzení stěžovatelova zdravotního stavu, které bylo v průběhu přezkumného soudního řízení ověřeno posudkem k tomu příslušné posudkové komise, a tento posudek byl následně doplněn v intencích závěrů odvolacího soudu. Posudková komise měla k dispozici veškeré zdravotní nálezy a vycházela i z vlastního vyšetření. Závěr žalované o naplnění podmínek pro odnětí plného invalidního důchodu odpovídá skutkovým zjištěním, není s nimi v rozporu a tato skutková zjištění lze považovat za dostatečná. Stěžovatel namítá, že měly být

provedeny nové posudky psychiatrické a psychologické, jak naznačil odvolací soud. Ten ovšem ponechal jejich provedení na úvaze; komise úvahu provedla na základě závěrů předchozích vyšetření i vlastního vyšetření a zdůvodnila, proč není nutné provedení vyšetření nových. Její závěr se jeví jako odůvodněný a logický. Dále komise provedla zhodnocení očního postižení, které dřívější posudek neobsahoval (výsledek se ovšem na posouzení celkové schopnosti soustavné výdělečné činnosti neprojevil), a zabývala se i tvrzením o možnosti postižení epilepsií, přičemž zhodnotila lékařské zprávy opět s negativním závěrem. V kasační stížnosti stěžovatel poukazuje na ortopedické vyšetření provedené MUDr. B. dne 29. 11. 2002. Posudková komise jistě nemohla brát v úvahu nálezu učiněný až po vydání rozhodnutí, jejího posudku i doplňku posudku; je však pravda, že by tento nálezu mohl zpochybnit správnost podkladů, z nichž komise vycházela. Posudková komise měla k dispozici ortopedický nálezu MUDr. B. ze dne 13. 6. 2001, v němž není obsažen výsledek RTG pánve uvedený v nálezu ze dne 29. 11. 2002, a to stav po zlomenině pánve, zřejmě neléčené, zhojené v dislokaci s hypertrofickým svalkem a arthrosou symfyisy. Stěžovatel podle nálezu při vyšetření uváděl potíže, které při vyšetření dne 13. 6. 2001, tedy v rozhodné době z hlediska posuzování podmínek plného invalidního důchodu, neuváděl. Pokud tyto potíže nastaly v době tohoto pozdějšího vyšetření (v nálezech obsažených v posudkovém spise nikdy dříve takové bolesti v oblasti pánve při zátěži uváděny nebyly), nelze z nich dovozovat žádný závěr ve vztahu k době vydání rozhodnutí, tedy nelze tímto nálezem zpochybnit zjištěný stav v době vydání rozhodnutí. Posudková komise měla k dispozici aktuální ortopedický nálezu, při srovnání

závěrů dokonce v té době stěžovatelův stav vyžadoval medikaci, kdežto při vyšetření dne 29. 10. 2002 bylo doporučeno pouze nosit ortopedickou obuv a nezatěžovat zvýšeně levou dolní končetinu, a to ve vztahu ke všem stěžovatelským ortopedickým potížím. Nejvyšší správní soud tak neshledal, že by zákonost rozhodnutí správního orgánu byla ovlivněna nedostatečným skutkovým zjištěním a že by soud z tohoto důvodu měl napadené rozhodnutí zrušit. Namítaný důvod kasační stížnosti uvedený v § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. zjištěn nebyl.

Stěžovatel dále namítá existenci důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., který přichází v úvahu při nepřezkoumatelnosti rozhodnutí soudu, spočívající v jeho nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů, popř. v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé. Ve vztahu k soudu stěžovatel dále brojí proti rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci: je názoru, že tento soud jako odvolací měl závazně uložit provedení vyšetření přímo krajskému soudu a ten by pak měl povinnost uložit posudkové komisi jejich realizaci. Kasační stížnost lze podle § 131 s. ř. s. podat jen proti rozhodnutím krajských soudů vydaným po dni účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2003), nejedná-li se o rozhodnutí, proti němuž lze podat kasační stížnost na základě přechodných ustanovení. Takovým rozhodnutím je napadené roz-

hodnutí krajského soudu, nikoliv rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, proti kterému mohl stěžovatel brojit v době jeho vydání dovoláním k Nejvyššímu soudu. Pokud tak neučinil, stalo se závazným tak, jak bylo vydáno, a krajský soud postupoval v jeho intencích. Posudková komise na základě odvolacího rozhodnutí uvážila a zdůvodnila, proč nových vyšetření není třeba. Tento postup již byl výše zhodnocen jako odůvodněný. Pokud posudková komise zpochybnila předchozí vyšetření tak, že ani původně nebyl dán důvod pro přiznání plné invalidity, učinila tak jen ve vztahu k možnému vývoji daných postižení a ve vztahu k vyloučení nutnosti nových vyšetření. Soud žádný jiný závěr ze zpochybnění předchozích vyšetření také nečinil. Rozsudek krajského soudu je srozumitelný i dostatečně odůvodněný. Krajskému soudu by bylo možno z hlediska tvrzeného kasačního důvodu vytknout pouze, že se v napadeném rozsudku nevypořádal s ortopedickým posudkem ze dne 29. 10. 2002, který stěžovatel tomuto soudu předložil při jednání dne 13. 11. 2002. Ovšem důvodem pro zrušení rozsudku by tato vada byla, pouze pokud by mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Jak bylo výše uvedeno, předložený posudek nemohl mít vliv na zhodnocení podmínek plné invalidity v době vydání rozhodnutí žalovaného; proto nelze považovat kasační stížnost ani z tohoto hlediska za důvodnou.

(oš)

Daňové řízení: dokazování

k § 2 odst. 9, § 16 odst. 4 písm. e) a § 31 odst. 1, 2 a 4 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (v textu též „daňový řád“)

Je-li v daňovém řízení v rámci dokazování prováděn výslech svědků a daňový subjekt nemá možnost být tomuto výslechu přítomen a klást při něm svědkům otázky, je taková svědecká výpověď důkazem pořizeným v rozporu se zákonem [§ 2 odst. 9 a § 16 odst. 4 písm. e) zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků].

(Podle rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 15. 3. 2004, čj. 30 Ca 324/2001-39)

Věc: Mgr. Jiljí S.v B. proti Finančnímu ředitelství v Brně o daň z přidané hodnoty.

Žalobce se u Krajského soudu v Brně domáhal přezkoumání rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 4. 2001, jakož i jemu předcházejícího rozhodnutí Finančního úřadu ve Zlíně ze dne 10. 5. 1999.

Žalobce protestoval proti neuznání nároku na odpočet daně z přidané hodnoty; zejména namítal vadný postup žalovaného při provádění dokazování. Jak správce daně, tak i žalovaný opřeli svá rozhodnutí o svědecké výpovědi, jejichž obsah žalobci není znám. Správce daně tak porušil ustanovení § 16 odst. 4 písm. e) daňového řádu, neboť žalobci upřel právo klást svědkům otázky při ústním jednání.

Žalovaný ve svém vyjádření navrhl zamítnutí žaloby; z jeho pohledu to, že žalobce neměl možnost klást svědkům otázky, sice představuje vadu řízení, nikoliv však vadu, která mohla mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí.

Krajský soud v Brně zrušil jak rozhodnutí žalovaného, tak rozhodnutí jemu předcházející a věc žalovanému vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle § 31 odst. 1, 2 daňového řádu provádí dokazování správce daně, který vede daňové řízení a dbá, aby skutečnosti rozhodné pro správné stanovení daňové povinnosti byly zjištěny co nejdůvěrněji; jako důkazních prostředků je podle § 31 odst. 4 tohoto zákona oprávněn užít všech prostředků, jimiž lze ověřit skutečnosti rozhodné pro správné stanovení daňové povinnosti a které nejsou získány v rozporu s obecně závaznými právními předpisy. Zákon příkladmo vypočítává, co lze za důkazní prostředek považovat; mimo jiné uvádí též svědecké výpovědi a znalecké posudky, protokoly a úřední záznamy vedené daňovým subjektem a doklady k nim. V důkazním řízení se pak osvědčuje, které z předložených důkazních prostředků se staly pro správce daně skutečným důkazem (§ 31 odst. 4 poslední věta daňového řádu).

Namítá-li žalobce, že správce daně porušil ustanovení § 16 odst. 4 písm. e) daňového řádu, nelze jeho námitku odmítnout jako nedůvodnou, zvláště když v odůvodnění napadeného rozhodnutí žalovaný výslovně odkazuje na svědecké výpovědi (podpůrně i jiné důkazní pro-

středky) s tím, že tím splnil svoji povinnost uloženou v § 31 odst. 8 písm. b) a c) citovaného zákona. Je nepochybné, že daňový subjekt musí mít v daňovém řízení možnost uplatnit své právo a vyjádřit se ke všem relevantním skutečnostem, předkládat důkazy a právně a skutkově argumentovat. Namítá-li žalobce, že byl v průběhu daňového řízení zkrácen na svém právu, které mu garantuje ustanovení § 16 odst. 4 písm. c) daňového řádu, nemůže se soud ztotožnit s názorem žalovaného, že jde sice o procesní pochybení, které však nemá vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí. Žalobou napadené rozhodnutí, jak vyplývá z jeho odůvodnění, se opírá o důkazy, které byly pořízeny v rozporu se zákonem, a na tuto skutečnost žalobce v podané žalobě upozorňuje. Ústavně konformní výklad ustanovení § 16 odst. 4 písm. e) daňového řádu přijal Ústavní soud České republiky ve svých nálezech (srov. např. nález ze dne 11. 9. 2001, sp. zn. I. ÚS 591/2000, nebo nález ze dne 29. 10. 2002, sp. zn. II. ÚS 232/02). Podle názoru Ústavního soudu České republiky je v rámci zachování principu „rovnosti zbraní“ v daňovém řízení třeba vycházet z toho, že pravidlo uvedené v § 16 odst. 4 písm. e) daňového řádu je nutno aplikovat vždy, provádí-li finanční orgán ve vztahu k daňovému subjektu dokazování podle § 31 tohoto zákona. Daňový subjekt má právo zúčastnit se v rámci daňového řízení ústního jednání, byť nešlo již o daňovou kontrolu, což vyplývá z ustanovení § 7 odst. 1 tohoto zákona, podle něhož se daňového řízení vedeného správcem daně zúčastňují mimo jiné daňové subjekty a o příslušném ústním jednání v daňovém řízení sepisuje správce daně v souladu s ustanovením § 12 daňového řádu protokol, jehož náležitosti jsou uvedeny v následujících odstavcích

§ 12 tohoto zákona. Není-li daňovému subjektu umožněno klást svědkům otázky, je svědecká výpověď jako důkazní prostředek nepoužitelná. Ve všech případech, kdy je vyslychaná osoba dotazována na důležité okolnosti v daňovém řízení, jež se týkají osob jiných, jedná se zjevně o výslech svědka. Svědek je podle zákona povinen vypovídat pravdu a nic nezamlčet. O tom, jakož i o následcích nepravdivé nebo neúplné výpovědi, musí být poučen. Pro účely dokazování v daňovém řízení je nutno preferovat použití bezprostředních provedených důkazů a daňový subjekt s ohledem na zásadu „rovnosti zbraní“ má právo se s těmito důkazy seznámit. Daňovému subjektu musí být umožněno, aby jeho věc byla projednávána v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem uvedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

Vzhledem ke shora uvedenému lze uzavřít, že pokud se žalobou napadené rozhodnutí opírá o důkazy, které byly pořízeny v rozporu se zákonem [§ 16 odst. 4 písm. e) daňového řádu], přičemž žaloba výslovně tuto vadu vytýká, nejedná se pouze o procesní pochybení v postupu správce daně nemající vliv na zákonnost soudem přezkoumávaného rozhodnutí, ale o porušení povinnosti správce daně postupovat v daňovém řízení ústavně konformním způsobem, v tomto případě porušení práva daňového subjektu na projednání věci v jeho přítomnosti a práva vyjádřit se ke všem prováděným důkazům. Proto soud napadené rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení [§ 78 odst. 1, odst. 4 a § 76 odst. 1 písm. a) a b) s. ř. s.]. Protože rozhodnutí správního orgánu I. stupně trpí stejnými vadami, soud je zrušil podle § 78 odst. 3 s. ř. s.

(mal)

Celní řízení: celní režim uskladnění zboží v celním skladu

k § 149 odst. 1 písm. a) zákona ČNR č. 13/1993 Sb., celního zákona

Zboží propuštěné do celního režimu uskladněním v celním skladu je pod celním dohledem až do okamžiku změny svého celního statusu; volná dispozice s ním je až do té doby vyloučena [§ 149 odst. 1 písm. a) zákona ČNR č. 13/1993 Sb., celního zákona].

(Podle rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 1. 3. 2004, čj. 30 Ca 2/2002-31)

Věc: Ing. Jaroslav Š. v P. proti Celnímu ředitelství v Brně o propuštění zboží do režimu volného oběhu.

Žalovaný dne 24. 10. 2001 zamítl žalobcovu odvolání směřující proti rozhodnutí Celního úřadu Břeclav ze dne 7. 6. 2001, kterým správní orgán I. stupně žalobci jako deklarantovi nepropustil zboží z celního režimu uskladňování v celním skladu do celního režimu volného oběhu.

Žalobce proti rozhodnutí žalovaného podal u Krajského soudu v Brně žalobu, v níž namítal, že důvodem nepřijetí celního prohlášení nemůže být dodatečné nepředložení zboží, jestliže celní úřad v době podání celního prohlášení k propuštění zboží do režimu volného oběhu z režimu uskladňování nepožádal o fyzické předložení zboží. Tento požadavek nemůže být vznášen dodatečně. Celní úřad podle žalobce nepostupoval v souladu s § 106 celního zákona.

Krajský soud v Brně žalobu zamítl.

Z odůvodnění:

Zásadní a právně relevantní skutečností je zjištění žalobcem nezpochybněné, že předmětné zboží bylo celními orgány propuštěno do žalobcem navrženého celního režimu uskladňování v celním skladu. Podání celního prohlášení je

projevem deklarantovy vůle navrhnout předmětné zboží k propuštění do příslušného režimu. Podáním celního prohlášení potvrdil žalobce jako deklarant správnost údajů v tomto prohlášení obsažených a zavázal se současně k plnění povinností vyplývajících z propuštění zboží do jím navrženého režimu uskladňování v celním skladu. Podle § 149 odst. 1 písm. a) celního zákona odpovídá skladovatel zboží za to, že zboží uskladněné v celním skladu nebude odňato celnímu dohledu. Celním dohledem se rozumí souhrn úkonů a opatření, kterými se zajišťuje dodržování zákonů a dalších obecně závazných právních předpisů, jejichž provádění přísluší celním orgánům [§ 2 písm. j) celního zákona]. Se zbožím, které je umístěno v celním skladu, mohou být prováděny pouze operace, které souvisejí se zajištěním a uchováním zboží. V přezkoumávané věci však žalobce zboží uskladněné v celním skladu odňal celnímu dohledu a sám tuto skutečnost ani v podaném odvolání, ani v podané žalobě nezpochybnil. K prodeji zboží třetí osobě by mohlo dojít až poté, kdy by bylo v celním řízení vydáno rozhodnutí, kterým se zboží pro- pouští do navrženého režimu volného oběhu. Toto rozhodnutí však vydáno ne- bylo, a žalobce tak nebyl oprávněn se

zbožím disponovat způsobem, jakým se stalo.

Žalobcova námitka, že žalovaný porušil ustanovení § 106 celního zákona, je v přezkoumávané věci námitkou nepatřičnou a nepodstatnou. Propuštěním zboží se ve smyslu ustanovení § 2 písm. p) celního zákona rozumí úkon, kterým celní orgány dovolují individuálně určené osobě nakládat se zbožím podle podmí-

nek režimu, do kterého je zboží navrženo. Předmětné zboží se nacházelo v režimu uskladňování v celním skladu; bylo proto pod celním dohledem, a to až do okamžiku změny svého celního statusu. Propuštěním zboží do režimu uskladňování v celním skladu nezměnilo toto zboží svůj celní status [§ 2 písm. h), § 47 a § 145 odst. 1 písm. a) celního zákona].

(mal)

257

Daňové řízení: důkazní břemeno správce daně

k § 31 odst. 8 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků (v textu též „daňový řád“, „d. ř.“)

Leží-li důkazní břemeno na správci daně (§ 31 odst. 8 zákona ČNR č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků), nepostačí k závěru, že daňový subjekt neunesl důkazní břemeno, pouhé popření skutečností žalobcem tvrzených, aniž by správce daně provedl další dokazování, které je pro věc zásadní.

(Podle rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 1. 4. 2004, čj. 30 Ca 101/2001-63)

Věc: Akciová společnost S. v B. proti Finančnímu ředitelství v Brně o daň z příjmů.

Rozhodnutím ze dne 22. 1. 2001 žalovaný zamítl žalobcovo odvolání proti rozhodnutí Finančního úřadu v Blansku ze dne 4. 5. 2000, kterým byla žalobci dodatečně vyměřena daň z příjmů právnických osob za zdaňovací období roku 1996 ve výši 1 228 890 Kč.

V žalobě podané u Krajského soudu v Brně žalobce navrhl zrušení rozhodnutí žalovaného i správce daně v I. stupni a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. Namítl, že žalovaný nesprávně posoudil smlouvu, již žalobce uzavřel se společností I., s. r. o., nikoli jako smlouvu o půjčce, nýbrž jako smlouvu o úvěru. Žalobce podle svého tvrzení odstoupil

od smlouvy dne 29. 7. 1994; žalovaný však dospěl k závěru, že se tak nestalo, a společnost I., s. r. o., jako dlužník tak i nadále byla povinna platit úroky z prodlení. V návaznosti na to provedl žalovaný zvýšení základu daně o úroky, které žalobce podle jeho přesvědčení přijal, a doměření daně z příjmů, s čímž žalobce nesouhlasí.

Krajský soud v Brně napadené rozhodnutí zrušil, neboť skutkový stav, který vzal správní orgán za základ napadeného rozhodnutí, vyžadoval zásadní doplnění, a vrátil věc správnímu orgánu k dalšímu řízení [§ 78 odst. 1, 4 a § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s.].

Z odůvodnění:

V žalobě žalobce uvedl, že dne 21. 10. 1993 uzavřel se společností I., s. r. o., smlouvu o půjčce podle § 657 a násl. občanského zákoníku na částku 75 000 000 Kč se splatností půjčky do 30. 9. 1994. Ve smlouvě sjednal úrok ve výši 22 % *p. a.* Smlouva byla uzavřena podle občanského zákoníku, a tudíž v tomto režimu byly posuzovány vztahy navazující a všechny právní úkony učiněné kteroukoliv stranou. Žalovaný v napadeném rozhodnutí posoudil smlouvu nikoli jako smlouvu o půjčce podle § 657 a násl. občanského zákoníku, ale jako smlouvu o úvěru podle § 497 a násl. obchodního zákoníku. S takovým posouzením věci žalobce nesouhlasí. Smlouva o půjčce byla uzavřena v návaznosti na smlouvu o úvěru, kterou žalobce jako dlužník uzavřel s bankou P., a s., jako věřitelem na částku úvěru 75 000 000 Kč s úrokem 22 % a termínem splatnosti 30. 9. 1994. Banka dopisem ze dne 25. 7. 1994 od smlouvy o úvěru odstoupila. Žalobce od smlouvy o půjčce odstoupil 29. 7. 1994. Po odstoupení od smlouvy byly smluvní strany povinny se vzájemně vypořádat. Dlužník žalobcův právní úkon odstoupení od smlouvy akceptoval. Protože došlo k zániku smlouvy o půjčce, což plyne z korespondence mezi žalobcem a dlužníkem, přestal žalobce účtovat o nárocích na přijaté úroky, které se zánikem o půjčce přestaly existovat. Podle § 35 odst. 2 občanského zákoníku je třeba právní úkony vykládat nejenom podle jazykového vyjádření, ale zejména podle vůle toho, kdo právní úkon učinil. V daňovém řízení pak podle § 2 odst. 7 daňového řádu při uplatňování daňových zákonů nutno brát v úvahu vždy skutečný obsah právního úkonu nebo jiné skutečnosti rozhodné pro stanovení či vybrání daně, pokud je zastřen stavem formálně

právním a liší se od něho. Bylo proto povinností žalovaného brát v úvahu skutečný obsah právního úkonu. Z důvodu zániku smlouvy o půjčce nebyl dlužník povinen plnit ustanovení smlouvy a hradit úroky, žalobce neměl žádný právní titul pro vymáhání úroků, a proto ani nemohlo dojít k eventuálním příjmům, které by byly předmětem základu daně, a nemohlo tedy dojít ke zvýšení základu daně a k doměření daně z příjmů. Základ daně byl dopočítán o hypoteticky přijaté úroky ve výši 22 % *p. a.* z půjčené částky, neboť podle názoru žalovaného žalobce od smlouvy o půjčce neodstoupil, a smluvní vztah trval i nadále. Mezi smluvními stranami bylo dohodnuto splatit půjčku do 30. 9. 1994 a pouze do doby splatnosti půjčky byl dlužník povinen hradit měsíčně úroky ve výši 22 % *p. a.* z půjčené částky. Úrok z prodlení mezi smluvními stranami dohodnut nebyl. Dle § 1 nařízení vlády č. 142/1994 Sb. činí výše úroku z prodlení ročně dvojnásobek diskontní sazby stanovené Českou národní bankou a platné k prvnímu dni prodlení s plněním peněžitého dluhu. Dlužník mohl být v prodlení s plněním dluhu nejdříve v den následující po dni splatnosti půjčky, tj. 1. 10. 1994, a od tohoto dne byl poplatník oprávněn požadovat po dlužníkovi úrok z prodlení, který musel být stanoven v souladu s nařízením vlády. Diskontní sazba stanovená Českou národní bankou platná k prvnímu dni prodlení s plněním peněžitého dluhu byla ke dni 1. 10. 1994 ve výši 8 % *p. a.*, tedy výše úroku z prodlení mohla být ve výši 16 % *p. a.* Úrok dopočítaný finančním úřadem ve výši 22 % *p. a.*, který dodatečně zvýšil základ daně, přesahoval dvojnásobek diskontní sazby a byl stanoven v rozporu s nařízením vlády. Navíc zákon dává věřiteli oprávnění, nikoliv povinnost, požadovat po dlužníkovi úrok z prodlení. Pokud by nedošlo

k odstoupení od smlouvy o půjčce či k zániku smlouvy jiným způsobem, dlužníková povinnost platit úroky by zanikla nejpozději 30. 9. 1994. Po tomto datu by byl dlužník povinen zaplatit žalobci úroky z prodlení, avšak pouze v případě, že by žalobce jako věřitel po dlužníkovi zaplacení úroku z prodlení požadoval. Žalobce však již v červenci 1994 učinil úkon směřující ke zrušení smluvního vztahu, dlužník zrušení smluvního vztahu akceptoval, a ze strany žalobce tak neexistovalo oprávnění ani důvod využít svého práva a požadovat po 1. 10. 1994 po dlužníkovi placení úroku z původně půjčené částky.

Žalovaný ve svém vyjádření zdůraznil, že pro daňové řízení je právně významnou skutečností, zda o úrocích vyplývajících z uzavřené smlouvy účtoval žalobce tak, jak to stanoví právní předpisy. Úroky z půjčených peněžních prostředků jsou výnosem poplatníka daně, který má být zohledněn v základu daně podle § 23 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění platném pro přezkoumávanou věc. Žalobce účtoval do svých výnosů úrok vyplývající z uvedené smlouvy ještě v roce 1995 s tím, že počínaje rokem 1996 přestal účtovat do svých výnosů úrok vyplývající z této smlouvy. Podle názoru žalovaného došlo ze strany žalobce ke zkrácení základu daně z příjmů právnických osob. S odkazem na ustanovení § 2 odst. 7 daňového řádu posoudil žalovaný smlouvu o půjčce jako smlouvu o úvěru, a to proto, že předmětná smlouva navazovala na úvěrovou smlouvu, kterou žalobce uzavřel s bankou P, a s., a také s odkazem na text předložené smlouvy. Při půjčce podle § 657 občanského zákoníku věřitel dlužníku přenechává věci určené podle druhu a při uzavření smlouvy se předpokládá současné předání půjčených věcí.

Vznik půjčky předpokládá nejen dohodu stran, ale i skutečné odevzdání předmětu půjčky. Jestliže bylo ujednáno, že určité věci budou půjčeny teprve v budoucnu, nejedná se o smlouvu o půjčce. V předmětné smlouvě došlo k ujednání závazku, že věřitel bude finanční prostředky čerpat po uzavření smlouvy a po zřízení podpisového vzoru dlužníka k účtu žalobce u banky P, a s. Smlouva byla sjednána do splacení zapůjčené částky a vyrovnání úroků. Podle § 502 obchodního zákoníku je dlužník povinen platit úroky ve sjednané výši po dobu od poskytnutí peněžních prostředků do jejich reálného vrácení. Předmětem smlouvy bylo poskytnutí finančních prostředků, smlouva byla uzavřena mezi podnikateli. S výpovědí, na niž žalobce poukazuje jako na odstoupení od smlouvy, nelze podle názoru žalovaného souhlasit. Podmínkou účinného odstoupení od smlouvy o úvěru je navíc poskytnutí dodatečné lhůty dlužníku ke splnění ze strany věřitele, což žalobce neprokázal. Při daňovém posouzení předmětné smlouvy a v ní sjednaných úroků vycházel žalovaný z právní úpravy zakotvené v daňovém řádu, zákoně o daních z příjmů, zákoně o účetnictví a Účtové osnově a postupu účtování pro podnikatele stanovené opatřením federálního ministerstva financí ze dne 15. 7. 1992, čj. V/20100/92. Podle platné právní úpravy byla účetní jednotka povinna v běžném roce zúčtovat ve prospěch finančních výnosů veškeré nároky na přijaté úroky od veškerých dlužníků, a to v časově rozlišené podobě. Žalobcův názor, že poplatník žádný příjem z úroků neměl a správce daně nebyl oprávněn hypotetické nároky z reálně nepřijatých úroků do základu daně zahrnovat, proto nemůže obstát. Z hlediska daňového představuje tento účetní výnos zdanitelný výnos. Skutečnost, že určitý nárok nebude

pravděpodobně vymožen, neznamená, že takový nárok je prohlášen za hypotecký a nebude o něm účtováno. Nárok na sjednané běžné úroky žalobci vznikl po celou dobu trvání předmětné pohledávky.

K výzvě soudu doplnil žalobce žalobu tak, že rozhodnutí žalovaného napadá v celém rozsahu, neboť právní posouzení věci žalovaným je nesprávné. Rozhodnutí žalovaného podle přesvědčení žalobce odporuje ustanovením občanského zákoníku, obchodního zákoníku, daňového řádu, zákona o účetnictví a zákona o daních z příjmů. Žalobce žalovanému vytkl porušení ustanovení § 2 odst. 7 daňového řádu, podle něhož má žalovaný při uplatňování daňových zákonů v daňovém řízení brát v úvahu vždy skutečný obsah právního úkonu a právní skutečnosti v celém jejich obsahu a rozsahu tak, aby nedošlo k poškození daňového subjektu. Základními zásadami daňového řízení se žalovaný ani správce daně v I. stupni neřídili, přestože se na tyto zásady v rozhodnutí odvolávají. Snahou žalovaného je vykládat tato ustanovení pouze v úzkém kontextu, neboť nebere do úvahy skutečnost, že peněžní prostředky měly být vráceny dle smlouvy o půjčce do 30. 9. 1994 a po tuto dobu měl žalobce účtovat o úrocích, což také činil. Po této době již žalobce nebyl povinen účtovat o úrocích, neboť půjčka byla sjednána pouze do 30. 9. 1994, a žalobce navíc platně odstoupil od smlouvy dne 29. 7. 1994. Rozhodnutí vychází z nesprávného právního a skutkového posouzení smlouvy o poskytnutí peněžité částky. Žalobce trvá na tom, že uzavřel podle § 657 občanského zákoníku smlouvu o půjčce, od níž platně odstoupil dne 29. 7. 1994, a odstoupením od smlouvy se uzavřená smlouva od počátku ruší. Po odstoupení od smlouvy

byly smluvní strany povinny se vzájemně vypořádat. Dlužník byl povinen splatit půjčku nejpozději do 30. 9. 1994, a tedy pouze do doby splatnosti půjčky byl povinen hradit měsíční úroky ve výši 22 % *p. a.* z půjčené částky. Vzhledem k tomu, že již v červenci 1994 učinil žalobce úkon směřující ke zrušení smluvního vztahu založeného smlouvou o půjčce a dlužník toto zrušení smluvního vztahu akceptoval, neměl žalobce oprávnění ani důvod požadovat po dlužníkovi placení úroků z půjčené částky ani úroku z prodloužení. Žalovaný v daňovém řízení nezhlednil tu skutečnost, že peněžní prostředky, které byly poskytnuty v rámci smlouvy o půjčce, plynou z bankovního úvěru, jehož úroky banka nákladově neuplatnila, a jež tak nebyly uplatněny do základu daně žalobce.

Krajský soud v Brně přezkoumal napadené výroky rozhodnutí žalovaného v mezích žalobních bodů (§ 75 odst. 2 věta první s. ř. s.), jakož i řízení předcházející jeho vydání.

Žalobou napadeným rozhodnutím bylo zamítnuto žalobcovo odvolání proti rozhodnutí Finančního úřadu v Blansku ze dne 4. 5. 2000, kterým byla žalobci dodatečně vyměřena daň z příjmů právnických osob za zdaňovací období roku 1996 ve výši 1 228 890 Kč. Z odůvodnění rozhodnutí vyplývá, že podle závěru žalovaného žalobci v průběhu roku 1996 nepřetržitě nabíhal nárok na úhradu sjednaných běžných úroků za každý den trvání úvěrové pohledávky. Smlouvu ze dne 21. 10. 1993, kterou žalobce uzavřel jako smlouvu o půjčce, posoudil žalovaný jako smlouvu o úvěru ve smyslu § 497 a násl. obchodního zákoníku, a to proto, že na základě této smlouvy nedošlo k okamžitému přenechání peněžní částky, jak to vyžaduje úprava smlouvy o půjčce

obsažená v § 657 a násl. občanského zákoníku, ale došlo k ujednání, že věřitel bude předmětné finanční prostředky čerpat následně po uzavření smlouvy a po zřízení podpisového vzoru dlužníka k účtu žalobce u banky P., a s. O smlouvu o půjčce se podle závěru žalovaného typově nemohlo jednat i s ohledem na to, že smlouva byla uzavřena v návaznosti na smlouvu o úvěru, na jejímž základě získal žalobce od banky P., a s., úvěr ve výši 75 000 000 Kč. Tato návaznost vyplývá z žalobcovy vyjádření i z toho, že účet, na nějž podle smlouvy o úvěru uvolnila peněžní prostředky banka, sloužil zároveň jako účet, z něhož čerpala úvěrové prostředky společnost I., s. r. o. Protože dlužník svůj dluh ve výši 75 000 000 Kč neuhradil, vznikl žalobci nárok na úhradu úroku v celkové výši 16 500 000 Kč. Výpověď úvěrové smlouvy nelze spojovat se zastavením povinnosti úročit žalobcovu pohledávku. Žalobcův nárok ve výši 16 500 000 Kč měl být zúčtován a účetní výnos z daňového hlediska představuje zdanitelný výnos podle § 18, § 19 a § 23 odst. 1, 2, 4 a 10 zákona o daních z příjmů, protože se jedná o příjem, který není příjmem osvobozeným od daně ani příjmem nezahrnovaným do základu daně podle § 23 odst. 4 tohoto zákona.

Zásadní žalobcovou námitkou uplatněnou v žalobě je tvrzení, že postup žalovaného je v rozporu s ustanovením § 2 odst. 7 daňového řádu, pokud žalovaný vyhodnotil předloženou smlouvu o půjčce jako smlouvu o úvěru. Tato námitka je důvodná.

Je nepochybné, že žalovaný se v odůvodnění napadeného rozhodnutí dovolává ustanovení § 2 odst. 7 daňového řádu, které zakotvuje jeho oprávnění při uplatňování daňových zákonů v daňo-

vém řízení vzít v úvahu vždy skutečný obsah právního úkonu nebo jiné skutečnosti rozhodné pro stanovení či vybrání daně, pokud jsou zastřeny stavem formálně právním a liší se od něho. Vycházeli žalovaní ve svých úvahách z tohoto ustanovení, pak nelze stranou ponechat otázku, jaký byl skutečný obsah právního úkonu (uzavřené smlouvy ze dne 21. 10. 1993), zda uzavření této smlouvy mělo být spekulativní, zda důvodem navození formálně právního stavu byla snaha vyhnout se uhrazení daně ve správné výši a zda smyslem uzavření smlouvy bylo navození formálně právního stavu pro účely zkrácení daně z příjmů právnických osob.

K základním náležitostem právního úkonu lze zařadit soulad vůle či projevu jednajících stran. Mezi případy nesouladu lze zařadit dvoustrannou vědomou neshodu vůle a projevu, kterou je správce daně oprávněn vyhodnotit z hlediska § 2 odst. 7 d. ř. jako simulaci právního úkonu.

Za simulovaný právní úkon lze považovat takový úkon, kdy při dvoustranném právním úkonu obě strany ve shodě projevují něco jiného, než ve skutečnosti chtějí. Navenek se skutečné vůle a projevy jednajících stran mohou shodovat, ale není zde shoda mezi jejich skutečnou vůlí a uskutečněnými projevy. Absolutní simulací právních úkonů je taková forma jednání stran, kdy účastníci právního úkonu předstírají, že uzavírají určitý právní úkon, i když ve skutečnosti vůbec nechtějí žádný právní úkon uzavřít. Pod relativní simulaci lze zařadit případy, kdy účastníci právního úkonu předstírají uzavření právního úkonu proto, aby zakryli jiný právní úkon. Důsledkem simulovaného právního úkonu je jeho absolutní neplatnost.

Zastřeným právním úkonem je takový úkon, který může být platný, odpovídá-li to vůli jednajících stran a jsou-li jinak splněny všechny náležitosti předepsané pro takový právní úkon.

Podle § 2 odst. 3 d. ř. je správce daně oprávněn posoudit důkazy podle své úvahy, což v zásadě znamená, že právní úkon simulovaný může být z daňového hlediska posuzován podle svého obsahu, nikoliv podle formy, přičemž ustanovení § 2 odst. 7 d. ř. žalovaného opravňuje při uplatňování daňových zákonů v daňovém řízení brát v úvahu skutečný obsah právního úkonu, popř. jiné skutečnosti, které jsou rozhodné pro správné stanovení či vybrání daně, pokud je tento stav zastřen stavem formálně právním a liší se od něho. Správci daně nelze vytýkat, jestliže se v daňovém řízení zaměří na to, aby dvoustranný právní úkon nesměřoval k obcházení zákona (*in fraudem legis*); v přezkoumávané věci však závěr odkazující na ustanovení § 2 odst. 7 d. ř., kterým žalovaný odůvodňuje zcela jiné právní posouzení žalobcem předložené smlouvy, je závěrem zcela nepodloženým.

Ustanovení § 2 odst. 7 d. ř. je zařazeno mezi základní zásady daňového řízení vymezené daňovým řádem, který upravuje správu daní a podle něhož postupují územní finanční orgány. Z povahy věci plyne, že ustanovení § 2 odst. 7 zavazuje v daňovém řízení správce daně k postupu podle kompetencí zde mu svěřených, jestliže daňový subjekt nesplní své povinnosti, nepřizná a neodvede daň ve správné výši tak, aby byl naplněn základní cíl daňového řízení, kterým je správné stanovení a vybrání daně tak, aby nebyly zkráceny daňové příjmy. Byl-li v dané věci navozen právní stav výhradně pro účely zkrácení daně z příjmů právnických

osob, pak je na žalovaném, aby tvrdil, že vzal v úvahu skutečný obsah právního úkonu, na základě provedených skutkových zjištění vyhodnotil, co mělo být uzavřením předmětné smlouvy skutečně sledováno, simulováno nebo předstíráno, jaký měl být podle závěru žalovaného skutečný úmysl účastníků právního vztahu, co je ve skutečnosti obsahem předmětného právního úkonu, pokud skutečný obsah tohoto právního úkonu má být zastřen stavem formálně právním a lišit se od něho. Je na správci daně, aby v daňovém řízení posoudil skutečný úmysl jednajících stran, obsah předložené smlouvy, projevy vůle jednajících stran a hodnocení účelu uzavřené smlouvy z pohledu povinností vyplývajících žalobci ze zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění platném pro přezkoumávanou věc. Lze přisvědčit žalovanému potud, že skutečná vůle jednajících stran jako základní náležitost správního úkonu je v této věci otázkou zásadního významu; hodnocení věci z pohledu ustanovení § 2 odst. 7 d. ř. však je na žalovaném. Důvody uvedené v odůvodnění napadeného rozhodnutí, které vedly k závěru, že předložená smlouva je svou povahou smlouvou o úvěru, nemohou obstát.

Žalobce předložil žalovanému smlouvu o půjčce uzavřenou ve smyslu § 657 občanského zákoníku dne 21. 10. 1993. V bodě I odst. 1 se uvádí: „Na základě dohody smluvních stran poskytl věřitel dlužníkovi půjčku ve výši 75 000 000 Kč“ na pořízení výrobních kapacit a nákup zboží. Dále ze smlouvy plyne, že dlužník bude čerpat finanční prostředky z půjčky, která je předmětem této smlouvy, z účtu věřitele zřízeného u banky P., a. s., a zavazuje se vrátit půjčenou finanční částku nejpozději do 30. 9. 1994 poukáním platby na účet věřitele. Dále se

dlužník zavázal platit úroky ve výši 22 % ročně ze zapůjčené částky. V bodě III odst. 1 se uvádí, že smlouva je „oboustranně nevypověditelná“, uzavírá se na celou dobu trvání závazků z ní vyplývajících, tj. do splacení zapůjčené částky, vyrovnání úroků a dalších nároků ze smlouvy vyplývajících.

Podle § 657 občanského zákoníku přenechává věřitel smlouvou o půjčce dlužníkovi věci určené podle druhu, zejména peníze, a dlužník se zavazuje vrátit po uplynutí dohodnuté doby věci stejného druhu. Podle § 658 odst. 1 občanského zákoníku lze při peněžité půjčce dohodnout úroky.

Smlouvu o úvěru upravuje ustanovení § 497 až § 507 obchodního zákoníku. Podle § 497 obchodního zákoníku se smlouvou o úvěru zavazuje věřitel, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky do určité částky, a dlužník se zavazuje poskytnuté peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky. Podle § 501 odst. 1 je věřitel povinen dlužníku peněžní prostředky poskytnout, jestliže byl o to dlužníkem v souladu se smlouvou požádán, a to v době stanovené v požadavku, jinak bez zbytečného odkladu. Podle odst. 2 tohoto ustanovení platí, že stanoví-li smlouva, že úvěr lze použít pouze k určitému účelu, může věřitel omezit poskytnutí peněžních prostředků pouze na plnění závazků dlužníka převzatých v souvislosti s tímto účelem.

Právní úprava obou uvedených typů smluv sleduje podobnou funkci: dochází k převodu vlastnického práva k předmětu smlouvy na dlužníka a dlužníku vzniká povinnost vrátit věc téhož druhu a množství. Smlouva o úvěru upravená obchodním zákoníkem v ustanovení

§ 497 až 507 má povahu absolutní obchodní smlouvy, kterou se věřitel zavazuje, že na požádání dlužníka poskytne v jeho prospěch peněžní prostředky, a dlužník se zavazuje peněžní prostředky vrátit a zaplatit úroky. Smlouva o úvěru má vzhledem k povinnosti platit úroky vždy úplatnou povahu. Smlouva o půjčce vzniká předáním půjčované věci dlužníkovi, smlouva o úvěru má konsensuální povahu, neboť věřitel je povinen dlužníkovi peněžní částku poskytnout, pokud o to dlužník požádá. Smlouva o půjčce, na rozdíl od smlouvy o úvěru, je smlouvou reálnou, k jejímuž uzavření zákon vyžaduje odevzdání předmětu půjčky věřitelem dlužníkovi. Pokud by se strany smlouvy pouze dohodly, že předmět půjčky bude odevzdán dlužníkovi později, lze takovou smlouvu podle její povahy považovat za smlouvu o uzavření smlouvy budoucí ve smyslu § 50a občanského zákoníku. Také smlouva o půjčce – stejně jako smlouva o úvěru – je smlouvou úplatnou, jestliže úplatnost této smlouvy plyne z jejího obsahu. Tak tomu bylo v dané věci, kdy při sjednání peněžité půjčky bylo dohodnuto, že dlužník zaplatí úroky, jejichž výše byla stranami dohodnuta dle obsahu smlouvy.

Zatímco žalobce zdůrazňuje, že uzavřel smlouvu o půjčce podle § 657 občanského zákoníku, žalovaný zaujal názor, že smlouva žalobcem předložená je smlouvou o úvěru uzavřenou ve smyslu § 497 a násl. obchodního zákoníku. Přestože závěry žalovaného jsou odchylné od žalobcových tvrzení, žalovaný žádné důkazy opravňující ho k právnímu posouzení věci podle § 497 a násl. obchodního zákoníku neprovedl. Listina, kterou žalobce předložil k důkazu a o níž tvrdil, že dokládá existenci smlouvy o půjčce dle § 657 občanského zákoníku, je listi-

nou ve smyslu § 31 odst. 4 d. ř., která slouží jako důkaz. Tvrdí-li žalovaný opak, potom platí, že ve smyslu § 31 odst. 8 d. ř. musí prokázat jak existenci skutečností rozhodných pro užití právní domněnky nebo právní fikce, tak i existenci skutečností vyvracejících věrohodnost, průkaznost, správnost či úplnost účetnictví vedeného daňovým subjektem, neboť důkazní břemeno přešlo na žalovaného. Pozitivní řešení otázky, zda daňový subjekt unesl důkazní břemeno ve smyslu § 31 odst. 9 d. ř., nemůže být založeno na pouhém popření skutečnosti, že žalobce uzavřel smlouvu o půjčce, zvláště když právní posouzení obsahu smlouvy má zcela zásadní význam a dopady do žalobcových daňových povinností. Pokud jde o vztah smlouvy o úvěru uzavřené žalobcem s bankou P., a. s., a smlouvy o půjčce uzavřené žalobcem se společností I., s. r. o., pak se platnost a povaha jedné ze smluv nijak nedotýká platnosti a povahy smlouvy druhé. I když žalobce sjednal smlouvu o úvěru s bankou P., a. s., nemá tato skutečnost sama o sobě žádný význam pro právní posouzení smlouvy, která je předmětem sporu v přezkoumávané věci. Jde o zcela samostatný případ a není v této fázi řízení žádný důvod domnívat se, že žalobce, který čerpal úvěr z úvěrové smlouvy, neuzavřel smlouvu o půjčce s jiným subjektem. Úvěrovou smlouvou byl sledován cíl získat finanční prostředky a závěr žalovaného učiněný v této souvislosti, že smlouva o půjčce byla uzavřena v návaznosti na smlouvu o úvěru, takže také tento typ smlouvy spadá pod ustanovení § 497 a násl. obchodního zákoníku, nemůže obstat. K tomuto závěru neopravňuje žalovaného ani tvrzení, že na základě uzavřené smlouvy nedošlo k okamžitému přenechání finančních prostředků. I kdyby bylo mezi stranami smlouvy dohodnuto, že předmět půjčky bude ode-

vzdán později, neznamená to, že smlouva je svou povahou smlouvou o úvěru, neboť v tom případě by smlouva nevyučovala svou povahou právní posouzení ve smyslu § 50a občanského zákoníku jako smlouvy o uzavření smlouvy budoucí. Z předložené smlouvy však vyplývá, že na základě dohody smluvních stran „poskytl věřitel dlužníkovi půjčku“. Bez objasnění právního režimu smlouvy, k čemuž je zapotřebí provést zásadní dokazování, a bez prokázání skutečností, zda a kdy byly finanční prostředky poskytnuty, v jaké výši a k jakému účelu, nelze učinit závěr o tom, že došlo k uzavření smlouvy o úvěru, jak učinil žalovaný. Bez důkazu o tom, zda a kdy byly finanční prostředky poskytnuty, zda a kdy byl žalobce dlužníkem v souladu se smlouvou požádán o poskytnutí finančních prostředků, zda a kdy je poskytl ve skutečnosti, na jaký účel a zda se jednalo o účel ve smlouvě uvedený, nelze posoudit, jaký byl úmysl účastníků smlouvy. Skutečná vůle jednajících stran jako základní náležitost právního úkonu bude v této věci otázkou zásadního významu, jestliže u správce daně vyvstaly pochybnosti o tom, co účastníci předmětného právního vztahu ve skutečnosti chtěli projevit. Pokud v průběhu daňového řízení předložený obsah smlouvy tyto pochybnosti u správce daně vyvolal a správce daně se v napadeném rozhodnutí dovolává ustanovení § 2 odst. 7 d. ř., své závěry o skutečném úmyslu jednajících stran neopřel o dostatečná právně významná skutková zjištění. V tomto ohledu se jeví jako zcela zásadní provedení výslechu obou zástupců společností uzavírajících smlouvy jak k okolnostem uzavření smlouvy, tak i jejímu naplnění, zejména zda, co a v jaké výši bylo kdy ze smlouvy poskytnuto (vyplaceno), na jaký účel, zda se tento účel shodoval s účelem uvedeným v písemné

smlouvě. Jedná se jen o minimální požadavek na doplnění dokazování v otázce zásadního významu, přičemž není vyloučeno provádění důkazů dalších, majících zásadní vliv na posouzení věci, tak, jak učinil žalovaný. Právní závěr žalovaného není v této fázi řízení opřen o žádné důkazy, aby bylo možno najisto postavit, že předložená smlouva je smlouvou o úvěru ve smyslu § 497 a násl. obchodního zákoníku, k čemuž žalovaný dospěl.

Nedostatek právně významných skutkových zjištění majících zásadní vliv na zákonnost rozhodnutí správního orgánu nemůže soud v přezkumném řízení nahrazovat vlastním dokazováním. Úkolem soudu v přezkumném řízení o žalobě

proti rozhodnutí správního orgánu podle části třetí hlavy druhé dílu prvního soudního řádu správního není nahrazovat prováděním dokazování činnost správního orgánu, ale přezkoumat zákonnost jeho rozhodnutí. Proto dojde-li soud v přezkumném řízení k závěru, že měly být v daňovém řízení opatřeny či provedeny důkazy mající zásadní význam pro objasnění skutkového stavu věci, zruší napadené správní rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. b) s. ř. s. a věc vrátí správnímu orgánu k dalšímu řízení, neboť jedná-li se o rozsáhlé či zásadní doplnění dokazování, neprovádí soud důkazy sám, protože by nahrazoval činnost správního orgánu.

(mal)

258

Důchodové pojištění: k podmínkám odnětí sirotčího důchodu

k § 50 odst. 1 a § 118a zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění zákona č. 160/1995 Sb.

Soud se musí zabývat tím, zda existuje příčinná souvislost mezi zaviněným porušením povinnosti příjemce dávky důchodového pojištění, totiž porušením povinnosti písemně ohlásit plátcí dávky do osmi dnů skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku podle § 50 odst. 1 zákona ČNR č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a skutečností, že dávka důchodového pojištění byla vyplácena neprávem (§ 118a odst. 1 zákona ČNR č. 582/1991 Sb.).

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 1. 2004, čj. 5 Ads 19/2003-60)

Věc: Irma V. v H. proti České správě sociálního zabezpečení o sirotčí důchod, o kasační stížnosti žalované.

Rozhodnutím žalované (stěžovatelky) byl odňat sirotčí důchod podle § 56 odst. 1 zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a za dobu od 10. 9. 2000 do 9. 12. 2000 byl předepsán k úhradě podle ustanovení § 118 písm. a) zák. č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, přeplatek

10 047 Kč. Krajský soud v Brně opravnému prostředku žalobkyně vyhověl: rozhodnutí stěžovatelky v plném rozsahu zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že sirotčí důchod byl odňat ode dne 9. 12. 2000, ačkoliv rozhodnutí stěžovatelky bylo vydáno dne 10. 11. téhož roku, ale doručeno

no žalobkyni bylo až dne 19. 1. 2001. Pokud jde o vznik přeplatku za dobu od 10. 9. 2000 do 9. 12. 2000, bylo by nutno žalobkyni prokázat subjektivní odpovědnost, neboť žalobkyně přípisem z 18. 7. 2000 řádně oznámila stěžovatelce ukončení studia na vysoké škole v Olomouci v červnu 2000, jakož i nástup ke studiu na Státní jazykové škole v Brně od 1. 9. 2000 do června 2001. Potvrzení o studiu pak stěžovatelka obdržela 27. 9. 2000.

Ve včas podané kasační stížnosti stěžovatelka namítala, že žalobkyně nesplnila svoji ohlašovací povinnost do osmi dnů ode dne ukončení studia na vysoké škole, a neoznámila tak skutečnost rozhodnou pro trvání nároku a výplaty důchodu, jak jí výslovně ukládá ustanovení § 50 odst. 1 zák. č. 582/1991 Sb., v platném znění, a ukončení studia v červnu 2000 oznámila až dopisem ze dne 18. 7. 2000. Stěžovatelka má za to, že v případě odnětí sirotčího důchodu je nezbytné užít ustanovení § 56 odst. 1 zák. č. 155/1995 Sb., popřípadě i písm. c), aby bylo možné rozhodnout výrokem o odnětí důchodu, neboť toto ustanovení umožňuje odejmout sirotčí důchod ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplacen, a to i v případě, že se důchod vyplácí neprávem. Má za to, že nepochybně, jestliže sirotčí důchod odňala od 10. 12. 2000, tj. ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl důchod vyplacen. V době, kdy se vyhotovovalo rozhodnutí, bylo technicky možné odvolat z účtu poslední výplatu za listopad 2000, takže byl důchod oprávněně odejmut od 10. 12. 2000 a za dobu neoprávněné výplaty vykázán přeplatek ve výši 10 047 Kč, neboť nárok na sirotčí důchod zanikl 10. 9. 2000.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl podle § 110 s. ř. s. jako nedůvodnou.

Z odůvodnění:

Žalobkyně obdržela rozhodnutí stěžovatelky, jímž jí byl jednak odňat sirotčí důchod ode dne 10. 12. 2000, jednak předepsána povinnost uhradit přeplatek ve výši 10 047 Kč za dobu od 10. 9. 2000 do 9. 12. 2000. Žádný z účastníků v posuzované věci nečiní námitky ke zjištění skutkového stavu. Žádost o sirotčí důchod byla podána dne 30. 11. 1998 a přípisem z 18. 7. 2000 žalobkyně sdělila stěžovatelce, že ukončila studium na vysoké škole v Olomouci v červnu 2000 a zúčastnila se přijímacích zkoušek na Státní jazykové škole v Brně ke studiu angličtiny; byla přijata od 1. 9. 2000 a studium ukončí v červnu 2001 státní zkouškou. Mezi účastníky řízení není sporu ani o tom, že stěžovatelka vydala dne 10. 11. 2000 rozhodnutí, jímž řečený sirotčí důchod odňala od 9. 12. 2000 podle § 56 odst. 1 zák. č. 155/1995 Sb., přičemž v odůvodnění uvedla, že od 10. 9. 2000 nárok zanikl, protože jednoleté studium na jazykové škole lze považovat za přípravu na budoucí povolání, pouze pokud navazuje těsně po vykonání maturitní zkoušky. Současně byl vyčíslen přeplatek ve výši 10 047 Kč, který byl totožným rozhodnutím předepsán k úhradě. Není sporu ani o tom, že žalobkyně dne 18. 7. 2000 oznámila stěžovatelce, že ukončila v červnu téhož roku studium na vysoké škole v Olomouci a že bude dále studovat.

Zjistí-li se podle ustanovení § 56 odst. 1 písm. c) zák. č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, že důchod byl přiznán nebo je vyplácen ve vyšší částce, než v jaké náleží, nebo byl přiznán nebo se vyplácí

neprávem, důchod se sníží nebo odejme nebo se jeho výplata zastaví, a to ode dne následujícího po dni, jímž uplynulo období, za které již byl vyplacen. Podle tohoto ustanovení je proto dnem následujícím po dni, jímž uplynulo období, za které již důchod byl vyplacen, den výplaty další splátky důchodu, který však nesmí předcházet dni, kdy je rozhodnutí o odnětí důchodu nebo o zastavení jeho výplaty doručeno v souladu s ustanovením § 90 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, v platném znění. Do vlastních rukou se doručují rozhodnutí, jimiž se dávka důchodového pojištění nepřiznává, odnímá, snižuje nebo zastavuje její výplata, a rozhodnutí, jimiž se ukládá povinnost vrátit neprávem vyplacené částky. Tedy je nezbytné takovéto rozhodnutí doručit do vlastních rukou pojištěnce a pak se teprve stává vykonatelným ve smyslu § 108 citovaného zákona. Podle ustanovení § 89 odst. 5 téhož zákona, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí stěžovatelky, nemá opravný prostředek proti rozhodnutí o snížení nebo odnětí důchodu nebo zastavení jeho výplaty odkladný účinek. Výplatu důchodu nelze zastavit dříve, než o jejím zastavení bylo rozhodnuto vykonatelným rozhodnutím. Později doručeným rozhodnutím o odnětí důchodu či zastavení jeho výplaty tak nelze zhojit nevyplacení důchodu ve stanoveném termínu. Lze uzavřít, že s ohledem na datum doručení a nabytí vykonatelnosti přezkoumávaného rozhodnutí stěžovatelka odňala žalobkyni sirotčí důchod v rozporu s ustanovením § 56 odst. 1 písm. c) zák. č. 155/1995 Sb. Proto soud I. stupně nepochybil, jestliže považoval její rozhodnutí v tomto bodě za nezákonné.

Pokud jde o informační povinnost žalobkyně, je samozřejmě na místě aplikace

ustanovení § 118a zákona č. 582/1991 Sb., který byl ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí formulován tak, že jestliže byl důchod vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, protože příjemce důchodu nesplnil některou jemu uloženou povinnost, přijal důchod nebo jeho část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, nebo vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byl vyplácen neprávem nebo ve vyšší částce, než náležel, má plátce důchodu vůči příjemci důchodu nárok na vrácení, popřípadě náhradu nesprávně vyplacené částky.

Úskalí výkladu tohoto ustanovení zákona ovšem spočívá právě v tom, že je třeba najisto postavit, zda existuje příčinná souvislost mezi zaviněním příjemce dávky důchodového pojištění a skutečností, že byl vyplácen neprávem důchod nebo jeho část. Příčinná souvislost mezi zaviněním příjemce dávky důchodového pojištění způsobeného nesplněním uložené povinnosti a neprávem placeného důchodu je založena v první části 1. odstavce § 118a cit. zákona, a také proto je nezbytné se prioritně příčinnou souvislostí zabývat.

Je nepochybné, že žalobkyně nesplnila to, co jí ukládá ustanovení § 50 odst. 1 zák. č. 582/1991 Sb., totiž písemně ohlásit plátci dávky do 8 dnů skutečnosti rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu nebo poskytování. Jestliže však není sporu o tom, že tyto rozhodné skutečnosti sdělila v době, kdy ještě bylo možné ze strany plátce dávky důchodového pojištění včas zareagovat a dávku důchodového pojištění zastavit, totiž v červenci 2000, když dávka ještě náležela za srpen roku 2000, pak za popsané situace nelze hledat příčinnou

souvislost mezi porušením povinnosti žalobkyně, o čemž není sporu, a mezi následkem, totiž nesprávně vyplacenou dávkou důchodového pojištění. Její výplata totiž mohla být zastavena tak, aby nebyla neoprávněně vyplácena za září 2000. Za této situace pak Nejvyšší správ-

ní soud ve svém důsledku akceptuje závěr soudu I. stupně o tom, že ani v této části nebylo rozhodnutí stěžovatelky zákonné a byl důvod je zrušit a vrátit věc k dalšímu řízení.

(ovo)

259

Daň z příjmů: osvobození příjmů z prodeje nemovitostí nabytých podle zákona o půdě

k § 4 odst. 1 písm. g) zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění účinném pro zdaňovací období roku 1995

k § 4 a § 11 odst. 2 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 183/1993 Sb. (v textu též „zákon o půdě“)

k § 524 a násl. občanského zákoníku

Podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, nelze od daně z příjmů fyzických osob osvobodit příjmy z prodeje nemovitostí nabytých podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, pokud daňový subjekt tyto nemovitosti nabyl na základě sukcese restitučního nároku uskutečněné podle ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku; daňový subjekt se totiž nestal osobou oprávněnou podle ustanovení § 4 zákona č. 229/1991 Sb.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 1. 2004, čj. 3 Afs 8/2003-53)

Věc: Ing. Libor V. v J. proti Finančnímu ředitelství v Brně o daň z příjmů, o kasační stížnosti žalovaného.

Žalovaný dne 17. 7. 2000 zamítl žalobcovo odvolání proti rozhodnutí Finančního úřadu v Jihlavě, kterým správce daně žalobci za zdaňovací období roku 1995 dodatečně vyměřil daň z příjmů fyzických osob ve výši 5 503 664 Kč. V odůvodnění rozhodnutí žalovaný uvedl, že na příjmy z prodeje pozemku získaného podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona o půdě se nevztahuje osvobození od daně z příjmů ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 písm. g) zákona o daních z příjmů. Toto osvobození je totiž vázáno

na přijaté náhrady podle zvláštních předpisů (zde: podle zákona o půdě); náhradou ani pohledávkou podle zákona o půdě však není nárok na vydání jiného pozemku podle § 11 odst. 2 zákona o půdě, neboť právní postavení postupníka se neřídí právním režimem zákona o půdě, ale právním režimem ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku.

Žalobce rozhodnutí žalovaného napadl žalobou u Krajského soudu v Brně, který je rozsudkem ze dne 16. 4. 2003

pro nezákonnost zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. V projednávané věci se dle názoru krajského soudu nejednalo o náhradu podle zákona o půdě ve smyslu ustanovení § 14, § 16 a § 20 tohoto zákona, nýbrž o příjmy z prodeje nemovitostí, jež byly vydány podle zvláštních předpisů (§ 11 odst. 2 zákona o půdě). Žalobce proto prodejem těchto nemovitostí získal příjem osvobozený od daně ve smyslu ustanovení § 4 odst. 1 písm. g) zákona o daních z příjmů.

Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) podal kasační stížnost. Namítl, že rozsudek spočívá na nesprávném posouzení právní otázky. Stěžovatel uvedl, že bezúplatné převedení jiných pozemků ve smyslu ustanovení § 11 odst. 2 zákona o půdě je zařazeno v systematice zákona o půdě mimo ta ustanovení, jež jsou věnována náhradám; proto se na toto bezúplatné převedení jiných pozemků nevztahuje ustanovení § 33a zákona o půdě o smluvním převodu nároků na poskytnutí náhrad podle tohoto zákona. V projednávané věci byl žalobci ze strany oprávněných osob postoupen toliko nárok podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona o půdě; nedošlo k postoupení pohledávky podle ustanovení § 33a odst. 1 zákona o půdě a žalobce nezískal postavení oprávněné osoby podle tohoto zákona.

Stěžovatel tvrdil, že v projednávané věci byla pohledávka postoupena na základě ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku. Oprávněnými osobami, jimž vznikl nárok na vydání nemovitosti podle zákona o půdě, byli MUDr. E. B. a MUDr. D. B.; ti nárok v zákonné lhůtě uplatnili. Původní pozemky však nebylo možné z důvodů uvedených v ustanovení § 11 odst. 1 zákona o půdě vydat a oprávněným osobám vznikl nárok na vydání jiných pozemků podle ustanove-

ní § 11 odst. 2 zákona o půdě. S tímto postupem oprávněné osoby souhlasily a teprve poté svůj nárok na vydání nemovitosti postoupily žalobci. Původní oprávněné osoby tedy žalobci nemohly postoupit postavení oprávněné osoby, neboť to ustanovení § 33a odst. 1 zákona o půdě neumožňovalo.

Žalobce ve svém vyjádření trval na tom, že se v jeho případě jednalo o vydání pozemků podle zvláštního předpisu, tj. zákona o půdě, a nikoliv o pozemky vydané na základě smlouvy o postoupení pohledávky uzavřené ve smyslu ustanovení § 524 a násl. občanského zákoníku.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná; napadený rozsudek proto zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší správní soud se ztotožnil se stěžovatelovým závěrem, že příjmy z prodeje pozemků v daném případě nepodléhají osvobození od daně z příjmů fyzických osob podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona o daních z příjmů. Tento závěr je zcela v souladu se současnou judikaturou, podle níž z koncepce tohoto ustanovení vyplývá zřejmý úmysl zákonodárce přiznat osvobození od daně z příjmů osobám dříve postiženým, jimž byl jejich majetek navrácen, a nikoliv osobám dalším; za nemovitosti vydávané podle zvláštního předpisu, jak je má na mysli citované ustanovení, je nutno považovat nemovitosti vydávané oprávněným osobám na základě právní skutečnosti, jež smyslem bylo odstranění způsobených majetkových křivd, a nikoliv nemovitosti vydané z jiného již odvozeného titulu.

Podle § 4 odst. 1 písm. g) zákona o daních z příjmů jsou od daně z příjmů fyzických osob osvobozeny mimo jiné náhrady přijaté v souvislosti s nápravou majetkových krivd podle zvláštních právních předpisů a příjmy z prodeje nemovitostí vydaných podle zvláštních právních předpisů. Tímto zvláštním předpisem ve smyslu citovaného ustanovení je rovněž uváděný zákon o půdě. V daném případě však nelze dojít k závěru, že žalobci byly předmětné pozemky, jež poté v roce 1995 prodal, vydány podle zákona o půdě. Osobami oprávněnými ve smyslu § 4 zákona o půdě byli MUDr. E. B. a MUDr. D. B.; tyto osoby měly z důvodu zákonných překážek vydání původních nemovitostí právo jako oprávněné osoby na bezúplatné převedení jiných pozemků podle § 11 odst. 2 zákona o půdě, a to postupem podle § 8 odst. 4 zákona č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, ve znění pozdějších předpisů. Bezúplatné převedení pozemků ve smyslu § 11 odst. 2 zákona o půdě nelze považovat za náhradu ve smyslu zákona o půdě, a to z důvodu systematického zařazení § 11 odst. 2 zákona o půdě mimo ustanovení týkající se náhrad. Ustanovení § 33a zákona o půdě pak přiznává postavení oprávněné osoby jen tomu, kdo smluvně nabytí nárok na poskytnutí náhrady, což však nebyl tento případ. Žalobci byla tedy pohledávka na bezúplatné vydání pozemků postoupena nikoliv podle § 33a zákona o půdě, ale podle § 524 a násl. občanského zákoníku. Na tom nic nemění ani skutečnost, že smlouva o postoupení ze dne 28. 9. 1995 uzavřená mezi žalobcem jako postupníkem a osobami oprávněnými ve smyslu zákona o půdě jako postupite-

li byla označena jako uzavřená rovněž podle § 33a zákona o půdě. Tuto smlouvu je však třeba jako každý jiný právní úkon posuzovat podle obsahu a jak bylo uvedeno shora, na postoupení pohledávky na bezúplatné převedení jiných pozemků ve smyslu § 11 odst. 2 zákona o půdě se ustanovení § 33a zákona o půdě nevztahuje. Přestože tedy žalobce předmětné pozemky nabytí od Pozemkového fondu České republiky, nestalo se tak na základě uplatněného restitučního nároku, ale na základě smlouvy o postoupení pohledávky ve smyslu § 524 a násl. občanského zákoníku, kterou žalobce uzavřel s MUDr. E. B. a MUDr. D. B. jako osobami oprávněnými. Ačkoliv byla smlouva o převodu pozemku uzavřená mezi Pozemkovým fondem České republiky a žalobcem označena jako uzavřená podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona o půdě, nejednalo se o vydání nemovitostí podle zvláštních předpisů, neboť žalobce nebyl v postavení oprávněné osoby ve smyslu § 4 zákona o půdě, ani neměl postavení oprávněné osoby podle § 33a zákona o půdě.

Nejvyšší správní soud tak na základě shora uvedeného konstatuje, že žalovaný neporušil zákon o daních z příjmů, jestliže příjem z prodeje pozemku ve zdaňovacím období roku 1995 považoval za příjmy podle § 10 odst. 1 písm. b) zákona o daních z příjmů; při vydání napačeného dodatečného platebního výměru tedy nebyl ze strany žalovaného porušen zákon, a proto měl soud I. stupně rozhodnout o zamítnutí žaloby proti tomuto rozhodnutí žalovaného.

(ouč)

Azyl: vztah důvodů pro udělení azylu a překážky vycestování

k § 12 a § 91 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002 Sb.

Podmínky pro udělení azylu podle ustanovení § 12 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, a překážky vycestování podle ustanovení § 91 téhož zákona je nutno posuzovat samostatně. Udělení azylu podle ustanovení § 12 tohoto zákona je vázáno na objektivní přítomnost pronásledování jako skutečnosti definované v § 2 odst. 6 citovaného zákona nebo na odůvodněný strach z této skutečnosti, a to v obou případech v době podání žádosti o azyl, tedy zpravidla v době bezprostředně následující po odchodu ze země původu. Překážka vycestování se naopak vztahuje k objektivním hrozbám po případném návratu žadatele o azyl do země původu, tedy k částečně jiným skutečnostem nastávajícím v odlišném čase.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 3. 2004, čj. 2 Azs 12/2004-40)

Věc: Thi Lan N. (Vietnamská socialistická republika) proti Ministerstvu vnitra o udělení azylu, o kasační stížnosti žalobkyně.

Žalovaný dne 3. 1. 2002 žalobkyni neudělil azyl; neshledal totiž existenci důvodů podle ustanovení § 12 zákona o azylu. Žalovaný ve svém rozhodnutí uvedl, že žalobkyně žádala o azyl výlučně proto, že chtěla legalizovat svůj pobyt v České republice, kam přijela na pozvání bratrance. Žalovaný neshledal ani podmínky umožňující udělení azylu podle § 13 a § 14 zákona o azylu a ani přítomnost překážky vycestování.

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně dne 15. 1. 2002 rozklad, v němž se pouze omezila na konstatování, že chce v ČR legálně pracovat. Ministr vnitra tento rozklad dne 22. 5. 2003 zamítl.

Žalobkyně tedy podala žalobu ke Krajskému soudu v Ostravě. V té namítla pouze obecné rozpory řízení před žalovaným se správním řádem a tvrdila, že splňuje podmínky § 12 zákona o azylu. Krajský soud žalobu zamítl, neboť zjistil,

že stěžovatelka neuvedla během celého správního řízení žádnou skutečnost, která by svědčila o jejím pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu, a nenamítala rovněž žádný důvod pro udělení azylu podle § 13 a § 14 téhož zákona. Dle dostupných informací nehrozí stěžovateli po návratu do země původu perzekuce či jiné skutečnosti zakládající překážku vycestování.

Tento rozsudek napadla žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížností, ve které uplatnila důvody obsažené v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Uvedla, že podle svého názoru splnila zákonné podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, resp. přinejmenším pro vztázení překážky vycestování podle § 91 o azylu. Stěžovatelka má totiž strach, že jí v případě návratu do Vietnamu hrozí trestní stíhání, přičemž podmínky ve vietnamských věznicích jsou tvrdé a podezřelí jsou bití.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 2, 3 s. ř. s.) a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Z odůvodnění:

Pokud stěžovatelka uvádí, že splnila podmínky pro udělení azylu podle ustanovení § 12 zákona o azylu, resp. minimálně pro existenci překážky vycestování, je třeba tuto jedinou v kasační stížnosti obsaženou námitku odmítnout, neboť je jednak v rozporu se systematickou zákona o azylu a se smyslem právního institutu překážky vycestování, jednak odporuje dřívějším stěžovatelčiným tvrzením a konečně je účinně opožděná.

Rozpor se systematickou zákona o azylu a se smyslem překážky vycestování spočívá v tom, že posuzování této překážky je odlišné od posuzování existence pronásledování ve smyslu ustanovení § 12 zákona o azylu. Udělení azylu podle ustanovení § 12 je vázáno na objektivní přítomnost pronásledování jako skutečnosti definované v § 2 odst. 6 zákona o azylu nebo na odůvodněný strach z této skutečnosti, a to v obou případech v době podání žádosti o azyl, tedy zpravidla v době bezprostředně následující po odchodu ze země původu. Překážka vycestování se naopak vztahuje typicky k objektivním hrozbám po případném návratu žadatele o azyl do země původu; vztahuje se tedy k částečně jiným skutečnostem nastávajícím ve zcela odlišném čase. Proto je i posuzování obou těchto možností pro setrvání žadatelů o azyl v ČR odděleno, jak bylo uvedeno např. v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2003, čj. 5 Azs 7/2003-60

(dosud nepublikováno): „Okolnosti stanovené jako překážky vycestování v § 91 zákona o azylu nejsou totožné s důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona téhož zákona; správní orgán i soud se jimi proto zabývají samostatně.“ Nelze tedy smysluplně tvrdit, že stěžovatelka splňuje podmínky § 12 zákona o azylu proto, že by byla přítomna překážka vycestování, neboť posuzování těchto dvou skutečností spolu bezprostředně nesouvisí.

Stěžovatelka dále uvádí v kasační stížnosti skutečnosti, které nijak nesouvisí s tvrzeným pronásledováním a vztahují se pouze k překážce vycestování. Jsou ovšem jednak v rozporu s jejími dosavadními tvrzeními, zejména v rozporu s jasnou odpovědí na otázku č. 4 v pohovoru ze dne 5. 12. 2001, že se v případě návratu ničeho neobává; dále nejsou v souladu s informacemi o zemi původu obsaženými ve spise, neboť hrozba trestního stíhání a tvrdé podmínky ve vietnamských vězeních zjevně nedosahují ve světle těchto informací o dodržování lidských práv ve Vietnamu samy o sobě intenzity požadované pro vyslovení překážky vycestování podle ustanovení § 91 odst. 1 písm. a) zákona o azylu.

Konečně je pak nutno uvést, že pokud se stěžovatelka domnívá, že splňuje podmínky pro udělení azylu z důvodu pronásledování či pro shledání překážky vycestování, měla tuto svou domněnku uvést již během správního a soudního řízení. Vzhledem k tomu, že se tak nestalo, nemůže Nejvyšší správní soud k těmto stěžovatelčiným tvrzením nijak přihlídnout, tím spíše když ani v kasační stížnosti není uvedena žádná skutečnost, která by tato tvrzení podporovala (§ 109 odst. 4 s. ř. s.).

(ček)

Azyl: zastavení řízení

k § 33 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002 Sb., zákona č. 217/2002 a zákona č. 519/2002 Sb.

Nebylo-li možné přes opakovanou snahu soudu v průběhu soudního řízení zjistit místo pobytu žadatele o azyl po dobu nejméně 90 dnů a nevyzvedával-li si žadatel zásilky uložené na adrese, kterou uváděl ve svých podáních adresovaných soudu, a nemohl-li soud z tohoto důvodu o věci rozhodnout, byly splněny zákonné podmínky pro zastavení řízení dle § 33 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Stěžovatelova námitka, že všechny zaslané zásilky mu měla vydávat po jeho odstěhování z pronajatého bytu jeho pronajímatelka, je ve smyslu citovaného ustanovení zákona o azylu právně bezvýznamná.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2004, čj. 7 Azs 34/2004-65)

Věc: Mohamed H. (Alžírsko) proti Ministerstvu vnitra o udělení azylu, o kasační stížnosti žalobce.

Žalovaný dne 5. 3. 2001 žalobci neudělil azyl a ani neshledal, že by se na žalobce vztahovala překážka vycestování dle § 91 zákona o azylu. K rozkladu, kterým žalobce napadl rozhodnutí žalovaného, ministr vnitra dne 4. 10. 2001 napadené rozhodnutí potvrdil a rozklad zamítl.

Proti rozhodnutí o rozkladu podal žalobce žalobu u Krajského soudu v Brně, který řízení zastavil, neboť nebylo možné zjistit místo stěžovatelova pobytu a tato skutečnost bránila po více než 90 dnů vydání rozhodnutí ve věci.

V kasační stížnosti směřující proti usnesení krajského soudu nesouhlasil žalobce (dále jen „stěžovatel“) se závěrem soudu, že nebylo možno zjistit jeho pobyt, neboť ještě v srpnu roku 2003 fakticky bydlel v Brně. I poté, co se z tohoto bytu odstěhoval, byl s pronajímatelkou bytu dohodnut, že mu bude předávat veškerou poštu. Rovněž namítl, že se

soud v odůvodnění rozhodnutí nevyvozoval z otázky, zda skutečně nebylo možno místo jeho pobytu zjistit.

Ze soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že na adresu, kterou stěžovatel uvedl v žalobě, se krajskému soudu žádnou písemnost nepodařilo doručit. Jinou adresu se krajskému soudu nepodařilo zjistit ani dotazem u cizinecké a pohraniční policie, a proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost odmítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 47 písm. c) s. ř. s. soud řízení usnesením zastaví, stanoví-li tak tento nebo zvláštní zákon. Dle § 33 zákona o azylu soud řízení zastaví, jestliže nelze zjistit místo pobytu žadatele o udělení azylu (žalobce) a tato skutečnost brání nejméně po dobu 90 dnů rozhodnutí ve věci. Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené nezákonnosti.

nosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu nebo o zastavení řízení.

Z obsahu předloženého soudního spisu je zřejmé, že stěžovatel podal dne 15. 11. 2001 u Vrchního soudu v Praze žalobu. Od této doby se soudu, a to ani vrchnímu, ani Krajskému soudu v Brně, kterému byla věc postoupena, nepodařilo stěžovateli doručit žádný přípis, přičemž oba soudy vynaložily nemalé úsilí na zjištění místa tehdejšího stěžovatelova pobytu. Stěžovatelova součinnost při soudním řízení se omezila pouze na občasné převzetí písemností přímo u soudu či na zaslání přípisu soudu. Třebaže při každém takovémto styku stěžovatel vždy uvedl svoji adresu, písemnosti na ni soudem zaslané nikdy nebyly vyžádány. Z ustanovení § 33 zákona o azylu je zřejmé, že soud zastaví řízení, jestliže nelze nejméně po dobu 90 dnů zjistit místo žadatelova pobytu a tato skutečnost brání rozhodnutí ve věci. Z výše uvedeného je zřejmé, že podmínky dané soudu záko-

nem o azylu byly splněny, neboť lhůta ke zjištění místa stěžovatelova pobytu, která uplynula mezi podáním žaloby a vydáním napadeného usnesení, byla mnohem delší než zákonem stanovená.

Stěžovatelova námitka, že měl dohodu s pronajímatelkou bytu, která mu měla vydávat všechny zásilky, je irelevantní, neboť je pouze věcí stěžovatele, jakým způsobem si zajistí přebírání zásilek od soudu. Podstatná je pouze ta skutečnost, že ani přes opakovanou snahu soudu nebylo v průběhu řízení zjištěno místo stěžovatelova pobytu. Nejvyšší správní soud proto nesouhlasí s námitkou, že se soud nevypořádal s otázkou, zda skutečně nebylo možno zjistit místo stěžovatelova pobytu, neboť z odůvodnění napadeného rozhodnutí je zřejmé, že se soud dotazoval na cizinecké policii České republiky, doručoval na udané adresy, ale stěžovatel si zásilky opakovaně nevyzvedával.

(lúk)

262

Horní právo: věcná působnost báňského úřadu

k § 17 odst. 5 a § 38 odst. 5 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní správě (v textu též „zákon č. 61/1988 Sb.“)

I. Řízení zahájené obvodním báňským úřadem jako orgánem věcně i místně příslušným nemůže podle § 17 odst. 5 zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní správě, zastavit Český báňský úřad; z ustanovení § 38 odst. 5 zákona č. 61/1988 Sb. takovou kompetenci dovodit nelze.

II. Úkolem, který je ve smyslu § 38 odst. 5 písm. a) a b) zákona č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a o státní správě, oprávněn převzít Český báňský úřad, je pouze rozhodovací, dozorová nebo povolovací činnost jako celek, tj. činnost, jež je jako celek obsahem věcné působnosti obvodního báňského úřadu vymezené zákonem. Ani jazykovým výkladem pojmu „úkoly báňské správy“ nelze dospět k závěru, že takovým úkolem je i jednotlivý úkon správního úřadu ve správním řízení.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2004, čj. 6 A 107/2001-148)

Věc: Akciová společnost B. v P. proti Českému báňskému úřadu, za účasti osoby zúčastněné na řízení města K., o zajištění důlního díla.

Žalovaný rozhodnutím ze dne 29. 6. 2001 zastavil řízení o zajištění důlního díla vzniklého vyhledáváním a průzkumem výhradního ložiska Au a W rudy v k. ú. K. – štola N. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce rozklad, který předseda Českého báňského úřadu (dále též „Úřad“) zamítl a napadené rozhodnutí potvrdil.

Proti oběma rozhodnutím brojil žalobce žalobou u Vrchního soudu v Praze. Předně namítal, že rozhodnutí vydal nepříslušný správní orgán, neboť § 38 odst. 5 zákona č. 61/1988 Sb. nelze v daném případě použít. Žalobce upozorňoval také na další vady řízení a vznášel i námitky věcné.

Žalovaný ve vyjádření mj. nesouhlasil s žalobcovým tvrzením o nepříslušnosti Českého báňského úřadu: ustanovení § 38 odst. 5 písm. a) zákona č. 61/1988 Sb. dle jeho názoru takový postup umožňuje. K žalobě se vyjádřilo i město K. (osoba zúčastněná na řízení). K námitce nepříslušnosti konstatovalo, že se žalobce mylně domnívá, že správní orgán postupoval dle § 38 odst. 5 písm. a) zákona č. 61/1988 Sb. Ze spisu i z napadeného rozhodnutí je zřejmé, že žalovaný postupoval podle § 50 správního řádu, tedy rozhodoval z důvodu nečinnosti Obvodního báňského úřadu v Plzni.

Nejvyšší správní soud, který věc převzal k dokončení řízení (§ 132 s. ř. s.), přezkoumal napadené rozhodnutí, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k názoru, že žaloba je důvodná.

Z odůvodnění:

Ze spisového materiálu vyplynulo, že dnem 3. 12. 1996 bylo na základě žalobcovy žádosti o povolení hornické činnosti – zajištění důlního díla vzniklého vyhledáváním a průzkumem výhradního ložiska Au a W rudy v k. ú. K. zahájeno u Obvodního báňského úřadu v Plzni řízení podle § 17 zákona č. 61/1988 Sb. Z důvodu neúplné žádosti bylo řízení ve smyslu § 17 odst. 3 cit. zákona dnem 16. 12. 1996 přerušeno, a to až do doby odstranění nedostatků podání. Dne 12. 3. 2001 byl žalobce opětovně vyzván k doplnění chybějících náležitostí, a to do 15. 4. 2001. Vyjádření, kterými žalobce odůvodňoval nemožnost splnění některých požadavků výzvy (současně probíhající soudní řízení správní o vyřešení předběžné otázky), nepovažoval orgán báňské správy za doplnění žádosti a tím i odstranění nedostatků podání; neshledal rovněž důvod k přerušení řízení dle § 29 s přihlédnutím k § 40 správního řádu. Dne 29. 6. 2001 vydal Český báňský úřad v Praze rozhodnutí, kterým s odkazem na postup dle § 38 odst. 5 písm. a) zákona č. 61/1988 Sb. zastavil podle § 17 odst. 5 cit. zákona řízení o povolení hornické činnosti uvedené v § 2 písm. c) cit. zákona – zajištění důlního díla vzniklého vyhledáváním a průzkumem výhradního ložiska Au a W rudy v k. ú. K. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce rozklad, který předseda Úřadu v řízení dle § 61 správního řádu zamítl rozhodnutím ze dne 21. 8. 2001. V odůvodnění tohoto žalobou napadeného rozhodnutí žalovaný uvádí, že návrh na zahájení řízení byl předložen věcně a místně příslušnému orgánu státní báňské správy – Obvodní

mu báňskému úřadu v Plzni, který rovněž vyzval organizaci k doplnění žádosti. Skutečnost, že rozhodnutí o zastavení řízení vydal Český báňský úřad, je odůvodněna nečinností správního orgánu, tedy postupem dle § 50 správního řádu. V dalším žalovaný převzal argumentaci obsaženou v rozhodnutí o zastavení řízení a vycházející především z okolností týkajících se ukončení průzkumné činnosti, resp. nesplnění povinnosti uložené organizaci v § 16 odst. 2 zákona č. 61/1988 Sb., a to tím, že organizace nevedla neprodleně použité nemovitosti do předešlého stavu a neuvědomila o tom vlastníka (správce) nemovitosti. Nemožná podjatost vedoucího pracovníka ústředního orgánu je odůvodněna tím, že právě naplnění požadavku zákona na vytvoření komise, která připravuje podklad pro rozhodnutí, má zajistit nejvyšší možnou míru objektivitu při rozhodování. Tato podmínka byla splněna a rozhodnutí bylo vydáno v souladu s návrhem komise.

Podle ustanovení § 17 odst. 1 zákona č. 61/1988 Sb. předkládá organizace žádost o povolení hornické činnosti uvedené v § 9 až § 11 a § 13 s předepsanou dokumentací a doklady obvodnímu báňskému úřadu. Neposkytuje-li předložená žádost a dokumentace dostatečný podklad k posouzení, vyzve obvodní báňský úřad organizaci k doplnění; nebyla-li žádost ve stanovené lhůtě doplněna, obvodní báňský úřad zastaví řízení o povolení hornické činnosti.

Orgány státní báňské správy jsou podle § 38 odst. 1 cit. zákona Český báňský úřad v Praze a obvodní báňské úřady s územní působností vymezenou dle § 38 odst. 2; věcnou působnost orgánů státní báňské správy vymezují potom § 39 – § 41 cit. zákona.

Podle § 38 odst. 5 cit. zákona může Český báňský úřad v zájmu zhospodárnění výkonu státní báňské správy nebo v jejím důležitém zájmu a) pověřit plněním některých úkolů státní báňské správy jiný než místně příslušný obvodní báňský úřad nebo je sám převzít, b) pověřit obvodní báňský úřad některými úkoly, které jinak přísluší Českému báňskému úřadu.

Úkoly, které plní Český báňský úřad, resp. obvodní báňské úřady, tzn. jejich věcnou působnost, vymezuje § 40, resp. § 41 cit. zákona.

Kritérium věcné působnosti určuje, jaký druh správních úřadů a jakého stupně je příslušný provést celé správní řízení a vydat správní rozhodnutí, přičemž správní orgán musí dbát na dodržení své věcné příslušnosti v celém průběhu řízení. Není vyloučeno, aby některé procesní úkony tam, kde to zákon připouští, vykonal věcně i místně nepříslušný správní úřad (např. provedením procesního úkonu dožadání). Při provedení takových jednotlivých úkonů však nedochází ke změně místní ani věcné příslušnosti. Nejedná se v daném případě o delegaci, která by zakládala věcnou, resp. místní příslušnost správnímu orgánu, jemuž by jinak ze zákona nenáležela. Věcně příslušný správní úřad nemůže tak postoupit věc k projednání a rozhodnutí ani správnímu úřadu vyššího či nižšího stupně, ani správnímu úřadu jiného druhu s výjimkou, kdy tak výslovně stanoví zákon.

Z ustanovení § 38 odst. 5 zákona č. 61/1988 Sb. nelze podle názoru Nejvyššího správního soudu dovodit dostatek kompetence Českého báňského úřadu k vydání rozhodnutí o zastavení řízení podle § 17 odst. 5 cit. zákona v ří-

zení zahájeném Obvodním báňským úřadem v Plzni jakožto orgánem věcně i místně příslušným.

Z právní úpravy účinné v době rozhodování správních úřadů jednoznačně vyplynula místní i věcná příslušnost Obvodního báňského úřadu v Plzni pro řízení ve věci; ustanovení § 1 odst. 2 vyhlášky Českého báňského úřadu č. 15/1995 Sb., o oprávnění k hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem, ze dne 3. 1. 1995 stanoví, že k vydání oprávnění je místně příslušný obvodní báňský úřad, v jehož obvodu působnosti má právnická nebo fyzická osoba sídlo, popř. místo podnikání nebo bydliště. Není-li takové místo na území České republiky, řídí se příslušnost podle místa zamýšlené činnosti, k níž je oprávnění třeba. Obvody působnosti obvodních báňských úřadů byly vymezeny vyhláškou Českého báňského úřadu č. 56/1982 Sb. ze dne 27. 4. 1982, kterou se určují obvody působnosti obvodních báňských úřadů, se změnami provedenými vyhláškou Českého báňského úřadu č. 120/1993 Sb. ze dne 31. 3. 1993. Co se rozumí úkoly státní báňské správy, lze zcela nepochybně seznat mimo jiné i z posledně citovaného právního předpisu: právě zde Český báňský úřad stanoví výslovně podle § 38 odst. 5 písm. a) zákona č. 61/1988 Sb. v čl. I bodu 1 odst. 2 změnu v místní působnosti, neboť plněním úkolů státní báňské správy při kontrole plnění povinností vyplývajících z právních předpisů, které upravují výrobu výbušnin, se pověřuje Obvodní báňský úřad v Příbrami (speciální působnost založená tomuto báňskému úřadu byla zachována, resp. byla rozšířena i vyhláškou Českého báňského úřadu č. 306/2002 Sb., kterou se určují obvody působnosti obvodních báňských úřadů, jíž byly výše citované předpisy

zrušeny). Logickým výkladem ustanovení § 38 odst. 5 písm. a) a b) zákona č. 61/1988 Sb. – přičemž tato ustanovení je nutno vykládat v kontextu – nelze dospět k jinému závěru, než že úkolem, který na sebe je oprávněn Český báňský úřad převzít, je pouze taková rozhodovací, dozorová nebo povolovací činnost jako celek, která je obsahem zákonem vymezené věcné působnosti obvodního báňského úřadu. Jazykovým výkladem samotného slova „úkoly báňské správy“, jakož ani obsahem tohoto výrazu, nelze dospět k závěru, který učinil správní orgán, a to, že takovým úkolem je i jednotlivý úkon správního úřadu. Z takového výkladu by bylo možno dovodit, že i některé úkony Českého báňského úřadu jakožto ústředního orgánu státní báňské správy mohou činit obvodní báňské úřady. Takový výklad *ad absurdum* je nutno odmítnout. Správní orgán jinak nepřislušný k rozhodnutí je oprávněn provést v řízení jednotlivé úkony, resp. i rozhodnout ve věci samé, ale v takovém případě se nejedná o rozhodování správního orgánu v rámci „přenesené působnosti“, jak má na mysli ustanovení § 38 odst. 5 cit. zákona.

Podle § 44 správního řádu může správní orgán požádat o provedení jednotlivých úkonů v řízení mimo obvod své působnosti jiný správní úřad téhož nebo nižšího stupně, tzn. úřad jinak místně, resp. věcně nepřislušný (např. provedení důkazů, místního ohledání, svědecké výpovědi apod.). V důsledku dožadání však nedochází k delegaci příslušnosti.

Podle § 50 správního řádu je za situace, kdy je správní orgán příslušný k rozhodnutí nečinný, a za předpokladu, že to povaha věci dovoluje a nápravy nelze dosáhnout jiným způsobem, možné, aby správní orgán, který by byl jinak oprávněn

něn rozhodnout o odvolání, sám ve věci rozhodl.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že v projednávané věci se v případě rozhodnutí Českého báňského úřadu podle § 17 odst. 5 zákona č. 61/1988 Sb. nejednalo o úkon dle § 44, resp. § 50 správního řádu. Bylo-li rozhodnutí vydáno – jak je označeno i v jeho výroku a sám žalovaný tak znovu uvádí i ve svém vyjádření – podle ustanovení § 38 odst. 5 písm. a) zákona č. 61/1988 Sb., učinil tak orgán věcně nepříslušný. Pokud žalovaný v odůvodnění napadeného rozhodnutí odůvodňuje postup správního orgánu ve smyslu ustanovení § 50 správního řádu, činí tak zcela mimo výrok rozhodnutí, které přezkoumával. Žalovaný se nikterak v rozhodnutí o rozkladu nezabýval žalobcovou námitkou o nepřislušnosti úřadu k vydání rozhodnutí a namísto toho odůvodnil postup při vydání rozhodnutí skutečností, která v řízení nebyla uplatněna. Ačkoli sám žalovaný uvádí, že povinností správního orgánu rozhodujícího o rozkladu je v souladu s § 59 odst. 1 správního řádu přezkoumat napadené rozhodnutí v celém rozsahu, a správní orgán nemůže být proto vázán pouze tím, co v rozkladu uvede některý z účastníků, sám této povinnosti nedostál, neboť se nejen nevypořádal dostatečně se všemi námitkami v rozkladu uplatněnými, ale nezabýval se ani skutečnostmi, které je povinen zkoumat z moci úřední, a to především tím, zda jsou splněny základní podmínky řízení, mezi jinými i věcná příslušnost.

Uvádí-li žalovaný, že rozhodl na základě § 50 správního řádu, nelze takový postup dovodit nejen ze samotného rozhodnutí Českého báňského úřadu, v němž je ve výroku odkazováno na postup dle § 38 odst. 5 zákona č. 61/1988 Sb., ale ani

ze spisového materiálu a ani z průběhu samotného řízení. Odůvodnění podle § 47 odst. 3 správního řádu musí obsahovat skutečnosti, které byly podkladem pro rozhodnutí, a správní orgán musí uvést, jakými úvahami byl veden při hodnocení důkazů a při použití právních předpisů, na základě kterých rozhodoval. Smyslem odůvodnění správního orgánu je doložení správnosti i zákonnosti postupu správního úřadu, jakož i vydání správního rozhodnutí. Odůvodnění žalobou napadeného rozhodnutí však obsahuje skutečnosti, kterými je stvržována správnost postupu správního orgánu, jenž však v řízení před tímto orgánem nebyl vůbec uplatněn, a to při použití právního předpisu, podle kterého v meritru věci nebylo postupováno.

Předseda Úřadu si patrně byl vědom chybného postupu orgánu I. stupně, když ve svém rozhodnutí poukázal na ustanovení § 50 správního řádu; tím však nemohl bez dalšího napravit pochybení, jehož se orgán I. stupně dopustil. Podstata porušení zákona správním orgánem I. stupně nespočívala v záměně procesních předpisů, nýbrž v aťrahoování pravomoci v oblasti hmotného práva, jež však správnímu orgánu nebyly zákonem vyhrazeny, neboť aplikoval § 38 odst. 5 zákona č. 61/1988 Sb. domnívaje se, že mezi jeho pravomoci patří vstoupit do probíhajícího správního řízení a ukončit je. Bylo úkolem žalovaného, aby v rozkladovém řízení toto pochybení označil a rozhodnutí správního orgánu I. stupně zrušil. Namísto toho žalovaný vytčené pochybení konvertoval do podoby procesního postupu, jež je dle výše citovaného ustanovení správního řádu možný. Takovýto postup však soud neshledává správným a odpovídajícím zákonu. Soud proto rozhodnutí předsedy Úřadu zrušil pro vady řízení; z důvodu procesní eko-

nomie zrušil i rozhodnutí správního orgánu I. stupně, a to pro nezákonnost [§ 76 odst. 1 písm. c) a § 78 odst. 3 s. ř. s.] (aty)

263

Služební poměr: rozhodné období pro zjištění průměrného hrubého měsíčního platu

k § 143 odst. 3 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 254/2002 Sb. (v textu též „zákon o vojácích z povolání“)

Účelem druhé věty § 143 odst. 3 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, není nic jiného než stanovit pro zvláštní případ, kdy služební poměr skončil posledním dnem kalendářního roku, že v tomto případě je možné vycházet z průměrného platu za rok, v němž zanikl služební poměr. I v tomto případě je na správním orgánu, aby porovnal, zda výpočet podle věty první části před středníkem uvedeného ustanovení není pro účastníka řízení výhodnější.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2004, čj. 5 A 53/2002-28)

Věc: Miloslav H. v B. proti Ministerstvu obrany o odchodné a o výsluhový příspěvek.

Vojenský úřad sociálního zabezpečení ve dvou rozhodnutích ze dne 31. 1. 2002 přiznal žalobci od 1. 1. 2002 odchodné v částce 228 666 Kč a výsluhový příspěvek v částce 15 626 Kč.

Ministerstvo obrany žalobou napadenými rozhodnutími ze dne 28. 3. 2003 zamítlo žalobcovu odvolání a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdilo.

Žalobce namítal, že jeho služební poměr zanikl podle ustanovení § 19 odst. 1 písm. d) zákona o vojácích z povolání dnem 31. 12. 2001, přičemž mu vznikl nárok na výsluhové náležitosti za dobu 22 let. Na základě toho vydal Vojenský úřad sociálního zabezpečení dne 31. 1. 2002 shora označená rozhodnutí o přiznání odchodného a výsluhového příspěvku. Pro výpočet obou výsluhových náležitostí byl stanoven průměrný měsíční hrubý plat podle ustanovení § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání, a to

podle věty druhé. Průměrný měsíční plat byl tak zjištěn za celý kalendářní rok 2001. Proti těmto rozhodnutím podal žalobce odvolání, neboť měl za to, že Vojenský úřad sociálního zabezpečení při aplikaci tohoto ustanovení nepostupoval správně. V ustanovení § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání se praví, že průměrným měsíčním hrubým platem je průměrný měsíční plat stanovený podle zvláštních právních předpisů, kterým je ustanovení § 17 zákona č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělků, ve znění zákona č. 74/1994 Sb. Je-li to pro vojáka z povolání výhodnější, je průměrným měsíčním hrubým platem průměrný měsíční hrubý plat za kalendářní rok, který předchází roku, v němž zanikl služební poměr. Zanikne-li služební poměr posledním dnem kalendářního roku, zjišťuje se průměrný měsíční hrubý plat z tohoto kalendářního roku. Zákonná dikce tedy dává možnost použít pro výpočet prů-

měrného měsíčního hrubého platu dvě různá období, a to kalendářní čtvrtletí nebo kalendářní rok; vždy se však použije pro výpočet průměrného měsíčního hrubého platu to rozhodné období, které je pro vojáka z povolání výhodnější. Protože pro žalobce byl podle jeho názoru výhodnější výpočet průměrného měsíčního hrubého platu za kalendářní čtvrtletí, požadoval žalobce ve svých odvoláních provedení takového výpočtu.

Odvolací orgán však podaným odvoláním nevyhověl a napadená rozhodnutí Vojenského úřadu sociálního zabezpečení potvrdil v celém rozsahu. V těchto rozhodnutích žalovaný shodně konstatoval, že v případě skončení služebního poměru dnem 31. 12. 2001 nelze aplikovat obecnou právní úpravu uvedenou v zákoně č. 1/1992 Sb., ale je nutné použít speciální úpravu stanovenou ve větě druhé ustanovení § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání. Text této věty podle žalovaného striktně určuje v návaznosti na splnění zcela konkrétní podmínky – doby skončení služebního poměru – konkrétní, jedinečný, speciální výpočet průměrného měsíčního hrubého platu, aniž by odkazoval na užití zvláštních předpisů, jak tomu je např. ve větě první. Žalovaný tak dospěl k závěru, že pro výpočet průměrného měsíčního hrubého platu je rozhodným obdobím pouze celý kalendářní rok 2001.

Žalobce považuje výklad tohoto ustanovení provedený žalovaným za nesprávný. Podle jeho názoru je nezbytné první i druhou větu tohoto ustanovení vykládat ve vzájemné souvislosti. Věta druhá v žádném případě není speciálním ustanovením k větě první v tom směru, že by vylučovala použití rozhodného období kalendářního čtvrtletí, ale pouze speciálním ustanovením k použití

konkrétního kalendářního roku. Podle druhé části věty první by totiž v případě skončení služebního poměru dnem 31. 12. 2001 byl rozhodným obdobím celý kalendářní rok 2000, což zákonodárce zjevně nechtěl připustit. Proto byla do textu druhé věty zařazena taková formulace, aby v případě skončení služebního poměru posledním dnem v kalendářním roce byl rozhodným obdobím tento kalendářní rok, a nikoli kalendářní rok předcházející. Přistoupení na výklad předmětného ustanovení použitý Ministerstvem obrany by ve svém důsledku vedlo k neodůvodněnému rozdělení vojáku z povolání, kterým zanikl služební poměr, do dvou skupin. Jedna skupina by měla možnost použití výhodnějšího výpočtu průměrného měsíčního hrubého platu, zatímco druhá nikoli. Toto znevýhodnění určité skupiny vojáku z povolání nebylo, a ani nemohlo být, záměrem zákonodárce; proto je třeba výklad Ministerstva obrany odmítnout. Jiný postup by jednoznačně vedl k porušení ústavní zásady stejného zacházení a rovnosti v právech.

Žalovaný ve vyjádření k žalobě obdobně jako ve svých rozhodnutích poukázal na to, že vzhledem ke skutečnosti, že žalobcův služební poměr skončil dnem 31. 12. 2001, nelze aplikovat obecnou právní úpravu stanovenou zákonem č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výděлку, ve znění pozdějších předpisů, na kterou odkazuje poznámka pod čarou č. 30 začleněná ve větě první v § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání. Ustanovení § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání rozeznává dva základní způsoby určení průměrného měsíčního hrubého platu. V prvé řadě obecný způsob podle věty první § 143 odst. 3 tohoto zákona, kdy je prostřednictvím poznámky pod čarou č. 30 odkázáno na obecný předpis

(který řeší problematiku stanovování průměrů pro pracovněprávní účely obecně), jímž je zákon č. 1/1992 Sb., podle něž je z důvodu objektivizace výše průměrného měsíčního hrubého platu umožněno ještě provést porovnání s průměrným měsíčním hrubým platem za kalendářní rok, který předchází roku, v němž zanikl služební poměr, a přiznat vojáku z povolání na základě kritéria výhodnosti výhodnější průměrný měsíční hrubý plat. Dále se jedná o speciální způsob podle věty druhé § 143 odst. 3 citovaného zákona, kdy se při splnění konkrétně určené podmínky „Zanikne-li služební poměr posledním dnem kalendářního roku ...“ zjišťuje průměrný měsíční hrubý plat „... z tohoto kalendářního roku“, aniž by text právní normy odkazoval na užití zvláštních právních předpisů a aniž by tento text obsahoval nutnost užití nějakého kritéria výhodnosti nebo nutnost porovnání s jinak určeným průměrným měsíčním hrubým platem (např. podle věty první § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání) z důvodu objektivizace průměrného měsíčního hrubého platu (jako v případě určení podle věty první § 143 odst. 3 tohoto zákona). Při obecném způsobu určení průměrného měsíčního hrubého platu je rozhodným obdobím předchozí kalendářní čtvrtletí, v němž je podíl proměnlivých složek platu značně různorodý, a z časového hlediska ne zcela objektivně odráží vypočtený měsíční průměr. Proměnlivé složky platu v něm mohou, ale nemusí být vyplaceny. Jak v obecném způsobu (podle věty první § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání), tak ve speciálním způsobu (podle věty druhé § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání), je z uvedeného důvodu speciálním a do značné míry objektivnějším kritériem rozhodné období kalendářního roku. V obecném způsobu se na základě kritéria vý-

hodnosti rozšiřuje užitá obecná právní úprava provedená zákonem č. 1/1992 Sb. o další rozhodné období, vyplývající přímo z textu právní normy zákona o vojácích z povolání (speciální právní úpravy ve vztahu k zákonu č. 1/1992 Sb.) o „... kalendářní rok, který předchází roku, v němž zanikl služební poměr“, a podle kritéria výhodnosti umožňuje přiznat spočítaný výhodnější průměrný měsíční hrubý plat. Pokrývá se tedy situace, kdy v obecném rozhodném období (předchozí kalendářní čtvrtletí) nebyly vyplaceny proměnlivé složky platu a tato situace se objektivizuje použitím speciálního rozhodného období (kalendářní rok, který předchází roku, v němž zanikl služební poměr), v němž vždy s vysokou pravděpodobností byly vyplaceny proměnlivé složky platu. Speciální způsob podle věty druhé § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání již takovouto objektivizaci nevyžaduje, a proto zde již není v textu právní normy stanoveno žádné kritérium výhodnosti nebo nutnost porovnání s jinak určeným průměrným měsíčním hrubým platem. Vzhledem ke skutečnosti, že žalobcův služební poměr skončil dnem 31. 12. 2001, byla v rámci rozhodování v I. stupni správně aplikována věta druhá § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání a v odvolacím řízení nebylo shledáno porušení právních norem a vydané rozhodnutí bylo potvrzeno v celém rozsahu. V závěru svého vyjádření pak žalovaný poukázal na to, že použití obecného způsobu (předchozí kalendářní čtvrtletí) žalovanému nikdy nevyhovovalo, neboť krátký časový úsek zkresloval vypočtení průměru platu. To bylo jedním z důvodů pro novelizaci § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání, provedenou zákonem č. 254/2002 Sb.

Nejvyšší správní soud, který věc podle § 132 s. ř. s. převzal k dokončení ří-

zení, obě napadená rozhodnutí žalovaného pro nezákonnost zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.).

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 143 odst. 3 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění účinném v době vydání napadených rozhodnutí, je průměrným měsíčním hrubým platem průměrný plat stanovený podle zvláštních předpisů (§ 17 zákona č. 1/1992 Sb., o mzdě, odměně za pracovní pohotovost a o průměrném výdělků, ve znění zákona č. 74/1994 Sb.); je-li to pro vojáka výhodnější, je průměrným měsíčním hrubým platem průměrný měsíční plat za kalendářní rok, který předchází roku, v němž zanikl služební poměr. Zanikne-li služební poměr posledním dnem kalendářního roku, zjišťuje se průměrný měsíční hrubý plat z tohoto kalendářního roku.

Pro závěr žalovaného, že se jedná o dva odlišné případy výpočtu průměrného platu, by mohl do určité míry svědčit gramatický výklad tohoto ustanovení, kdy v první větě, v částech rozdělených středníkem, jsou uvedeny dvě možnosti výpočtu průměrného platu (prvá s poukazem na zákon č. 1/1992 Sb.), kdežto

v druhé větě, bez výslovného odkazu na větu první, je uvedena toliko jedna možnost tohoto výpočtu. V daném případě je však nutno vycházet především z logického výkladu, a to zejména ze smyslu tohoto ustanovení. Účelem věty druhé není totiž nic jiného než pro zvláštní případ, že služební poměr skončil posledním dnem kalendářního roku, stanovit, že v tomto případě je možno vycházet z průměrného platu za kalendářní rok, v němž zanikl služební poměr, neboť v tomto případě služební poměr trval až do konce tohoto kalendářního roku a není důvodu průměrný plat počítat za kalendářní rok předchozí. Jedná se tedy o zvláštní úpravu toliko ve vztahu k úpravě ve větě první v části za středníkem. I v tomto případě bylo na správním orgánu, aby porovnal, zda výpočet podle věty první části před středníkem ustanovení § 143 odst. 3 zákona o vojácích z povolání není pro žalobce výhodnější. Žalobci je nutno přisvědčit i v argumentaci, že výklad žalovaného by znamenal nejen nepřiměřené, ale i nelogické znevýhodnění skupiny vojáků z povolání, u kterých došlo ke skončení služebního poměru posledním dnem kalendářního roku, oproti ostatním vojákům (např. těm, u kterých byl služební poměr ukončen dnem 1. ledna toho kterého roku).

(oda)

264

Daň z příjmů: výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů

k § 23 odst. 1 a § 24 odst. 1 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona č. 35/1993 Sb., zákona č. 323/1993 Sb., zákona č. 259/1994 Sb. a zákona č. 149/1995 Sb. (v textu též „zákon o daních z příjmů“)

Z ustanovení § 24 odst. 1 zákona ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, nelze dovodit, že vynaložené výdaje se vždy musí reálně projevit v příjmech daňového poplatníka, tzn. že mezi výdaji a příjmy nutně existuje

vztah přímé úměry. Smysl tohoto ustanovení však zjevně spočívá v tom, že se musí jednat o výdaje za tímto účelem vynaložené. Proto také ustanovení § 23 odst. 1 stejného zákona při vymezení základu daně hovoří o respektování „věcné a časové souvislosti“ příjmů a výdajů v daném zdaňovacím období. Mezi těmito výdaji a očekávanými příjmy tak musí existovat přímý a bezprostřední vztah; v opačném případě se pojmově nemůže jednat o výdaje vynaložené na dosažení, udržení či zajištění příjmů.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 1. 4. 2004, čj. 2 Afs 44/2003-73)

Prejudikatura: Soudní judikatura ve věcech správních č. 250/1998, č. 284/1998, č. 331/1998.

Věc: Anna S. ve V. proti Finančnímu ředitelství v Ostravě o daň z příjmů, o kasační stížnosti žalobkyně.

Finanční úřad v Opavě platebním výměrem ze dne 12. 6. 2001 stanovil žalobkyni daň z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 1996 ve výši 271 520 Kč.

Finanční ředitelství v Ostravě rozhodnutím ze dne 28. 5. 2002 zamítlo odvolání žalobkyně proti rozhodnutí správního orgánu I. stupně. V odůvodnění tohoto rozhodnutí především konstatovalo, že zákonným předpokladem pro to, aby částka uvedená v účetnictví mohla být odečtena pro zjištění základu daně dle ustanovení § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, je skutečnost, že se jedná o výdaj vynaložený na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. Skutečnosti mající vliv na posouzení daňové účinnosti jednotlivých výdajů a stanovení základu daně musí být věrohodně prokázány, což bylo povinností stěžovatelky. V daném případě však byl pouze vypracován marketingový přehled, který byl ze dvou třetin opsán z odborných publikací, přičemž převážná část údajů se týkala neaktuálního období a pro svou výhradně teoretickou hodnotu nemohla mít praktické uplatnění. Proto žalovaný dospěl k závěru, že stěžovatelka neprokázala vzájemnou souvislost vyna-

ložených výdajů s dosaženými příjmy. Žalovaný navíc uvedl, že ačkoliv předmětná smlouva byla podepsána v dubnu roku 1996 a na jejím základě měla stěžovatelka německé firmě zaplatit 50 % sjednané částky po obdržení smlouvy a 50 % po předložení zprávy a poskytnutí informací, číselná řada vystavených faktur nezaručuje věrohodnost tohoto obchodního případu, neboť faktura vystavená dne 12. 4. 1996 je evidována pod č. 1212/95 a faktura ze dne 15. 7. 1996 pod č. 3001/96. Ze všech uvedených důvodů proto žalovaný konstatoval, že služby od společnosti N. byly deklarovány pouze formálně, tzn. bez věcného obsahu.

Krajský soud v Ostravě v kasační stížnosti napadeném rozsudku ze dne 9. 7. 2003, jímž správní žalobu zamítl, především uvedl, že v daňovém řízení byla respektována zásada volného hodnocení důkazů. Základní podmínkou pro odečtení výdajů podle ustanovení § 24 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. je skutečnost, že výdaje skutečně byly vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů. V daném případě však stěžovatelka splnění této podmínky neprokázala, neboť samotný záměr obchodovat

s řepkou olejkou v SRN není možno považovat za dostačující. Stěžovatelka totiž nepožádala žádný peněžní ústav o poskytnutí úvěru za tímto účelem a nepožádala ani o povolení obchodovat s předmětnou komoditou v zahraničí. Ostatně i samotná stěžovatelka uvedla, že na základě zmíněné marketingové studie neměla nikdy žádné příjmy.

Stěžovatelka v kasační stížnosti uplatnila důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tzn. namítala nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Namítanou nezákonnost spatřovala stěžovatelka v nesprávném posouzení zařazení a zaúčtování částky 855 883,41 Kč do celkových výdajů. Tato částka je tvořena úhradou faktury č. 1212/95 ze dne 7. 5. 1996 ve výši 432 846,05 Kč a úhradou faktury č. 3001/96 ze dne 5. 11. 1996 ve výši 423 037,36 Kč. K úhradě obou částek došlo na základě stěžovatelčina závazku vyplývajícího z poradenské a marketingové smlouvy ze dne 12. 4. 1996, sjednané mezi stěžovatelkou a zahraniční společností N. Stěžovatelka se domnívala, že důvodem neuznání uvedených výdajů dle ustanovení § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů nemůže být skutečnost, že se plánovaný vývoz komodity zboží neuskutečnil, tzn. že stěžovatelka z toho neměla žádné příjmy. Úspěšnost jejího podnikání byla založena především na zjištění předpokladů pro vývoz řepky olejky a základem pro další obchodní spolupráci měla být předmětná marketingová studie. Provedená úhrada dohodnuté ceny za vyhotovení marketingové studie je proto výdajem dle ustanovení § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, tedy výdajem na dosažení zdanitelných příjmů.

Ze soudního a správního spisu se podává tento skutkový příběh: ze zprávy o kontrole provedené Finančním úřadem v Opavě u stěžovatelky především vyplývá, že za rok 1996 se doměřuje dodatečný odvod daně z příjmů fyzických osob ve výši 271 520 Kč. Kontrolou účetnictví totiž bylo zjištěno, že stěžovatelka do výdajů ovlivňujících základ daně zaúčtovala částku 855 883,41 Kč (47 200 DEM) za poradenství na základě poradenské a marketingové smlouvy, uzavřené dne 12. 4. 1996 se společností N. Tato náhodně vybraná firma měla pro stěžovatelku zajistit a zprostředkovat informace nutné pro vývoz a prodej řepky olejky na německém trhu. Předmětem smlouvy je získávání spolupracovníků a zákazníků na trzích ES, vypracování marketingové analýzy pro oblast ES, hledání vhodných odběratelů pro vyrobené produkty a zkoumání bonity těchto zákazníků a konečně poradenství o reklamních a dalších opatřeních ke stimulování prodeje. Stěžovatelka byla vyzvána k předložení všech důkazních prostředků prokazujících plnění předmětu smlouvy, což však neučinila. Správce daně konstatoval, že k získání spolupracovníků a zákazníků na trzích ES vůbec nedošlo. Ke zpracování marketingové analýzy uvedl, že tento přehled poskytuje toliko obecné zhodnocení produkce a situace na trhu ES a ČR a dále obsahuje staré poznatky týkající se pěstování řepky olejky v letech 1967–1974 a popis využití této plodiny ke zpracování na bionaftu v ČR v letech 1991–1994. Přitom bylo zjištěno, že tento marketingový přehled byl zčásti opsán z publikace „Rapeseed Canada's Cinderella Crop“ z roku 1974 a z článků z časopisu Mechanizace zemědělství č. 6/1993. Marketingový přehled sice obsahuje seznam jedenácti zpracovatelů řepkového oleje na bionaftu, nicméně není uveden žádný doklad o tom,

že by tito zpracovatelé byli zkontaktováni. Německá společnost rovněž nezkoumala bonitu odběratelů a nebyl naplněn ani předmět smlouvy týkající se poradenství o reklamních opatřeních. Stěžovatelka navíc nepožádala ani o vývozní licenci, která by prokazovala, že se vývoz řepky olejky může uskutečnit, přičemž dle vlastního tvrzení stěžovatelka od úmyslu obchodovat v této oblasti upustila pro nedostatek finančních prostředků na nákup semene. Proto správce daně dospěl k závěru, že stěžovatelka podle ustanovení § 31 odst. 9 daňového řádu neprokázala, že zmíněná německá společnost vyfakturovanou činnost skutečně realizovala.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou podle poslední věty § 110 odst. 1 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Předně je nutno uvést, že stěžovatelka uplatňuje kasační důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Podle písm. a) citovaného ustanovení lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

V daném případě je namítána nesprávná interpretace a aplikace ustanovení § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Podle tohoto ustanovení „výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy. Ve výdajích na dosažení, zajištění a udržení příjmů nelze uplatnit výdaje, které již byly v předchozích zdaňovacích obdobích ve výdajích na dosa-

žení, zajištění a udržení příjmů uplatněny. Pokud poplatník účtuje v souladu se zvláštním právním předpisem některé účetní operace kompenzovaně, posuzují se náklady, jejichž uznatelnost je limitována vyšší příjmů s nimi souvisejících, obdobně, jako by byly účtovány odděleně náklady a výnosy“. Z hlediska stěžovatelky se jeví sporným výklad první věty citovaného ustanovení, neboť se domnívá, že rozhodující v daném případě musí být skutečnost, že uhradila dohodnutou cenu za vyhotovení marketingové studie (resp. sjednanou smluvní cenu), a nikoliv to, že se plánovaný vývoz produktů neuskutečnil, a že tedy v této souvislosti nedosáhla žádných příjmů.

K interpretaci citovaného ustanovení Nejvyšší správní soud pro stručnost odkazuje na ustálenou správní judikaturu (viz např. rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 4. 1998, čj. 10 Ca 72/98-20, rozsudek stejného soudu ze dne 9. 9. 1997, čj. 10 Ca 206/97-28, rozsudek Krajského soudu v Ústí n. L. ze dne 21. 7. 1994, čj. 16 Ca 248/94-13, rozsudek stejného soudu ze dne 8. 10. 2003, čj. 15 Ca 79/2001-17), od které neshledává důvod se v této věci odchýlit a podle níž je daňovým výdajem pouze takový výdaj, který byl vynaložen za účelem dosažení zdanitelných příjmů. Prokázat výdaje na dosažení příjmů je povinností daňového subjektu, přičemž povinností správce daně je dbát na úplné zjištění rozhodných skutečností. Pro zjištění, zda daňový subjekt vynaložil určitý výdaj za účelem zajištění, dosažení a udržení příjmů, a zda jde tedy o výdaj daňový, či zda se jedná o fiktivní obchod, musí finanční orgán zhodnotit všechny shromážděné skutkové podklady v souladu s § 2 odst. 3 daňového řádu a se zásadami formální logiky.

V souzené věci Nejvyšší správní soud konstatuje, že základní příčina, proč uvedené a vyfakturované částky nemohly být považovány za výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, spočívala nikoliv v tom, že stěžovatelka z vynaložené částky neměla žádné příjmy, jak se domnívá v kasační stížnosti, nýbrž že neprokázala, že zmíněná německá společnost vyfakturovanou činnost vůbec realizovala. Jinak řečeno: z ustanovení § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů skutečně nelze dovodit, že vynaložené výdaje se vždy musí reálně projevit v příjmech daňového poplatníka, tzn. že mezi výdaji a příjmy nutně existuje vztah jakési přímé úměry. Smysl tohoto ustanovení však zjevně spočívá v tom, že se musí jednat o výdaje za tímto účelem vynaložené. Proto také ustanovení § 23 odst. 1 stejného zákona při vymezení základu daně hovoří o respektování „věcné a časové souvislosti“ příjmů a výdajů v daném zdaňovacím období. Mezi těmito výdaji a očekávanými příjmy tak musí existovat přímý a bezprostřední vztah; v opačném případě se pojmově nemůže jednat o výdaje vynaložené na dosažení, udržení či zajištění příjmů. Pokud by totiž byl akceptován výklad opačný, tzn. mezi výdaji a očekávanými příjmy by přímý vztah existovat nemusel, mohlo by to v praxi vést k uzavírání fiktivních závazků a k podobným

formám jednání, přímo porušujícím zákon či přinejmenším obcházejícím jeho smysl.

V daném případě bylo velmi pečlivě provedeným dokazováním – jehož závěry stěžovatelka v kasační stížnosti ostatně ani nezpochybňuje – zjištěno, že předmětná částka byla vynaložena toliko za marketingovou studii, která z hlediska svého obsahu zjevně nemohla být stěžovatelce s ohledem na její zvažované potenciální obchodní aktivity v SRN prospěšná (obsahovala totiž neaktuální a nekonkrétní teoretické poznatky, dostupné v odborné literatuře), a že další body smlouvy ze strany německé společnosti nebyly splněny vůbec. Není proto možno důvodně tvrdit, že se mohlo jednat o náklady vynaložené ve smyslu ustanovení § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Nejvyšší správní soud se tak zcela ztotožňuje s názorem Krajského soudu v Ostravě, že v posuzovaném daňovém řízení byla respektována zásada volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 3 daňového řádu) a že stěžovatelka neunesla svoje důkazní břemeno dle ustanovení § 31 odst. 9 stejného zákona, jelikož neprokázala, že předmětné výdaje byly skutečně vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů.

(ček)

265

Správní řízení: závaznost podkladového stanoviska

k § 31 odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění zákona č. 102/2000 Sb. (v textu též „zákon o pozemních komunikacích“)
k § 3, § 32 odst. 1 a § 47 správního řádu

Vyjde-li silniční správní úřad při svém rozhodování podle § 31 odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ze stanoviska Policie ČR, neporušuje § 3, § 32 odst. 1 ani § 47 spr. ř., neboť správní orgán je tímto sta-

noviskem vázán; nemůže do něho zasahovat, resp. nutit Policii ČR jeho obsah měnit.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 9. 2003, čj. 7 A 123/2002-28)

Věc: Společnost s ručením omezeným R. v P. proti Ministerstvu dopravy a spojů o prodloužení povolení k provozování reklamního zařízení v ochranném pásmu silnice.

Rozhodnutím Krajského úřadu Pardubického kraje ze dne 11. 6. 2002 nebylo žalobci prodlouženo povolení k provozování reklamního zařízení v ochranném pásmu silnice. Ministerstvo dopravy a spojů žalobou naříkaným rozhodnutím ze dne 11. 7. 2002 odvolání žalobce zamítlo a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdilo, neboť správní orgán tím, že respektoval negativní stanovisko Policie ČR, které je pro něj závazné, rozhodl v souladu se zákonem.

Žalobní námitky lze shrnout takto: Žalobce má za to, že splnil všechny podmínky stanovené v § 31 odst. 1 zákona o pozemních komunikacích. Dále namítal, že vyjádření dopravního inspektorátu nebylo v souladu s oficiálními údaji Ředitelství silnic a dálnic ČR v Brně, a proto bylo v rozporu s § 3 odst. 5 spr. ř. Podle názoru žalobce měl žalovaný přinutit dopravní inspektorát k respektování uvedené právní normy. Z těchto skutečností dovodil žalobce porušení § 3, § 32 odst. 1 a § 47 správního řádu.

Nejvyšší správní soud žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Pokud žalobce poukazuje na to, že splnil všechny zákonodárcem stanovené podmínky zákona o provozu na pozemních komunikacích, považuje Nejvyšší správní soud za postačující v této souvislosti uvést, že citovaný zákon stanoví pro povolení zřizování a provozování reklamních zařízení v § 31 odst. 1 také podmínky, jejichž splnění nemůže žalobce nijak ovlivnit, mimo jiné předchozí souhlas příslušného orgánu Policie ČR.

V prvním žalobním bodě žalobce namítal porušení § 3, § 32 odst. 1 a § 47 spr. ř., které podle jeho názoru spočívá v tom, že stanovisko Policie ČR není v souladu s oficiálními údaji, a žalovaný proto měl dopravní inspektorát přinutit k respektování § 3 odst. 5 spr. ř. Tímto způsobem nebyla porušena ustanovení § 3, § 32 odst. 1 a § 47 spr. ř. Porušení těchto ustanovení nelze spatřovat ani v tom, že silniční správní úřad I. stupně nepřinutil dopravní inspektorát k respektování § 3 odst. 5 spr. ř., protože takové oprávnění pro silniční správní úřad ze žádného právního předpisu nevyplývá.

(ci)

266

Spolkové právo: registrace občanského sdružení

k § 1 odst. 3 a § 8 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění zákona č. 300/1990 Sb., zákona č. 513/1991 Sb., zákona č. 68/1993 Sb. a zákona č. 151/2002 Sb.

I. Při posuzování naplnění podmínek nezbytných k registraci občanského sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, vychází správní orgán v souladu se zásadou zákonnosti z ustanovení tohoto zákona, nikoli z vlastního úsudku nebo domněnek, byť by se opíraly o skutečnosti správnímu orgánu známé z jeho předchozí rozhodovací činnosti; svůj postup rovněž zákonným způsobem odůvodní. Odůvodnění rozhodnutí, v němž správní orgán pouze opětovně odkazuje na skutečnost, že se vlastně jedná o založení organizace s mezinárodním prvkem, aniž se zabývá konkrétními důvody odmítnutí registrace podle § 8 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., nelze považovat za odůvodnění, v němž správní orgán přesvědčivě vyložil, která ustanovení tohoto zákona vzal za podklad svého právního názoru zaujatého ve věci.

II. Výčet subjektů, na něž se nevztahuje zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, obsažený v § 1 odst. 3 zákona č. 83/1990 Sb., je taxativní a nelze jej extenzivním výkladem rozšiřovat.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 11. 2003, čj. 7 A 13/2002-46)

Věc: Občanské sdružení T. proti Ministerstvu vnitra o registraci občanského sdružení.

Ministerstvo vnitra odmítlo dne 16. 1. 2002 registraci občanského sdružení T.

Proti tomuto rozhodnutí žalobce brojil žalobou, v níž napadal nezákonnost rozhodnutí; v odmítnutí registrace občanského sdružení spatřoval porušení základního práva na svobodné sdružování, zaručeného Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, Listinou základních práv a svobod a zákonem č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Namítal, že při vydání napadeného rozhodnutí nevycházel žalovaný z právního názoru Vrchního soudu v Praze. Ten ve svých rozsudcích zrušil dvě rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 6. 1996 a ze dne 30. 8. 1999, jimiž žalovaný odmítl registraci občanského sdružení, a v obou případech vrátil věc žalovanému k dalšímu řízení. Samotná skutečnost, která byla v předchozích řízeních důvodem pro odmítnutí registrace – podání návrhu na povolení organizace s mezinárodním prvkem podle zákona č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v Československé

socialistické republice, ve znění pozdějších předpisů – nemůže být důvodem k odmítnutí registrace. Žalovaný nijak neprokázal a neodůvodnil účelovost podané žádosti, již tvrdil.

Skutkový děj je tvořen především těmito rozhodnými skutečnostmi:

Ministerstvo vnitra rozhodnutím ze dne 24. 6. 1996 odmítlo podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, registraci občanského sdružení T. Svě rozhodnutí odůvodnilo tak, že se jedná o návrh shodný s žádostí o povolení zřídit organizaci cizích státních příslušníků s totožným názvem podle zákona č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v Československé socialistické republice, ve znění pozdějších předpisů; tuto žádost zamítlo Ministerstvo vnitra rozhodnutím ze dne 15. 12. 1995 vzhledem k tomu, že nebylo dosaženo zákonem požadované dohody s Ministerstvem zahraničních věcí, které nepovažovalo ze zahraničně politických důvodů za

vhodné, aby na území České republiky byla vyvíjena činnost organizace cizích státních příslušníků. Proti tomuto rozhodnutí byl podán opravný prostředek, o němž Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 23. 3. 1999 rozhodl tak, že rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 24. 6. 1996 zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení. Uvedl přitom, že jelikož zákon č. 83/1990 Sb. výslovně neupravuje postup při rozhodování o návrhu na registraci občanského sdružení, který je ve skutečnosti žádostí o zřízení organizace s mezinárodním prvkem podle zákona č. 116/1985 Sb., bylo by při zamítnutí takové žádosti nutné uchýlit se k analogickému postupu podle § 8 odst. 1 písm. a) zákona č. 83/1990 Sb. Vrchní soud vytkl Ministerstvu vnitra též nedostatečné odůvodnění použití § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 83/1990 Sb. Dne 30. 8. 1999 vydalo Ministerstvo vnitra rozhodnutí, jímž byla opětovně podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, registrace odmítnuta. I proti tomuto rozhodnutí brojil žalobce opravným prostředkem, o kterém rozhodl Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 9. 2001 tak, že rozhodnutí Ministerstva vnitra pro nepřezkoumatelnost zrušil a vrátil k dalšímu řízení, neboť správní orgán opětovně neodůvodnil svůj postup podle § 8 odst. 1 písm. c) zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Dne 16. 1. 2002 Ministerstvo vnitra žádost o registraci občanského sdružení T. znovu odmítlo; toto rozhodnutí je na základě opravného prostředku předmětem přezkumné činnosti soudu v této věci.

Nejvyšší správní soud, na nějž věc přešla z Vrchního soudu v Praze podle § 132 s. ř. s., napadené rozhodnutí pro vady řízení zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.).

Z odůvodnění:

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí žalovaného trpí vadami, které způsobují jeho nepřezkoumatelnost. V napadeném rozhodnutí o odmítnutí registrace se žalovaný nikterak nevypořádal s vadami, které byly vytýkány již v předcházejících řízeních. Odůvodnění rozhodnutí, v němž žalovaný pouze opětovně odkazuje na skutečnost, že se ve skutečnosti jedná o založení organizace s mezinárodním prvkem, aniž se zabývá konkrétními důvody odmítnutí registrace podle ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, nelze považovat za odůvodnění, v němž by žalovaný přesvědčivě zdůvodnil, která ustanovení citovaného zákona vzal za podklad svého právního názoru zaujatého ve věci. Podal-li žalobce žádost o registraci občanského sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, je nutno s ohledem na zásadu zákonnosti vycházet při posuzování splnění podmínek registrace z ustanovení zákona (a tento postup rovněž zákonným způsobem odůvodnit), nikoli z vlastního úsudku nebo domněnek správního orgánu, byť se tyto opírají o skutečnosti správnímu orgánu známé z jeho předchozí rozhodovací činnosti. Zákon v daném případě nepřiznává správnímu orgánu žádné diskreční oprávnění.

Podle § 8 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ministerstvo registraci odmítne, jestliže z předložených stanov sdružení vyplývá, že: a) jde o organizaci uvedenou v § 1 odst. 3, b) stanovy nejsou v souladu s § 3 odst. 1 a 2, c) jde o sdružení nedovolené, d) cíle sdružení jsou v rozporu s požadavky uvedenými v § 5.

Ze stanov sdružení, které byly součástí spisového materiálu předloženého soudu, vyplývá, že sdružení je zřízeno k uskutečňování spolupráce se všemi organizacemi a institucemi kulturního charakteru v zemích třetího světa, islámském světě a České republice, k pořádání seminářů, odborných přednášek, vzdělávacích kurzů za účelem rozvoje duchovních hodnot a humanitních cílů – zejména k podpoře sociálně slabých a nemocných jedinců a zemí postižených válkou, živelnými či jinými pohromami, k boji proti rasové nesnášenlivosti, k ochraně životního prostředí a zachování přírodních hodnot, k zachování pozitivní kultury a tradice lidí zemí třetího světa a islámského světa žijících v České republice, k seznámení lidí s kulturou a tradicemi zemí třetího světa a islámského světa. Dosažení všech výše uvedených cílů bude sledováno jen pokojnou cestou a v souladu s platnými demokratickými zásadami a zákony České republiky a uznávanými mezinárodními právními normami, a to zvláště za účelem lepšího porozumění a vzájemné spolupráce mezi národy. Členství v organizaci je vázáno pouze na dosažení věku osmnácti let a zaplacení ročního příspěvku; z práv ani povinností řádných, mimořádných ani čestných členů přitom nelze nikterak dovodit, že jsou jimi výlučně cizí státní příslušníci.

Podle ustanovení § 8 odst. 1 písm. a) zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, lze odmítnout registraci v případě, že se jedná o sdružování občanů, na které se zákon nevztahuje, tj. sdružování v politických stranách a politických hnutích, sdružování k výtěžné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu urči-

tých povolání nebo konečně sdružování v církvích a náboženských společnostech. V případě požadované registrace v dané věci se nejedná o žádný z takových důvodů. Chtěl-li zákonodárce vyloučit další případy, v nichž nelze podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, postupovat, musel by tak v rámci negativní enumerace výslovně učinit a stanovit např. vyloučení v případě, že se jedná o organizaci s mezinárodním prvkem apod. Pokud takto neučinil, nelze taxativní výčet obsažený v § 1 odst. 3 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, extenzivním výkladem rozšiřovat v případech, kdy správní orgán nemá pouze dostatek argumentace v mezích zákonem stanovených omezení – v daném případě překážek registrace.

Nejvyšší správní soud dospěl po důkladném přezkoumání celého spisového materiálu k závěru, že správní orgán nepostupoval v souladu se zákonem, rozšířil-li podmínky, za nichž lze odmítnout registraci sdružení.

Správní orgán rovněž nepostupoval v souladu se zákonem, když odmítl registraci sdružení, aniž jakkoli prokázal, že se jedná o některý z důvodů pro odmítnutí registrace ve smyslu § 8 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Skutečnost, že byl dříve podán návrh na povolení organizace ve smyslu zákona č. 116/1985 Sb., o podmínkách činnosti organizací s mezinárodním prvkem v Československé socialistické republice, se zcela nebo zčásti shodnými stanovami, nemůže být bez dalšího sama o sobě právním důvodem pro odmítnutí registrace.

(aty)

Grantová agentura České republiky

k § 7 odst. 1 a 2 soudního řádu správního

k § 246 odst. 2 občanského soudního řádu, ve znění účinném k 31. 12. 2002

k § 1 a § 2 zákona ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky^{*)}

k § 10 zákona ČNR č. 300/1992 Sb., o státní podpoře vědecké činnosti a vývoje technologií

k § 36 a násl. zákona č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje

Pro řízení ve věcech správních žalob proti rozhodnutím Grantové agentury České republiky byl a je podle § 7 odst. 1 a 2 s. ř. s. věcně a místně příslušný Městský soud v Praze. Grantová agentura České republiky měla sice podle § 10 zákona ČNR č. 300/1992 Sb. „postavení“ ústředního orgánu státní správy „pro rozpočtové účely“, nicméně ústředním orgánem státní správy (§ 246 odst. 2 o. s. ř., ve znění účinném k 31. 12. 2002) nebyla, a není jím ani po zrušení zákona ČNR č. 300/1992 Sb. zákonem č. 130/2002 Sb. To, že je nyní správcem rozpočtové kapitoly a samostatnou účetní jednotkou, z ní ústřední orgán státní správy ve smyslu zákona ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, nečiní.

(Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2003, čj. Na 350/2003-4)

Věc: Josef N. v D. proti Grantové agentuře České republiky o přezkoumání sdělení.

Žalobce podal dne 26. 2. 2002 u Městského soudu v Praze žalobu, kterou se domáhal proti Grantové agentuře České republiky přezkoumání rozhodnutí [v nejasné žalobě jako napadené rozhodnutí označil rozhodnutí „ze dne 28. 1. 2002“, v nedatovaném doplnění žaloby advokátem (městskému soudu došlo 25. 11. 2002) je uvedeno, že žalobce se domáhá přezkoumání „sdělení GAČR z 5. 3. 2002 čj. 783/02/gr“].

Městský soud v Praze věc usnesením ze dne 29. 11. 2002 postoupil Vrchnímu soudu v Praze; v odůvodnění uvedl, že vrchní soud je k projednání věcně pří-

slušný, neboť Grantová agentura ČR má pro rozpočtové účely postavení ústředního orgánu státní správy. Dovolal se přitom zákona ČNR č. 300/1992 Sb.

U Vrchního soudu v Praze nebyla věc do 31. 12. 2002 skončena. K dokončení ji převzal Nejvyšší správní soud, který věc usnesením vrátil Městskému soudu v Praze.

Z odůvodnění:

Příslušnost Nejvyššího správního soudu není dána, protože nebyla dána ani příslušnost vrchního soudu.

^{*)} Zákon ČNR č. 2/1969 Sb. byl více než padesátkrát novelizován. Zde se vychází ze znění po novele provedené zákonem č. 162/2003 Sb. (účinnost k 1. 7. 2003).

Podle právní úpravy účinné do konce roku 2002 byly vrchní soudy ve správním soudnictví příslušné k projednání žalob proti rozhodnutím ústředních orgánů státní správy (§ 246 odst. 2 o. s. ř., ve znění tehdy účinném). Grantová agentura měla podle § 10 zákona ČNR č. 300/1992 Sb., o státní podpoře vědecké činnosti a vývoje technologií, „postavení“ ústředního orgánu státní správy pouze „pro rozpočtové účely“. Nebyla tedy (a ani dnes není) ústředním orgánem státní správy.

Navíc Městský soud v Praze přehlédl, že zákon právě citovaný byl s účinností od 1. 7. 2002 zrušen zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje),

a ustanovení zákona č. 300/1992 Sb. se tedy ani dovolat nelze. Grantová agentura má nyní sice stejné postavení (je organizační složkou státu, správcem rozpočtové kapitoly a je samostatnou účetní jednotkou), nicméně citované legislativně matoucí ustanovení o tom, že „má postavení“ ústředního orgánu státní správy „pro rozpočtové účely“, nová úprava nepřevzala.

Před 1. 1. 2003 nebyla tedy pro rozhodování ve věci založena věcná ani místní příslušnost Vrchního soudu v Praze. Není tedy důvodu, aby řízení, zahájené u věcně a místně příslušného Městského soudu v Praze, dokončoval Nejvyšší správní soud; ten proto za použití ustanovení § 7 odst. 5 s. ř. s. *per analogiam* věc vrátil Městskému soudu v Praze.

(*aza*)

268

Účastníci národního boje za osvobození a političtí vězni: k dvojímu právnímu vymezení pojmu

k § 1 odst. 1 bodu 1 písm. g) zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození (v textu též „zákon č. 255/1946 Sb.“)

k § 1 odst. 1, § 2 odst. 1 a § 5 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů a o změně zákona č. 39/2000 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 až 1945 (v textu též „zákon č. 261/2001 Sb.“)

Zákon č. 261/2001 Sb. založil právní nárok několika různě vymezeným skupinám osob. Je třeba proto odlišovat „československého politického vězně“ ve smyslu § 1 odst. 1 bodu 1 písm. g) zákona č. 255/1946 Sb. a „politického vězně“ ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. Podobně i stejný právní pojem „účastník národního boje za osvobození“ je vymezen užším způsobem v zákoně č. 261/2001 Sb. (§ 1 odst. 1) a širším způsobem v zákoně č. 255/1946 Sb. (§ 1 odst. 1).

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2003, čj. 2 A 1107/2002-OL-18)

Věc: Jaroslava H. v O. proti České správě sociálního zabezpečení o jednorázovou peněžní částku podle zákona č. 261/2001 Sb.

Žalovaná zamítla žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. Své rozhodnutí odůvodnila tím, že matka žalobkyně sice byla účastníkem národního boje za osvobození, zemřela však v době, kdy měla status „československého politického vězně“ [§ 1 odst. 1 bod 1 písm. g) zákona č. 255/1946 Sb.]; na tuto kategorii účastníků národního boje za osvobození se zákon č. 261/2001 Sb. nevztahuje. V odůvodnění napadeného rozhodnutí dodala, že žalobkyni byla již v roce 1995 přiznána jednorázová částka podle zákona č. 217/1994 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky některým obětem nacistické perzekuce.

Žalobkyně se opravným prostředkem (podle předpisů účinných v roce 2002) u Vrchního soudu v Olomouci domáhala zrušení tohoto rozhodnutí. Nejvyšší správní soud, který věc jako neskončenou převzal k dokončení po datu 1. 1. 2003, věc projednal jako žalobu (§ 65 s. ř. s.) a zamítl ji.

Z odůvodnění:

Žalobkyně především uvedla, že její matka (tvrzený nárok vyplývající z úmrtí jejího otce projednal jiný senát Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 2 A 1106/2002 OL) se od 29. 8. do 5. 12. 1944 účastnila aktivně Slovenského národního povstání; od 6. 12. do 12. 12. 1944 (kdy byla se svým manželem popravena) byla československým politickým vězněm. Z ustanovení § 5 odst. 7 zákona č. 261/2001 Sb. žalobkyně dovozuje, že její nárok je dán, i pokud se vyjde z toho, že její matka měla status politického vězně. Namítla dále, že tu není žádná souvis-

lost mezi (přiznanými) nároky ze zákona č. 217/1994 Sb. a zákona č. 261/2001 Sb.

Žalobkyně se však mylí.

Především je nutno uvést, že Česká republika komplexem zákonů vydaných zejména v průběhu druhé poloviny devadesátých let založila peněžní nároky osobám (či pozůstalým po nich), které byly v době II. světové války, resp. v době po roce 1948, nejrůznějšími způsoby poškozeny okupačním režimem německým nebo později režimem komunistickým. Nejde tu právně o odškodnění státem, protože z újmy dříve vzniklé nelze „vinit“ Českou republiku jako stát vzniklý v roce 1993; přiznávání jednorázových částek podle zmíněných zákonů je finančním výrazem zaslouženého ocenění zásluh nebo utrpení vzniklých fyzickým osobám se záměrem aspoň touto formou přispět k nápravě dříve vzniklých křivd. Jednotlivými zákony tak byly poskytnuty jednorázové částky obětem nacistické perzekuce (zákon č. 217/1994 Sb.), některým válečným veteránům (zákon č. 39/2000 Sb.), dalším účastníkům národního boje za osvobození (zákon č. 261/2001 Sb.), politickým vězňům z let 1948 – 1990 (tentýž zákon), osobám odvečeným do sovětských gulagů (zákon č. 172/2002 Sb.). Jinými formami, plynoucími z mezinárodní spolupráce, je poskytováno finanční plnění dalšími státy osobám nuceně nasazeným okupační mocí v době II. světové války do válečného Německa nebo jinam.

Pokud jde o účastníky národního boje za osvobození (ve smyslu zákona č. 255/1946 Sb.), je tedy zřejmé, že zákonodárce založil nárok na jednorázové částky postupně několika zákony pro jejich jednotlivé kategorie.

Zákon č. 261/2001 Sb. zakládá nárok několika různorodým skupinám oprávněných osob (resp. také jejich pozůstalým): kromě „politických vězňů“, za něž zákon č. 261/2001 Sb. považuje osoby vězněné v letech 1948 až 1990 a rehabilitované podle zákona č. 119/1990 Sb. a zákona č. 198/1993 Sb. (v tom se žalobkyně dopouští omylu, protože zaměňuje právně rozdílné kategorie „československého politického vězně“ a „politického vězně“), a kromě zvláštní skupiny osob, které se za německé okupace ukrývaly z rasových či náboženských důvodů nebo byly z týchž důvodů soustředěny do vojenských pracovních táborů, je nárok založen – což je pro rozsuzovanou věc určující – také třetí skupině, totiž účastníkům národního boje za osvobození (ve smyslu zákona č. 255/1946 Sb.).

Nárok však vzniká nikoli všem, ale jen některým kategoriím účastníků národního boje za osvobození (např. příslušníkům první československé armády na Slovensku, československým partyzánům, osobám zúčastněným aspoň po dobu tří měsíců soustavnou činností zahraničního nebo domácího hnutí, směřujícího přímo k osvobození republiky Československé, nebo Slovenského národního povstání třeba po dobu kratší takovým způsobem, že tato činnost přivedila nebo byla prokazatelně způsobila přivodit jemu nebo jeho rodině újmu na životě, osobní svobodě nebo zdraví, účastníkům povstání v květnu 1945, kteří za bojů padli nebo byli těžce raněni nebo utrpěli těžkou poruchu zdraví, příslušníkům stráže obrany státu; v souhrnu a právně řečeno vzniká tedy nárok osobám, které splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c) až f), bodě 2 a odst. 2 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození).

Málo vhodnou legislativně technickou úpravou bylo označení této skupiny osob legislativní zkratkou „účastník národního boje za osvobození“ (§ 1 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb.).

Tím došlo k interpretačně obtížné situaci, protože pojem „účastník národního boje za osvobození“ se nyní v zákonech označují dvě zcela rozdílné skupiny: širší (ve smyslu zákona č. 255/1946 Sb.) a užší (ve smyslu zákona č. 261/2001 Sb.), která zejména nezahrnuje „československé politické vězně“.

Kategorie těch účastníků národního boje za osvobození, kteří jsou československými politickými vězni (§ 2 odst. 1 bod 5 zákona č. 255/1946 Sb.), je z okruhu osob oprávněných podle zákona č. 261/2001 Sb. vyloučena (věcně proto, že – jak již uvedeno – nároky této kategorie řešil zákon z roku 1994). V souladu s tím, co bylo uvedeno, jsou českoslovenští političtí vězni účastníky národního boje za osvobození podle zákona č. 255/1946 Sb., ale nejsou účastníky národního boje za osvobození ve smyslu zákona č. 261/2001 Sb.

Z toho pak se odvíjí to, že žalobkyni nárok vzniknout nemohl.

Dovolává-li se žalobkyně ustanovení § 5 odst. 7 zákona č. 261/2001 Sb. („Pokud účastník národního boje za osvobození nebo politický vězeň v národním boji za osvobození padl nebo na něm byl vykonán trest smrti nebo zemřel při věznění, činí výše jednorázové peněžní částky pro vdovu nebo vdovce a děti podle § 1 odst. 2 120 000 Kč“), přehlíží, že slovní spojení „účastník národního boje za osvobození“ je užitím legislativní zkratky z ustanovení § 1 odst. 1, a nezahrnuje tedy „československé politické

vězně“, jak již uvedeno. Matka žalobkyně byla však popravena v době, kdy – což mezi účastníky není sporné – měla status právě československého politického vězně, nikoli „účastníka národního boje za osvobození“ ve smyslu § 1 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. (v tomto případě účastníka Slovenského národního povstání).

Bylo již řečeno, že československým politickým vězňům, resp. jejich pozůstalým, pokud postižená osoba byla popravena, vznikly nároky na jednorázové částky podle zákona č. 217/1994 Sb.

Žalobkyně však nemůže být úspěšná ani potud, opírá-li svůj nárok o druhý status své matky, která byla nejen československým politickým vězňem, ale i účastníkem SNP. Tato účast trvala podle osvědčení vydaného podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. od 29. 8. 1944 do 5. 12. 1944, tedy po dobu delší tří měsíců, a zakládá tak podle § 1 zákona č. 255/1946 Sb. status účastníka národního boje za osvobození, jak je také osvědčeno. S dobou účasti delší tří měsíců zákon č. 261/2001 Sb. spojil vznik nároku na jednorázovou částku toliko pro samotné účastníky národního boje za osvobození, nikoli ale pro sirotky po nich (§ 5 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb.). Sirotkům po těchto účastnících národního boje za osvobození přiznává zákon č. 261/2001 Sb. nárok jen za splnění pod-

mínky, že rodič padl ve vlastnosti účastníka národního boje za osvobození (v zúženém smyslu zákona č. 261/2001 Sb.). Tato zákonná podmínka však splněna není.

Lze tedy uzavřít, že matka žalobkyně byla popravena v době, kdy neměla status účastníka národního boje za osvobození (ve smyslu zákona č. 261/2001 Sb.), ale měla status československého politického vězně, přičemž nároky této kategorie osob řešil jiný zákon (mezi účastníky není sporné, že podle tohoto zákona také byla žalobkyni jednorázová částka v roce 1995 přiznána).

Zbývá konečně dodat, že další část žalobkyniny argumentace opírající se o slova „politický vězeň“ v § 5 odst. 7 zákona č. 261/2001 Sb. je lichá a vyvěrá z nedorozumění. Slovním spojením, totiž legislativní zkratkou „politický vězeň“, označuje zákon č. 261/2001 Sb. v § 2 odst. 1 osoby vězněné v letech 1948 až 1990. Toto označení nelze zaměňovat s kategorií „československého politického vězně“ ve smyslu zákona č. 255/1946 Sb., zahrnující osoby vězněné v letech 1939 – 1945.

Protože se tedy Nejvyšší správní soud neztotožnil s žádnou žalobní námitkou, žalobu zamítl (§ 78 odst. 7 s. ř. s.).

(*aza*)

Zahraniční obchod s vojenským materiálem

Rozhodnutí správního orgánu: nepřezkoumatelnost

k § 2 zákona č. 38/1994 Sb., o zahraničním obchodu s vojenským materiálem a o doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve zně-

ní pozdějších předpisů (v textu též „zákon o zahraničním obchodu s vojenským materiálem“ nebo „zákon č. 38/1994 Sb.“) k § 76 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního

I. Odůvodní-li správní orgán své rozhodnutí pouze tak, že práva a povinnosti vyplývající z posuzované dohody se týkají zahraničního obchodu s vojenským materiálem, není z toho zřejmé, pod jakou činností definovanou v § 2 zákona o zahraničním obchodu s vojenským materiálem dohoda spadá; takové rozhodnutí je nepřezkoumatelné.

II. Uvedení nesprávného identifikačního čísla v oznámení o zahájení správního řízení i v rozhodnutí správního orgánu I. stupně není porušením správního řádu.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2003, čj. 7 A 104/2002-39)

Věc: Akciová společnost Z. v B. proti Ministerstvu průmyslu a obchodu o uložení pokuty za porušení zákona o zahraničním obchodu s vojenským materiálem.

Ministr průmyslu a obchodu žalobou napadeným rozhodnutím zamítl rozklad žalobce a potvrdil rozhodnutí Ministerstva průmyslu a obchodu, jímž byla žalobci uložena pokuta ve výši 1 250 000 Kč za porušení zákona o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. Delikttní jednání bylo spatřováno v tom, že žalobce uzavřel se švýcarskou společností O. dohodu o vývoji, marketingu a výrobě subkaliberní munice, aniž byl držitelem povolení k provádění zahraničního obchodu s vojenským materiálem.

V žalobních námitkách žalobce předně uváděl, že posuzovanou dohodu lze charakterizovat jako rámcovou dohodu o spolupráci na výrobě a vývoji zboží a o podmínkách, za kterých budou obě smluvní strany takto vyvinutý výrobek prodávat. Nejednalo se tedy o projev vůle směřující k uzavření smluv, jak předpokládá § 2 odst. 2 zákona č. 38/1994 Sb., v němž je definováno, co se považuje za obchod s vojenským materiálem. Dále žalobce vyslovil pochybnost, zda bylo předcházející správní řízení řádně zahájeno a zda bylo vůbec možno vydat

v něm rozhodnutí, a to z toho důvodu, že žalobce byl označen nesprávným identifikačním číslem a toto nesprávné identifikační číslo bylo uvedeno i ve správním rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud, na nějž věc přešla podle § 132 s. ř. s., napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1 a 4 s. ř. s.).

Z odůvodnění:

Podle § 6 odst. 1 a 2 zákona o zahraničním obchodu s vojenským materiálem může obchod s vojenským materiálem provádět pouze právnická osoba se sídlem na území České republiky na základě povolení, které vydává Ministerstvo průmyslu a obchodu po souhlasném vyjádření Ministerstva zahraničního obchodu a Ministerstva obrany, a to s přihlédnutím k obchodním zájmům České republiky. Obchodem s vojenským materiálem se podle § 2 odst. 1 a 2 citovaného zákona rozumí vývoz vojenského materiálu z České republiky, dovoz vojenského materiálu do České republiky, nakládání

s vojenským materiálem v zahraničí osobami oprávněnými podle tohoto zákona, jakož i plnění závazků vůči zahraničním osobám a přijímání plnění od zahraničních osob, jejichž předmětem je vojenský materiál uvedený v § 5 odst. 3 tohoto zákona, osobami oprávněnými podle tohoto zákona. Za obchod s vojenským materiálem se pro účely tohoto zákona považuje také písemný projev vůle osob oprávněných podle tohoto zákona směřující k uzavření smluv, které upravují vztahy podle odstavce 1, jakož i s tím související přenos informací a reklama.

V daném případě má pro právní posouzení věci zásadní význam interpretace pojmu „zahraniční obchod s vojenským materiálem“ ve vztahu k dohodě uzavřené žalobcem, jehož legální definice je obsažena v § 2 odst. 1 a 2 zákona o zahraničním obchodu s vojenským materiálem. Žalovaný však uložení pokuty v podstatě odůvodnil jen tím, že práva a povinnosti žalobce vyplývající mu z předmětné dohody se týkají zahranič-

ního obchodu s vojenským materiálem ve smyslu zákona č. 38/1994 Sb., z čehož není zřejmé, pod jakou činnost definovanou v § 2 citovaného zákona žalovaný podřadil jednání žalobce; v důsledku toho je napadené rozhodnutí v tomto směru nepřezkoumatelné.

V dalším žalobním bodě žalobce vyslovil pochybnost, zda bylo správní řízení řádně zahájeno a zda bylo vůbec možno vydat v něm rozhodnutí, pokud byl žalobce označen nesprávným identifikačním číslem a toto nesprávné identifikační číslo bylo uvedeno i v rozhodnutí správního orgánu I. stupně. V tomto směru neshledal Nejvyšší správní soud nezákonnost, protože jednak správní řád neupravuje, jakým způsobem mají být účastníci správního řízení označováni, jednak ani žalobce neměl v průběhu správního řízení v tomto směru žádné pochybnosti, a v neposlední řadě tuto nesprávnost opravil správní orgán v souladu s § 47 odst. 6 správního řádu.

(ci)

270

Vázanost správního orgánu právním názorem soudu

k § 78 odst. 5 soudního řádu správního

Zruší-li soud rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení o zastavení výplaty plného invalidního důchodu stěžovateli i její následné rozhodnutí o přiznání plného invalidního důchodu, obnoví se tím právní stav, jaký tu byl před vydáním rozhodnutí o zastavení výplaty plného invalidního důchodu. Soud proto nemůže v takovém případě zavázat Českou správu sociálního zabezpečení právním názorem ve smyslu § 78 odst. 5 s. ř. s. k tomu, aby vydala nové rozhodnutí, jímž vysloví, že stěžovateli obnovuje výplatu plného invalidního důchodu.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2003, čj. 5 Ads 14/2003-73)

Věc: Oldřich B. v P. proti České správě sociálního zabezpečení o výplatu plného invalidního důchodu, o kasační stížnosti žalobce.

Rozhodnutím ze dne 10. 4. 2000 žalovaná žalobci zastavila od 12. 10. 1996 výplatu plného invalidního důchodu pro nesplnění podmínek ustanovení § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. a § 53 zákona č. 582/1991 Sb. vzhledem k tomu, že se nepodrobil lékařskému vyšetření, přestože byl upozorněn na možné následky. Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce opravný prostředek k Městskému soudu v Praze, který řízení o věci zastavil s odůvodněním, že žalovaná vydala dne 6. 9. 2000 nové rozhodnutí, jímž žalobci přiznala plný invalidní důchod od 12. 10. 1996 a jímž zrušila účinky předcházejícího rozhodnutí ze dne 10. 4. 2000 o zastavení výplaty plného invalidního důchodu. Usnesení o zastavení řízení zrušil na základě odvolání žalobce Vrchní soud v Praze, když dospěl k závěru, že rozhodnutím ze dne 6. 9. 2000 žalovaná nevyhověla zcela opravnému prostředku žalobce podanému proti rozhodnutí žalované ze dne 10. 4. 2000, a nebyly proto splněny podmínky pro zastavení řízení podle § 250o o. s. ř., ve znění účinném k 31. 12. 2002. Měla-li žalovaná v úmyslu vyhovět opravnému prostředku, muselo by dojít k obnovení výplaty dříve přiznaného plného invalidního důchodu, a nikoliv k jeho opětovnému a vlastně duplicitnímu přiznání.

Rozhodnutím ze dne 6. 9. 2000 žalovaná žalobci přiznala od 12. 10. 1996 plný invalidní důchod s tím, že tímto rozhodnutím vyhovuje požadavkům, které žalobce uplatnil ve svém opravném prostředku proti rozhodnutí ze dne 10. 4. 2000, a že své rozhodnutí z 10. 4. 2000 ruší. Také proti tomuto rozhodnutí podal žalobce opravný prostředek k Městskému soudu v Praze, který dne 22. 11. 2000 rozhodnutí potvrdil. Na základě odvolání žalobce byl potvrzující rozsudek Městského soudu v Praze zrušen

Vrchním soudem v Praze dne 4. 4. 2002 se závěrem, že rozhodnutím ze dne 6. 9. 2000 žalovaná nevyhověla zcela opravnému prostředku žalobce, neboť jím žalobci neobnovila výplatu dříve přiznaného plného invalidního důchodu, ale opětovně mu již dříve přiznanou dávku důchodového pojištění přiznala od zastavení její výplaty od 12. 10. 1996.

Městský soud v Praze spojil obě věci týkající se výplaty plného invalidního důchodu žalobci ke společnému projednání. Rozsudkem ze dne 23. 10. zrušil rozhodnutí žalované ze dne 10. 4. 2000 i ze dne 6. 9. 2000 a vrátil věc žalované k dalšímu řízení. V souladu s právním názorem Vrchního soudu v Praze odůvodnil své rozhodnutí tak, že byla-li žalobci rozhodnutím žalované ze dne 10. 4. 2000 zastavena výplata plného invalidního důchodu od 12. 10. 1996 a zjistila-li žalovaná, že zastavení výplaty plného invalidního důchodu neodpovídalo ustanovení § 53 zákona č. 582/1991 Sb., pak mohla rozhodnout pouze o obnově výplaty plného invalidního důchodu od 12. 10. 1996, nikoliv o přiznání dávky plného invalidního důchodu od 12. 10. 1996, jak učinila novým rozhodnutím ze dne 6. 9. 2000. Městský soud v Praze proto závázal žalovanou svým právním názorem tak, že po zastavení výplaty plného invalidního důchodu lze rozhodnout jen o obnovení výplaty plného invalidního důchodu od uvedeného dne, nikoliv o přiznání plného invalidního důchodu.

O odvolání žalobce Vrchní soud v Praze nerozhodl do 31. 12. 2002 a řízení o něm bylo zastaveno dnem nabytí účinnosti soudního řádu správního. Žalobce (dále též „stěžovatel“) byl poučen o tom, že do 31. 1. 2003 může proti rozsudku podat kasační stížnost, což ve stanovené lhůtě učinil, a v kasační stížnosti

uplatnil důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b), c) a d) s. ř. s., které spatřoval v tom, že Městský soud v Praze nepřihlédl k závaznému právnímu názoru vrchního soudu v předchozím zrušovacím rozhodnutí. Současně žádal o doplnění napadeného rozhodnutí tak, že dochází k obnovení výplaty plného invalidního důchodu s účinností od 12. 10. 1996 a že žalovaná je povinna mu dopočíst a doplatit příslušenství jednotlivých splátek důchodu protizákonně mu zadržovaných v době od 12. 10. 1996 do 11. 9. 2000.

Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou a zamítl ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Především je třeba vycházet z toho, že Městský soud v Praze napadeným rozsudkem zrušil jak rozhodnutí žalované ze dne 10. 4. 2000 o zastavení výplaty plného invalidního důchodu stěžovateli od 12. 10. 1996, tak rozhodnutí žalované ze dne 6. 9. 2000 o přiznání plného invalidního důchodu stěžovateli od 12. 10. 1996. Vycházel přitom z přípisu žalované ze dne 20. 9. 2000, jímž žalovaná Městskému soudu oznámila, že dne 6. 9. 2000 vydala nové rozhodnutí, kterým plně vyhověla námitkám uvedeným v opravném prostředku proti rozhodnutí ze dne 10. 4. 2000. Vzhledem k obsahu rozhodnutí žalované ze dne 6. 9. 2000 a přípisu ze dne 20. 9. 2000 nelze mít žádné pochybnosti o tom, že žalovaná již netrvala na svém rozhodnutí o zastavení výplaty plného invalidního důchodu stěžovateli z důvodu uvedených v § 53 odst. 1, 2, 4 zákona č. 582/1991 Sb. Pochybení, kterého se žalovaná dopustila při vydání rozhodnutí ze dne 6. 9. 2000

a které spočívalo v tom, že stěžovateli od 12. 10. 1996 neobnovila výplatu plného invalidního důchodu, ale přiznala mu od tohoto data plný invalidní důchod, Městský soud v Praze v napadeném rozsudku napravil tím, že obě shora citovaná rozhodnutí žalované zrušil a věc vrátil žalované se závazným právním názorem, podle něhož mohla výplatu plného invalidního důchodu, zastavenou stěžovateli od 12. 10. 1996 rozhodnutím ze dne 10. 4. 2000, následným rozhodnutím od uvedeného data jen obnovit, nikoliv plný invalidní důchod stěžovateli od uvedeného data nově přiznat. Právním názorem, který vyslovil soud ve zrušujícím rozsudku, je v dalším řízení správní orgán vázán (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). Jiným právním názorem Městský soud v Praze žalovanou v této právní věci ani nemohl zavázat. Nemohl žalovanou zavázat k tomu, aby stěžovateli následným rozhodnutím obnovila výplatu plného invalidního důchodu zastavenou rozhodnutím ze dne 10. 4. 2000 od 12. 10. 1996, protože napadeným rozsudkem zrušil také toto rozhodnutí ze dne 10. 4. 2000 a tím byl obnoven stav před vydáním tohoto rozhodnutí, tedy před zastavením výplaty plného invalidního důchodu. Stěžovatel sám v kasační stížnosti ostatně připustil, že mu žalovaná dávky plného invalidního důchodu za dobu od 12. 10. 1996 do 11. 9. 2000 doplatila.

V řízení o kasační stížnosti měla úspěch žalovaná. Náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti jí však Nejvyšší správní soud nemohl přiznat vzhledem k ustanovení § 60 odst. 2 s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Ve věci byl totiž úspěšný správní orgán ve věci důchodového pojištění, jenž nemá právo na náhradu nákladů řízení.

(ale)

Živnostenské podnikání: k pojmu bezúhonnosti

k § 6 odst. 1 písm. c) a § 6 odst. 2 zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění zákona č. 359/1999 Sb.

Pro účely posuzování bezúhonnosti podle § 6 odst. 1 písm. c) a § 6 odst. 2 zákona č. 455/1991 Sb., živnostenského zákona, je bez právního významu, jestliže ustanovení trestního zákona, podle něhož byl žadatel o udělení koncese odsouzen, bylo dotčeno novelizací, pokud se v důsledku takové novelizace na pachatele podle trestněprávních předpisů nehledí, jako by odsouzen nebyl.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2003, čj. 6 A 128/2002-52)

Prejudikatura: Soudní judikatura ve věcech správních č. 333/1998.

Věc: Ing. Miloš K. v N. proti Ministerstvu průmyslu a obchodu o koncesi k provádění veřejných dražeb.

Okresní živnostenský úřad ve Žďáru nad Sázavou dne 24. 8. 2001 zamítl žádost žalobce o udělení koncese k provozování veřejných dražeb, neboť žalobce nesplňoval všeobecnou podmínku provozování živnosti spočívající v bezúhonnosti.

Ministerstvo průmyslu a obchodu dne 6. 12. 2001 žalobou napadeným rozhodnutím odvolání žalobce zamítlo a rozhodnutí správního orgánu I. stupně potvrdilo.

V žalobních námitkách žalobce brojil proti tomu, že žalovaný nevzal při posuzování podmínky bezúhonnosti žadatele o udělení koncese v úvahu, že skutková podstata trestného činu podle § 156 odst. 1 trestního zákona, za který byl žalobce mj. shledán vinným a odsouzen, byla v roce 1996 zrušena a soud měl podle změny trestního zákona snížit trest i u vykonaných trestů. K této skutečnosti měl žalovaný přihlédnout a požadovanou koncesi udělit.

Ze spisů vyplynulo, že žalobce byl odsouzen dne 30. 12. 1998 trestním příkazem pro trestný čin výtržnictví podle § 202 odst. 1 trestního zákona k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, přičemž výkon trestu byl podmíněně odložen na zkušební dobu tří let, a dne 27. 6. 1996 rozsudkem za trestné činy výtržnictví podle § 202 odst. 1 trestního zákona, poškozování cizí věci podle § 257 odst. 1 trestního zákona a útoku na veřejného činitele podle § 156 odst. 1 písm. a), § 156 odst. 3, § 155 odst. 1 písm. a) a § 155 odst. 2 písm. a) trestního zákona k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání jednoho roku.

Nejvyšší správní soud, který věc podle § 132 s. ř. s. převzal k dokončení řízení, žalobu jako nedůvodnou zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.

Z odůvodnění:

Pokud jde o námitku žalobce, podle které byl § 156 odst. 1 trestního zákona

zrušen, a soud tak měl „podle změny trestního zákona snížit trest i u vykonávaných trestů“, přičemž tak neučinil, a nevzal-li ani žalovaný tuto skutečnost v úvahu, byl jeho postup nesprávný, soud vycházel předně z právní úpravy obsažené v živnostenském zákoně a v zákoně č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů.

Podle živnostenského zákona je správní orgán rozhodující ve věci povinen ve správním řízení zkoumat, zda jsou splněny podmínky provozování živnosti, přičemž nejprve je zapotřebí zkoumat podmínky všeobecné, jak jsou podávány z § 6 odst. 1 písm. a) až d) živnostenského zákona. Podle písmene c) tohoto ustanovení je jednou z podmínek provozování živnosti fyzickou osobou její bezúhonnost. Podle § 6 odst. 2 živnostenského zákona se pro jeho účely nepovažuje za bezúhonného ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestné činy uvedené pod písm. a) až c) tohoto ustanovení, pokud se na něj nehledí, jako by nebyl odsouzen. Podle § 2 odst. 1 věty druhé zákona č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů, slouží údaje z evidence Rejstříku trestů pro potřebu trestního, občanskoprávního nebo správního řízení a k prokazování bezúhonnosti. Podle § 15 odst. 2 tohoto zákona je výpis z evidence Rejstříku trestů veřejnou listinou.

Skutečnosti, na jejichž základě mohou nastat účinky zahlazení, tj. že na pachatele se hledí, jako by nebyl odsouzen, jsou trojího druhu. Je to jednak rozhodnutí soudu o tom, že se odsouzení pachatele zahlazuje (§ 69, § 70 a § 87 trestního zákona a § 363 až § 365 trestního řádu). Dále jde o zahlazení odsouzení na základě rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii nebo o udělení individuální milosti, kdy může jít o akt samotného zahlazení odsouzení nebo o prominutí

trestu nebo jeho zbytku s výslovně uvedeným účinkem, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, a konečně pak může jít o právní fikci, že se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen, která vzniká přímo ze zákona v souvislosti s některými druhy trestů nebo v případech upuštění od potrestání.

Samotný fakt, že v roce 1997 (nikoliv 1996, jak uvádí žalobce) byl zákonem č. 253/1997 Sb. s účinností od 1. 1. 1998 zrušen v trestním zákoně § 156 odst. 3 (nikoliv odstavec 1, jak uvádí žalobce) a podle čl. II téhož zákona měl soud poměrně zkrátit úhrnný nebo souhrnný trest, byl-li uložen mj. za čin, který není od 1. 1. 1998 trestným činem, nezpůsobil účinky zahlazení, ani *ex lege* nastávala změna výroku o trestu, což jsou jediné relevantní účinky – jak je výše uvedeno – které živnostenský zákon spojuje s kritériem bezúhonnosti. Pokud tedy žalovaný nepřihlédl k této skutečnosti, neporušil zákon, neboť zákon (živnostenský zákon) mu takový pokyn nedává; nespojuje totiž žádným způsobem případné změny trestněprávních předpisů s definicí bezúhonnosti. Žalovaný správně užil k důkazu výpis z evidence Rejstříku trestů, který je veřejnou listinou, a uplatňuje se tedy u něj předpoklad pravdivosti, není-li prokázán opak. Správní orgány obou stupňů neměly důvod o pravdivosti údajů uváděných ve výpisu z evidence Rejstříku trestů pochybovat a žalobce nenabídl žádné důkazy, které by zpochybňovaly tuto veřejnou listinu.

Lze tedy uzavřít, že pokud je příslušné ustanovení trestního zákona, podle kterého soud rozhodoval v trestním řízení a z něhož vyplynula ztráta bezúhonnosti osoby odsouzené v takovém trestním řízení, dotčeno novelizací poté, kdy

rozhodnutí soudu v trestním řízení nebude právní moci a kdy byl trest vykonán, nic to nemění na skutečnosti, že k odsouzení již došlo, pokud se na pa-

chatele nehledí, jako by nebyl odsouzen, popřípadě pokud nebylo pravomocně rozhodnuto o změně výroku o trestu.

(om)

272

Řízení před soudem: přihlížení k vadám správního řízení z úřední povinnosti

k § 76 odst. 1 písm. c) soudního řádu správního

Jestliže účastník v žalobě proti rozhodnutí správního orgánu nenamítá vady řízení uvedené v ustanovení § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s., soud přihlídně z úřední povinnosti k existenci takových vad jen za předpokladu, že jsou bez dalšího patrné ze správního spisu a zároveň se jedná o vady takového charakteru a takové míry závažnosti, že brání přezkoumání napadeného rozhodnutí v mezích uplatněných žalobních bodů.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 11. 2003, čj. 2 Azs 23/2003-39)

Prejudikatura: Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 8. 1996, čj. 6 A 147/94-18 (publikováno v Právních rozhledech č. 3/1997, str. 145 - 147).

Věc: Silvia N. (Moldavská republika) proti Ministerstvu vnitra o udělení azylu, o kasační stížnosti žalobkyně.

Kasační stížností ze dne 24. 6. 2003 napadla žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 30. 5. 2003, kterým byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra. Ministerstvo svým rozhodnutím zastavilo řízení o udělení azylu stěžovatelce podle ustanovení § 25 písm. d) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), neboť stěžovatelka se bez řádné omluvy ve dvou případech nedostavila k pohovoru za účelem objasnění důvodů své žádosti o udělení azylu.

Krajský soud v Plzni při posouzení věci vyšel z obsahu správního spisu žalovaného, z něhož zjistil, že stěžovatelka dne 22. 5. 2002 podala návrh na zahájení

řízení o udělení azylu a téhož dne převzala poučení pro účastníky řízení o udělení azylu na území ČR v jazyce rumunském. V době konání pohovorů měla hlášen pobyt v azylovém zařízení Červený Újezd. Podle evidenční karty žadatele dne 29. 9. 2002 z azylového zařízení svévolně odešla. Žalovaný stěžovatelce dvakrát doručil předvolání k pohovoru na pracoviště v Červeném Újezdě (dne 14. 10. 2002 a dne 25. 10. 2002), a to uložením s odkazem na ustanovení § 24 odst. 2 zákona o azylu. Stěžovatelka se ani k jednomu z pohovorů nedostavila, a žalovaný tak řízení ve věci zastavil podle § 25 písm. d) zákona o azylu.

V žalobě proti tomuto rozhodnutí stěžovatelka žádala o opětovné prošetření věci vzhledem k tomu, že se nemůže

vrátit domů, nemá kde bydlet, je pronásledována a nesouhlasí s komunistickou politikou. V doplňku žaloby pak požadovala udělení politického azylu na kratší dobu, dokud v její vlasti nedojde ke zlepšení situace. Krajský soud dospěl k závěru, že žaloba by mohla mít naději na úspěch pouze za předpokladu, že by stěžovatelka tvrdila nezákonnost postupu žalovaného podle § 25 písm. d) zákona o azylu, nikoliv však v případě, kdy její žalobní body obsahově směřují proti rozhodnutí meritornímu, které vydáno nebylo. Žalobní body se tak zcela míjí s hlavními rozhodovacími důvody, na nichž žalovaný své rozhodnutí postavil. Krajský soud v Plzni proto žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Nejvyšší správní soud přezkoumal rozsudek Krajského soudu v Plzni v mezích důvodů uplatněných v kasační stížnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná. Proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

Z odůvodnění:

V podané kasační stížnosti dovozovala stěžovatelka především naplnění důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. Stěžovatelka namítala, že o termínu konání pohovoru nebyla vůbec uvědoměna. Je sice pravda, že v době, kdy mělo dojít k pohovoru, se stěžovatelka nezdržovala v azylovém středisku, není však pravda, že by se z azylového střediska vzdálila svévolně. Stěžovatelka byla nucena při každém opuštění azylového střediska v Červeném Újezdu vyplnit propustku s uvedením adresy, kde se bude zdržovat. S ohledem na tuto skutečnost bylo správnímu orgánu známo, kde se stěžovatelka zdržuje, a nebyly tedy naplněny podmínky pro doručování podle ustanovení § 24

odst. 2 zákona o azylu. Řízení před správním orgánem tak trpí vadou, kterou nelze odstranit, a podle názoru stěžovatelky je nutno řízení před správním orgánem zopakovat. Pochybení Krajského soudu v Plzni stěžovatelka spatřovala v tom, že k vadám řízení před správním orgánem měl dle ustanovení § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s. přihlídnout z úřední povinnosti a neomezit se na přezkoumání napadeného rozhodnutí pouze v mezích žalobních bodů dle ustanovení § 75 odst. 2 s. ř. s. Závěrem stěžovatelka navrhla zrušení napadeného rozsudku Krajského soudu v Plzni a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení.

Podle ustanovení § 109 odst. 4 s. ř. s. Nejvyšší správní soud nepřihlíží ke skutečnostem, které stěžovatel uplatnil poté, kdy bylo vydáno napadené rozhodnutí. Stěžovatelka nicméně uvedla skutečnost, že při každém svém opuštění azylového střediska v Červeném Újezdu vyplnila propustku s uvedením adresy, kde se bude zdržovat, poprvé až ve své kasační stížnosti proti napadenému rozsudku. Nic jí přitom nebránilo uvést tuto skutečnost již v žalobě proti rozhodnutí správního orgánu a opřít o ni své žalobní body směřující proti výroku o zastavení řízení. Krajskému soudu v Plzni pak nelze vytýkat nedostatek postupu podle ustanovení § 76 odst. 1 písm. c) s. ř. s., neboť bez příslušných tvrzení stěžovatelky není ze správního spisu patrné žádné porušení ustanovení o řízení před správním orgánem, které by mohlo mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé. Jedině v případě procesních vad, které jsou ze spisu zřejmé, by mohl krajský soud posoudit, zda se jedná o vady takového charakteru a takové závažnosti, že brání přezkoumání napadeného rozhodnutí v mezích žalobních bodů, a přihlídnout k nim proto z úřední po-

vinnosti. Za dané situace však krajský soud oprávněně dospěl k závěru, že žalobní body uvedené v žalobě se zcela míjí s hlavními rozhodovacími důvody, na

nichž žalovaný své rozhodnutí postavil, a proto žalobu zamítl v souladu s ustanovením § 78 odst. 7 s. ř. s.

(aš)

273

Rozhodnutí správního orgánu: nicotnost

k § 76 odst. 2 soudního řádu správního

k § 5 a § 36 zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy o odvolání proti rozhodnutí ředitele diagnostického ústavu, proti němuž se nelze odvolat, je rozhodnutím nicotným (§ 76 odst. 2 s. ř. s.).

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 10. 2003, čj. 5 A 153/2002-33)

Věc: Nataša a Josef F. v B. proti Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy o přemístění z pomocné školy do zvláštní školy.

Přípisem ze dne 29. 8. 2002 nevyhověl Dětský diagnostický ústav a Středisko výchovné péče pro děti a mládež v D. (dále jen „diagnostický ústav“) žádosti žalobců o přemístění jejich syna Roberta F. z Pomocné školy internátní v S. do Zvláštní školy internátní v M. Diagnostický ústav v odůvodnění uvedl, že žádosti nelze vyhovět z kapacitních důvodů a též proto, že se syn žalobců jen velmi obtížně adaptuje na podmínky nového prostředí.

Proti tomuto rozhodnutí podali žalobci odvolání k Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy. Uvedli, že se takto nemohou vzhledem k velké vzdálenosti se svým synem vídat. V odůvodnění odvolání namítli, že rozhodnutí diagnostického ústavu je v rozporu s § 5 odst. 15 zákona č. 109/2002 Sb., neboť při umístování dítěte nebylo dbáno na to, aby bylo umístěno co nejbližší osob odpovědných za výchovu nebo zákon-

ných zástupců, pokud by tím nebyl ohrožen mravní vývoj dítěte. Rozhodnutí navíc nesplňuje náležitosti stanovené správním řádem, zejména neobsahuje poučení o odvolání. Dále uvedli, že již telefonicky věc konzultovali s ředitelem Zvláštní školy internátní v M., který jim sdělil, že v tomto ústavu volné místo je a že s přemístěním souhlasí.

Žalovaný zamítl odvolání svým rozhodnutím ze dne 2. 10. 2002. Proti uvedenému rozhodnutí podali žalobci včas žalobu k Vrchnímu soudu v Praze. O této žalobě rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že výrokem rozsudku vyslovil nicotnost rozhodnutí žalovaného.

Z odůvodnění:

Žalobci uvedli, že přípis diagnostického ústavu, ač tak není označen, je třeba chápat jako správní rozhodnutí podle § 5 odst. 9 zákona č. 109/2002 Sb. Na-

mítli také, že rozhodnutí žalovaného o odvolání neobsahuje odůvodnění, čímž bylo porušeno ustanovení § 47 odst. 1 a 3 spr. ř. Podle § 36 zákona č. 109/2002 Sb. se na rozhodování podle § 5 odst. 1 tohoto zákona nevztahuje správní řád, proto se naopak musí podle tvrzení žalobců na rozhodnutí o přemístění podle odst. 9 tohoto ustanovení správní řád aplikovat. Dále žalobci uvedli, že i kdyby se správní řád na toto rozhodování nevztahoval, je nutnost odůvodnění daná zásadami spravedlivého správního řízení, které mají vyloučit libovůli z rozhodování správních úřadů. Z věcného hlediska jsou podle mínění žalobců uvedená rozhodnutí v rozporu s § 5 odst. 15 zákona č. 109/2002 Sb., podle kterého se při umístění dítěte dbá na to, aby bylo umístěno co nejbližší bydlišti osob odpovědných za výchovu nebo zákonných zástupců, pokud by tím nebyl ohrožen mravní vývoj dítěte. Dále se žalobci dovolávají čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a judikatury k Úmluvě, podle nichž zůstává právo na rodinný život, včetně práva rodičů a dětí těšit se ze vzájemné společnosti, zachováno v maximální míře i po umístění dítěte do veřejné péče.

Žalovaný ve svém vyjádření k žalobě uvedl, že Robert F. byl na základě nařízení ústavní výchovy přijat do Dětského diagnostického ústavu D. dne 21. 5. 2001, odkud byl dne 14. 6. 2001 na základě doporučení pedagogické rady tohoto ústavu přemístěn do Pomocné školy internátní S. Poukázal na to, že diagnostické ústavy vedou kromě evidence dětí umístěných do zařízení ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb. také evi-

denci volných míst v těchto zařízeních. Kromě toho rozlišují zařízení zajišťující specifické výchovné a vzdělávací potřeby dětem v odstupňovaném rozsahu. Pomocná škola internátní S. je podle tvrzení žalovaného zařízením schopným poskytovat odpovídající péči Robertu F. Dále žalovaný podotkl, že na rozhodnutí diagnostického ústavu o umístění dětí do zařízení se nevztahuje správní řád.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí žalovaného je nicotné.

Podle stálé judikatury správních soudů (srov. např. Soudní judikatura ve věcech správních č. 239, 660)* i podle literatury (srov. např. Dušan Hendrych a kol.: Správní právo. Obecná část. 4. vydání, Praha 2001, str. 95) zakládá nedostatek právního podkladu nulitu správního rozhodnutí.

Právním podkladem pro rozhodnutí o opravném prostředku je ustanovení správního řádu, podle kterého je vůbec možné proti určitému rozhodnutí správního orgánu podat opravný prostředek. Zákon č. 109/2002 Sb. žádné takové ustanovení neobsahuje. Ustanovení § 36 tohoto zákona vylučuje aplikovat na rozhodnutí podle § 5 odst. 1 správní řád. Z toho důvodu nelze ani proti tomuto rozhodnutí podat odvolání podle § 53 a násl. spr. ř. Ustanovení § 5 odst. 1 zákona č. 109/2002 Sb. se vztahuje na rozhodování diagnostického ústavu o umístění dítěte do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů. Správní řízení, na které nelze aplikovat správní řád, se řídí zvláštními

**) Rozhodnutí č. 239/1998 (Soudní judikatura ve věcech správních) považovalo napadené rozhodnutí za nicotné pro absolutní nedostatek kompetence žalovaného vydat správní rozhodnutí; rozhodnutí č. 660/2000 shledalo nicotnost v tom, že vůbec chyběla pravomoc správních orgánů.*

pravidly, která upravuje daný zvláštní předpis, a dále obecnými zásadami správního řízení. V českém právním řádu neexistuje obecná zásada správního řízení, která by zakotvovala dvojinstančnost správního řízení. Ta se uplatní jen v řízení podle správního řádu, nestanoví-li zvláštní zákon jinak.

Rozhodnutí diagnostického ústavu v žalobě výslovně napadeno nebylo. Jed-

nalo se o rozhodnutí správního orgánu, proti kterému nebylo přípustné odvolání; žaloba však byla podána až poté, co uplynula dvouměsíční lhůta pro její podání podle § 250b o. s. ř., ve znění účinném k 31. 12. 2002. Z tohoto důvodu se Nejvyšší správní soud přezkumem rozhodnutí diagnostického ústavu nezabýval.

(ras)

274

Služební poměr: převedení na jinou funkci

k § 17 odst. 1 písm. e) zákona ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky*)

Ustanovení § 17 odst. 1 písm. e) zákona ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, je kogentní povahy; jsou-li splněny zákonné podmínky, služební funkcionář rozhodne o převedení na jinou práci obligatorně, tedy bez možnosti jakékoli volné úvahy.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 11. 2003, čj. 7 A 117/2001-37)

Věc: Zdeněk N. v S. proti Ministerstvu vnitra o převedení na jinou funkci.

Rozhodnutím ředitele Policie ČR - úřadu vyšetřování pro ČR ze dne 30. 5. 2001 byl žalobce propuštěn ze služebního poměru příslušníka Policie České republiky s ohledem na § 106 odst. 1 písm. d) zákona ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky. Důvodem žalobcova propuštění bylo závažné porušení služební povinnosti uložené mu ustanovením § 28 odst. 1 písm. a) zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Toto rozhodnutí se stalo vykonatelným dne 30. 5. 2001.

Dne 30. 5. 2001 rozhodl ředitel Policie ČR - úřadu vyšetřování pro ČR s účinností k 31. 5. 2001 o odvolání žalobce z funkce ředitele Policie ČR - okresního úřadu vyšetřování Tábor a o jeho ustanovení od 1. 6. 2001 do funkce vyšetřovatele 1. oddělení Policie ČR - okresního úřadu vyšetřování Tábor. Důvodem tohoto postupu bylo shora uvedené rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru příslušníka Policie ČR.

Žalobce se proti rozhodnutí o odvolání z funkce ředitele odvolal. Žalovaný

*) Zákon ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, byl s účinností od 1. 1. 2005 zrušen zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

však 4. 9. 2001 jeho odvolání zamítl a potvrdil napadené rozhodnutí.

Žalobou doručenou Vrchnímu soudu v Praze dne 10. 10. 2001 se žalobce domáhal přezkoumání rozhodnutí žalovaného. Žalobce namítal nesprávnost a nezákonnost rozhodnutí o propuštění ze služebního poměru. Nebyl mu dán dostatek prostoru k obhajobě a doložení svých tvrzení. Postup žalovaného označil za nestandardní. Žádal, aby mu byla umožněna řádná obhajoba, přinejmenším v současně probíhajícím trestním řízení, a aby bylo vyčkáno jeho výsledku.

Nejvyšší správní soud, který věc převzal podle § 132 s. ř. s., rozhodl o zamítnutí žaloby.

Z odůvodnění:

Rozhodnutím ředitele Policie ČR – úřadu vyšetřování pro ČR ze dne 30. 5. 2001 byl žalobce propuštěn ze služebního poměru příslušníka Policie České republiky s odkazem na § 106 odst. 1 písm. d) zákona ČNR č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky. Toto rozhodnutí bylo žalobci doručeno téhož dne, tedy 30. 5. 2001. Tím okamžikem nabylo též vykonatelnosti, neboť podle ustanovení § 132 odst. 6 zákona ČNR č. 186/1992 Sb. nemá odvolání odkladný účinek (§ 52 odst. 2 spr. ř.). Proti rozhodnutí se žalobce odvolal. Rozhodnutím ministra vnitra ze dne 4. 9. 2001 bylo žalobcovo odvolání zamítnuto a napadené rozhodnutí potvrzeno. Toto rozhodnutí bylo žalobci doručeno dne 7. 9. 2001.

Rozhodnutím o propuštění ze služebního poměru příslušníka Policie ČR z výše uvedených důvodů byla naplněna podmínka pro obligatorní převedení na

jinou funkci podle § 17 odst. 1 písm. e) zákona ČNR č. 186/1992 Sb.

Podle § 17 odst. 1 písm. e) zákona ČNR č. 186/1992 Sb. musí být policista převeden na jinou práci, bylo-li rozhodnuto o jeho propuštění ze služebního poměru z důvodů uvedených v § 106 odst. 1 písm. d) nebo e) tohoto zákona a je-li zařazen na vedoucí funkci nebo na funkci, jejíž výkon je spojen se stykem s veřejností, nebo pokud jeho ponechání v dosavadní funkci do skončení služebního poměru není možné. Jedná se o kogentní ustanovení, určující pro případ naplnění zde stanovených zákonných podmínek jednání příslušného služebního funkcionáře, a to obligatorně, tedy bez možnosti jakékoliv volné úvahy.

Služební zařazení žalobce ve funkci ředitele, z níž byl odvolán, je právě onou funkcí, která je uváděna v ustanovení § 17 odst. 1 písm. e) zákona ČNR č. 186/1992 Sb. Taktéž hypotéza této normy byla beze zbytku naplněna, když bylo rozhodnuto o propuštění žalobce ze služebního poměru z důvodu uvedeného v § 106 odst. 1 písm. d) citovaného zákona. V daném případě lze toto rozhodnutí co do důvodu a povahy přezkoumat nezávisle na vlastním rozhodnutí vydaném dle § 106 odst. 1 citovaného zákona, neboť pro jeho aplikaci je rozhodující naplnění zákonného předpokladu hypotézy normy, jak uvedeno shora.

Soud se zabýval i otázkou, zda věc podléhá soudnímu přezkumu dle § 65 s. ř. s., neboť toto rozhodnutí není uvedeno v ustanovení § 137 odst. 1 zákona ČNR č. 186/1992 Sb. Okolnost, že odvolání z funkce je důsledkem propuštění ze služebního poměru dle § 106 odst. 1 písm. d) zákona ČNR č. 186/1992 Sb., jež se přezkoumává přímo ze zákona o slu-

žebním poměru příslušníků Policie ČR, přiměla soud k tomu, aby rozhodnutí, jež žalobce napadl, podrobil přezkumu. Došlo ke změně povinností žalobce v rámci služebního poměru ke státu; přitom soud setrvává na dosavadní praxi soudu, že totiž rozhodnutí služebních orgánů neuvedená v ustanovení § 137 zákona ČNR č. 186/1992 Sb. nejsou vyloučena ze soudního přezkumu, záleží však vždy na konkrétní povaze takového rozhodnutí. V daném případě byl žalobce převeden současně na jinou funkci, a to tímž rozhodnutím. Soud pak napadené rozhodnutí přezkoumal v rozsahu

žalobcem napadeném. Žalovaný své rozhodnutí řádně odůvodnil a soud neshledal žádné vady, jež by způsobily nicotnost jeho rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud po přezkoumání výše uvedených skutečností dospěl k závěru, že žalobou napadené rozhodnutí bylo vydáno v souladu s ustanovením § 17 odst. 1 písm. e) zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie ČR, a proto žalobu zamítl.

(ovo)

275

Řízení před soudem: obnova řízení

k § 114 odst. 1 soudního řádu správního

Rozhodnutí soudu vydané podle části páté občanského soudního řádu, ve znění účinném k 31. 12. 2002, je rozhodnutím ve správním soudnictví, bez ohledu na to, zda šlo o rozhodnutí v řízení o žalobě nebo o opravném prostředku, či zda se jednalo o rozhodnutí správního orgánu ve veřejnoprávní či soukromoprávní věci. Proti takovému rozhodnutí není přípustná obnova řízení ani podle ustanovení § 114 odst. 1 s. ř. s.

(Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2003, čj. 2 As 7/2003-42)

Věc: Jana Ž. v B. proti Ministerstvu zemědělství o obnovu řízení, o kasační stížnosti žalobkyně.

Rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 2. 1999 byla v řízení podle části páté hlavy třetí občanského soudního řádu, ve znění účinném k 31. 12. 2002, k opravnému prostředku potvrzena rozhodnutí Okresního pozemkového úřadu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 18. 5. 1998 a ze dne 21. 4. 1998, vydaná podle ustanovení § 9 odst. 4 zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.

Usnesením Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21. 3. 2003 byl zamítnut návrh Jany Ž. (žalobkyně, původně navrhovatelky) na obnovu řízení ve věci zmíněného rozsudku z r. 1999.

Proti tomuto usnesení podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost (podání ze dne 30. 3. 2003 doručené tomuto soudu dne 7. 4. 2003). Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Z odůvodnění:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 2. 1999 je rozhodnutím soudu ve správním soudnictví. Na povaze takového rozhodnutí nic nemění to, zda šlo o rozhodnutí dle části páté hlavy druhé občanského soudního řádu (ve znění účinném k 31. 12. 2002), tedy vydané v řízení o žalobě, anebo o rozhodnutí dle části páté hlavy třetí občanského soudního řádu (v témže znění) – tedy vydané v řízení o opravném prostředku, ani zda se jednalo o rozhodnutí správního orgánu ve veřejnoprávní či soukromoprávní věci. Posledně uvedené rozlišení věcí je podstatné až pro rozhodnutí vydaná po 31. 12. 2002. Jedna-

lo-li se tedy o rozhodnutí soudu ve správním soudnictví, není proti takovému rozhodnutí ani se zřetelem na ustanovení § 114 odst. 1 s. ř. s. přípustná obnova řízení (tu lze ve správním soudnictví podat jen proti rozsudku vydanému v řízení o ochraně před zásahem správního orgánu a ve věcech politických stran a politických hnutí). Pro úplnost je třeba uvést, že obnovu řízení nebylo možno podat ani podle úpravy účinné k 31. 12. 2002 (§ 250j odst. 4, § 250s o. s. ř., v tehdy účinném znění).

Proto Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a zamítl ji (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

(oda)